

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь – бакалавр

на тему: **«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ОТГ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ»**

Спеціальності:

072 Фінанси, банківська справа та страхування»

Вербицька Ангеліна Олександрівна

Керівник: Семіколенова С.В.

кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: Мірошніченко О.Ю.

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____Донкоглова Н.А.

«_____» _____ 2021 р.

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. БАЗОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	6
1.1 Забезпечення спроможності територіальних громад як основний пріоритет реформи децентралізації управління в Україні.....	6
1.2 Фінансові ресурси місцевого самоврядування та сучасні тренди щодо їх використання.....	11
1.3 Досвід розбудови системи фінансів місцевого самоврядування в країнах ЄС.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ОТГ В УКРАЇНІ.....	28
2.1 Аналіз нормативно-правової бази фінансового забезпечення ОТГ.....	28
2.2 Аналіз інструментарію фінансового забезпечення спроможності ОТГ.....	34
2.3 Оцінювання фінансової спроможності ОТГ.....	41
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОТГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ НАРОЩУВАННЯ	53
3.1 Практика моделювання спроможності ОТГ на основі бюджетного калькулятора.....	53
3.2 Моделювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ.....	58
3.3 Перспективи та інструментарій фінансування розвитку територіальних громад.....	62
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Україна зараз знаходиться на шляху інтеграції до європейської спільноти – для цього необхідними є розбудова громадянського суспільства та перейняття європейських принципів існування держави – публічності, субсидіарності, чесності тощо. Для цього, з-поміж усього іншого, важливою є реформа децентралізації, метою якої є зростання ефективності публічного управління, подолання корупції та підвищення якості публічних послуг. Більшість розвинутих європейських країн вже пройшли цим шляхом, і йому вони завдячують високий рівень життя свого населення.

Територіальна громада, як провідний суб'єкт місцевого самоврядування, займає одне з важливих місць у дослідженнях щодо розвитку місцевого самоврядування. Європейський досвід свідчить, що перспективи розвитку територіальної громади формуються її потребами та ресурсами. Держава повинна виконувати тільки регуляторну та захисну функцію у цьому процесі. Успішність функціонування громад, добробут та соціальне життя їх мешканців багато в чому залежать від їх місцевих бюджетів, адже саме з їх бюджетів фінансуються освіта, охорона здоров'я, соціально-культурний розвиток території, тощо.

Одним із основних пріоритетів реформи децентралізації управління в Україні стало забезпечення спроможності місцевого самоврядування, насамперед об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ). Новостворені ОТГ стали базовими утвореннями, на основі формування яких здійснена реформа, в результаті якої 12 червня 2020 року був Урядом затверджений новий адміністративно-територіальний устрій. ОТГ виконали свою функцію, так як зважаючи на прийняті у 2020 році законодавчі зміни, у 2021 році бюджети базового рівня репрезентують бюджети місцевого самоврядування, які включають у себе бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад. Саме тому дослідження фінансового забезпечення спроможності ОТГ, центральною складовою якого є їх бюджети, є надактуальним. Основним завданням ОТГ нині залишається спрямування зусиль

на зміцнення фінансової спроможності та на раціональне використання коштів з метою надання якісних публічних послуг їх мешканцям.

Метою дослідження є розглянути базові засади та здійснити аналіз фінансового забезпечення спроможності ОТГ територіальних громад в Україні в умовах реформи децентралізації управління з урахуванням європейського досвіду.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розглянути забезпечення спроможності територіальних громад як основний пріоритет реформи децентралізації управління в Україні;
- з'ясувати які фінансові ресурси забезпечують розвиток місцевого самоврядування, а також сучасні тренди щодо їх використання;
- вивчити досвід розбудови системи фінансів місцевого самоврядування в країнах ЄС;
- здійснити аналіз нормативно-правової бази фінансового забезпечення ОТГ в Україні;
- дослідити інструментарій фінансового забезпечення спроможності ОТГ;
- здійснити оцінювання фінансової спроможності ОТГ;
- вивчити практику моделювання спроможності ОТГ на основі бюджетного калькулятора;
- здійснити моделювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ;
- визначити перспективи щодо застосування інструментарію фінансування розвитку територіальних громад.

Об'єктом дослідження виступають ОТГ України, які об'єдналися в результаті реформи децентралізації.

Предметом дослідження є базові засади та особливості фінансового забезпечення спроможності ОТГ в Україні.

У ході дослідження було використано методологічний апарат, що складається з таких методів як узагальнення, аналізу, а також класифікації, порівняння, графічний і табличний методи (для унаочнення результатів дослідження) тощо.

Для здійснення моделювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ було використано метод кластеризації з використанням таких математичних апаратів як k-Means та DBSCAN, що дозволило провести авторське групування ОТГ. Також була використана нормалізація показників фінансової діяльності громад для моделювання рейтингу всіх ОТГ в Україні та подальшого їх поділу на рівні спроможності.

Дослідженням проблематики формування фінансової спроможності присвячені праці вітчизняних науковців, таких як, Г. Коваленко, А. Ткачука, Ю. Ганущака, Т. Куценко, О. Музика-Стефанчук, М. Ламського та ін.

При написанні кваліфікаційної роботи були використані нормативно-правові акти, що стосуються фінансового забезпечення спроможності ОТГ та їх розвитку: Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України та ін., монографії та статті вітчизняних та зарубіжних науковців, матеріали офіційних сайтів, а саме Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства фінансів України та ін.

Задля підготовки кваліфікаційної роботи були опубліковані у співавторстві тези (Куценко Т.Ф., Вербицька А.О. Бюджетна спроможність об'єднаних територіальних громад в Україні / Актуальні проблеми розвитку фінансової системи України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів: збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Херсон, 22 червня 2020 р.). Херсон : ХНТУ, 2020. 332 с. – с.36-39) та наукова стаття (Куценко Т. Ф., Вербицька А. О. Моделювання та оцінювання бюджетної спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні: оглядовий аналіз. Ефективна економіка. 2020. № 8. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8114>).

Ключові слова: реформа децентралізації управління; фінансові ресурси місцевого самоврядування; фінансове забезпечення спроможності ОТГ; місцеві бюджети ОТГ; моделювання фінансової спроможності ОТГ; інструментарій фінансування розвитку територіальних громад.

РОЗДІЛ 1. БАЗОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1 Забезпечення спроможності територіальних громад як основний пріоритет реформи децентралізації управління в Україні

Реформа децентралізації управління в Україні розпочалась з прийняттям Урядом Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади у квітні 2014 року і вже з 2015 року реалізовується з прийняттям реформи міжбюджетних відносин, були внесені зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, зокрема перед прийняттям Бюджетів 2015 – 2019 рр. Також потрібно змінювати під реформу децентралізації і Конституцію України для серйозних змін, які покращать життя українського суспільства.

Для того, щоб розібратися в предметі дослідження, потрібно розкрити визначення слова «децентралізація». Усталеного пояснення немає, але в простому розумінні, децентралізація це передача значної кількості повноважень підрозділам середнього та/або нижчих рівнів державної ієрархії. Ключовим в даному контексті аналізу є термін «передача повноважень». [1] Тобто відбувається перерозподіл повноважень, щоб частину функцій виконували ОМС для кращого проведення політики самоврядування та надання послуг населенню на основі двох принципів: субсидіарності та законності.

Перший з них, субсидіарність, означає, що прийняття рішень з відповідних питань відбувається на тому рівні, де з'являються питання, а надання послуг населенню відбувається на рівні, що є наближеним до споживача цих послуг. Таким чином, управлінські рішення є найбільш ефективними, а публічні послуги – доступними в отриманні. Наступний принцип, законність, передбачає, що «органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу». [2]

Центральні органи влади виконують тільки свої загальнодержавні повноваження і вони не стикаються з особистими бажаннями українців, а лише піклуються про загальні інтереси суспільства. А вже вирішенням особистих проблем населення та їх життєдіяльністю опікуються саме органи місцевого самоврядування в тих територіальних громадах на яких проживають громадянини.

Бюджетна децентралізація, як базова складова децентралізації управління, є новою системою міжбюджетних відносин з фінансовою самостійністю і більшою відповідальністю ОМС.

Децентралізація бюджетної системи дозволяє раціонально розподіляти та користуватись бюджетними коштами. Також завдяки цій системі проводиться ефективно надання послуг громадянам.

Реформа адміністративно-територіального устрою та напрямок на децентралізацію визначили об'єднання територіальних громад як основу формування нової системи місцевого самоврядування. З прийняттям таких законів як Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3] та затвердження урядом «Методики формування спроможних територіальних громад» [4] був визначений основний курс реформування – формування та розвиток спроможних адміністративно-територіальних одиниць найнижчого рівня.

Спроможними територіальними громадами називають ті територіальні громади міст або сіл, які в результаті об'єднання можуть самостійно (у кожній громаді з'являються свої органи місцевого самоврядування) задовольнити гідний рівень надання послуг в різних сферах життя населення.

Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад дає більш розгорнуте визначення: «Спроможною територіальною громадою є така громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади». [5]

Деякі науковці виокремлюють декілька основних аспектів спроможності громад (див. рис. 1.1)

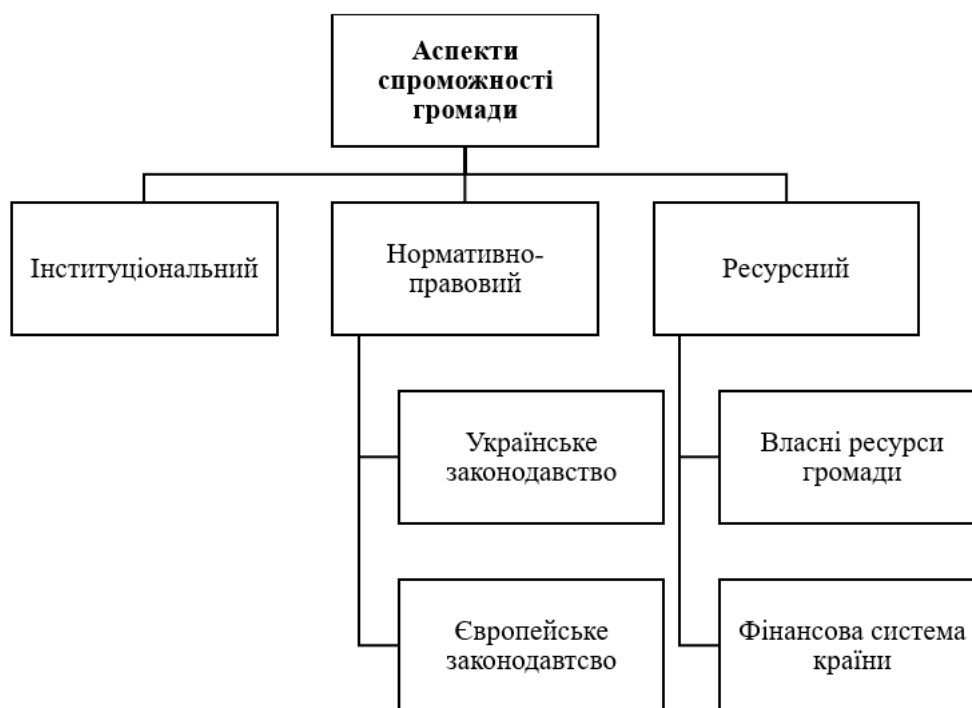

Рисунок 1.1 - Основні аспекти спроможності громади

Джерело: [6].

Зважаючи на важливість фінансового забезпечення спроможності, виокремлюють фінансову спроможність адміністративно-територіального утворення (або муніципального утворення), змістом якої є можливість забезпечення достатньою кількістю фінансових ресурсів, створення дієвої структури їх джерел, правильний розподіл коштів і їх використання для стабільного розвитку громади. [6]

Бюджетна децентралізація як базова складова реформи децентралізації управління в Україні, що розпочата з 2014 року, проводиться врахувавши досвід тих країн Європи, в яких дана реформа здійснювалась успішно (Данії, Норвегії, Швеції і тд). За роки реформи створено значний набір сучасного інструментарію задля забезпечення прозорості місцевих бюджетів громад та розпочато активне використання різних форм залучення громадськості на місцевому рівні місцевих бюджетів громад.

Децентралізована модель бюджетної системи, яка повинна була виникнути в результаті українських реформ, має ґрунтуватися на таких принципах:

- 1) чіткому законодавчому розмежуванні видаткових повноважень між різними рівнями влади;
- 2) закріпленні в законодавчому порядку розподілу дохідних джерел для виконання видаткової частини бюджету;
- 3) розвитку фінансової автономії місцевого самоврядування;
- 4) пріоритеті регіональних інтересів під час формування бюджетів;
- 5) розширенні прав місцевих органів влади під час формування власних бюджетів. [7]

Основні напрями реформи бюджетної реформи децентралізації представлені в додатку А.

Ключовим напрямком реформи бюджетної децентралізації, що мав би забезпечити реальні результати та ефекти, є розподіл повноважень між центральними і місцевими органами влади задля:

- забезпечення найбільшої ефективності надання публічних послуг населенню тим рівнем влади, юрисдикція якого охоплює найменшу за територією адміністративну одиницю;
- забезпечення найбільш справедливого фінансування соціальних послуг;
- забезпечення “горизонтальної” рівності регіонів країни;
- забезпечення ефективного і справедливого перерозподілу валового національного доходу між усім населенням країни;
- захист вільної торгівлі на внутрішньому державному ринку;
- забезпечення економічної стабільності держави.

Нині в Україні законодавчо виокремлені власні (самоврядні) та делеговані повноваження місцевого самоврядування. Делеговані повноваження є повноваженнями з одночасним переданням необхідних матеріальних та фінансових ресурсів, реалізація яких контролюється органами виконавчої влади. Ці повноваження фінансуються державою з Державного бюджету України або завдяки загальнодержавним податкам віднесених до місцевих бюджетів, також відповідні об’єкти державної власності переходять в управління ОМС (див.: ч.ч. 3, 4 ст. 143 Конституції України [8]). Але низький фінансовий потенціал ОМС з

перекладанням на них делегованих функцій без компенсації видатків бюджетними надходженнями, зменшує можливість розвитку громад і їх участь в бюджетному процесі. [9]

Так як об'єктом дослідження є ОТГ, слід виокремити повноваження ради ОТГ (див. табл. 1.1), а також повноваження голови ОТГ. До основних функцій голови відносять керування виконавчим комітетом ОТГ, підготовка програм, що сприяють розвитку громади, призначення та звільнення керівників комунальних підприємств, їх установ та організацій, розпорядження бюджетних коштів.

Таблиця 1.1 База розподілу повноважень ОТГ

Власні повноваження (забезпечуються власними доходами, до 40%)	Делеговані повноваження (забезпечуються трансфертами з держ.бюджету, до 64%)
Реалізація пов'язана з необхідністю вирішення питань місцевого значення, наданням громадських послуг населенню	Здійснення пов'язане з необхідністю ефективнішого виконання функцій державної влади на місцях
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Планування розвитку громади та формування бюджету; ✓ Забезпечення економічного розвитку, в т.ч. залучення інвестицій та розвиток підприємництва; ✓ Управління земельними ресурсами; ✓ розвиток місцевої інфраструктури та благоустрій територій; ✓ Надання житлово-комунальних послуг; ✓ Утримання вулиць і доріг на території громади; ✓ Організація пасажирських перевезень на території ОТГ; ✓ Громадська безпека силами муніципальної поліції; пожежна охорона; ✓ Організація мед. обслуговування та харчування у закладах освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Соціальна допомога; ✓ Первинна медична допомога; ✓ Надання адміністративних послуг. Реєстрація актів цивільного стану ✓ Управління школами та дитсадками. Виплата пенсій, субсидій, пільг ✓ Контроль санітарного та епізоотичного стану ✓ Казначейське обслуговування

Джерело: [10].

Відповідно, фінансове забезпечення спроможності територіальної громади залежить, насамперед, від ефективності розподілу та реалізації повноважень, покладених на раду ОТГ та голову ОТГ, серед яких ключовими щодо фінансів є: 1) встановлення місцевих податків та зборів радою ОТГ; 2) саме голова ОТГ є розпорядником бюджетних коштів.

1.2 Фінансові ресурси місцевого самоврядування та сучасні тренди щодо їх використання

При дослідженні механізму фінансування розвитку об'єднаних територіальних громад базовою категорією є категорія «муніципальних фінансових ресурсів» [11]. «Муніципальні (місцеві) фінансові ресурси - це сукупність фондів грошових засобів, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу ВВП і спрямовуються на економічний та соціальний розвиток адміністративно-територіальних одиниць.» Їх призначення полягає в реалізації місцевих інтересів, потреб і вирішення проблем громади, які мають локально-територіальний характер. Головними напрямками їх використання є: фінансове забезпечення соціальної сфери та розвиток місцевого господарства. [12]

Основними складовими фінансових ресурсів місцевого самоврядування в країнах Європи є:

- бюджетні ресурси (доходи місцевих бюджетів);
- позабюджетні ресурси (муніципальні запозичення, кошти цільових фондів та ін.);
- фінансові ресурси підприємств комунальної власності, доходи від управління комунальною власністю, приватизації та ін.;
- благодійні, спонсорські внески, пожертвування;
- інші ресурси. [13]

Найважливішим документом, який закладає основи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Європі є Європейська хартія місцевого самоврядування, насамперед, стаття 9 (див. табл. 1.2)

Саме цей підхід варто взяти за основу. З огляду на нього та зважаючи на те, що найбільша питома вага фінансових ресурсів завжди припадає на бюджетні ресурси незалежно від країни, необхідно зосередити деяку увагу на місцевому бюджеті.

Таблиця 1.2 Стаття 9 про фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

№	Основні положення
Ст.9, п.1	ОМС мають право на власні фінансові ресурси
Ст.9, п.2	Обсяг фінансових ресурсів ОМС відповідає повноваженням, які виконує місцева влада
Ст.9, п.3	Частина фінансових ресурсів повинна формуватися за рахунок місцевих податків та зборів
Ст.9, п.4	Порядок формування фінансових ресурсів повинен бути гнучким і забезпечувати відповідність наявних ресурсів зростанню вартості виконання завдань місцевої влади
Ст.9, п.5	Захист фінансово слабких ОМС через бюджетне вирівнювання
Ст.9, п.6	Проведення з ОМС консультацій про передачу перерозподілених ресурсів
Ст.9, п.7	Дотації надаються не для фінансування конкретних проєктів. ОМС, навіть з дотаціями, продовжать проводити потрібну їм політику.
Ст.9, п.8	ОМС можуть отримувати позики інвестиційного капіталу на національному ринку капіталу.

Джерело: [14].

Місцевий бюджет є основою фінансової системи місцевого самоврядування і саме через бюджетні повноваження реалізується фінансово-правова компетенція органів місцевого самоврядування (повноваження у сферах: доходів, видатків, здійснення запозичень; процесуальні повноваження).

У багатьох зарубіжних країнах місцеві бюджети є окремою ланкою бюджетної системи і не включаються до центрального бюджету чи до місцевих (регіональних) бюджетів вищих рівнів. Як основна ланка фінансів органів місцевого самоврядування вони формуються на території адміністративних одиниць, що, як правило, мають виборні (представницькі) органи управління.

Формування локального бюджету обумовлене необхідністю фінансового забезпечення реалізації повноважень органів місцевого самоврядування, пов'язаних із вирішенням питань місцевого значення. Крім того місцеві бюджети є основою фінансової автономії муніципалітетів та використовуються для впливу на економіку, соціально-культурну сферу, регулювання господарських процесів, подолання соціальних конфліктів, працевлаштування населення тощо.

Кошти місцевих бюджетів переважно спрямовуються на задоволення соціальних потреб жителів відповідної адміністративної території: на фінансування системи освіти, соціального захисту і безпеки, охорони здоров'я.

Однак, в останні роки місцеві бюджети все частіше розглядаються як важливий інструмент регулювання економічних процесів, що виявляється у швидкому зростанні видатків економічного спрямування (розвиток місцевої економіки, розбудова інфраструктури тощо). [15]

Роль локальних бюджетів у соціально-економічному розвитку муніципалітетів певною мірою визначається величиною ВВП, що перерозподіляється через них. Частка локальних бюджетів у розподілі валового внутрішнього продукту, а також у зведеному бюджеті будь-якої зарубіжної держави має важливе політичне значення. Вона свідчить про участь органів управління муніципалітетами у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, рівень обмеженості повноважень центральних органів влади.

Так, експерти Ради Європи зазначену проблему розглядають у двох аспектах:

- обсяг муніципальних витрат у ВВП країни;
- обсяг муніципальних витрат у сукупних державних витратах.

Найбільш високі показники муніципальних витрат у ВВП в Європі знаходяться в: Швеції - 25,5%, Данії - 20%, Угорщині - 19%, Норвегії - 18,9%, Фінляндії - 18%, Литві - 13,1%. Близько 10% - у Болгарії, Чехії, Німеччині, Люксембурзі. Дуже низькі показники на Кіпрі - 1,4%, у Туреччині - 2,4%, у Греції - 3,33%, у Румунії - 3,5%, у Португалії - 4,6%. [16]

Фахівці зазначають, що місцеві бюджети в будь-якій зарубіжній країні виконують такі основні функції:

- функція створення місцевого фонду коштів;
- розподільна функція, яка зумовлена тим, що у бюджетних відносинах, які завжди виступають у вигляді правовідносин, беруть участь майже всі учасники суспільного виробництва; за допомогою бюджету кошти розподіляються між розпорядниками та отримувачами цих коштів;
- функція використання зібраних коштів, що мають своє цільове призначення;
- контрольна функція за рухом бюджетних ресурсів – реалізується безпосередньо на всіх стадіях бюджетного процесу. [16]

В Україні бюджет ОТГ – це бюджет місцевого самоврядування, тобто місцевий бюджет, що є основним фінансовим планом відповідної території та відображає систему фінансових зв'язків між мешканцями відповідної територіальної громади; його установами, підприємствами, державою, тощо. Визначення бюджетів в українському законодавстві представлені на рис. 1.2.

ВИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ:	
➤	Бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно <i>органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування</i> протягом бюджетного періоду;
➤	Місцеві бюджети - бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети <i>та бюджети місцевого самоврядування</i> ;
➤	Бюджети місцевого самоврядування - бюджети <i>територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст</i> (у тому числі районів у містах), <i>бюджети об'єднаних територіальних громад</i> , що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад.
<i>Бюджетний кодекс України, ст.2</i>	
➤	Бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування;
➤	Районний бюджет - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;
➤	Обласний бюджет - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.
<i>Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", ст.1</i>	

Рисунок 1.2 - Визначення бюджетів в українському законодавстві
Джерело: [17,18].

Відповідно, задля створення сприятливих умов щодо фінансового забезпечення спроможності територіальних громад в Україні потрібно було виконати ряд комплексних завдань, а саме:

- дати можливість для розвитку та підтримку підприємництва зі сторони ОМС;
- забезпечення громад фінансовими ресурсами;
- збільшення фінансової спроможності територіальних громад;
- вихід в майбутньому на стабільний розвиток і фінансове положення громади;
- вдосконалення системи адміністрування податків в напрямку спрощення, оптимізації та прозорості;

- формування ефективної системи розподілу надходжень податків між місцевими бюджетами на основі врахування відповідних показників (чисельності населення, площі територій, частки дітей (через часткове фінансування шкіл та дитсадків) та осіб пенсійного віку);

- підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів.

Саме ці завдання активно стали реалізовуватися в рамках реформи децентралізації та забезпечили вже певні її результати.

Загалом фінансові ресурси ОТГ можна класифікувати за різними критеріями: за територіальним походженням, регулярністю використання, економічним змістом, способом залучення. За способом залучення виокремлюють: - бюджетні; - інвестиційні; - кредитні; - грантові.

Більша частка фінансових ресурсів є внутрішніми, а деякі (наприклад, інвестиції і благодійна допомога) є водночас і внутрішніми, і зовнішніми ресурсами.

Бюджетні ресурси ОТГ

До бюджетних ресурсів, які є переважаючими для ОТГ, відносяться місцеві та державні бюджети, які виділяються на розвиток ОТГ і даються не в якості боргу.
[10]

Бюджетні джерела можуть формуватись:

- ✓ за рахунок внутрішніх ресурсів об'єднаної територіальної громади,
- ✓ за рахунок зовнішніх ресурсів.

Внутрішніми бюджетними ресурсами є:

- ✓ надходження від податків та зборів,
- ✓ ресурси від продажу та оренди об'єктів комунальної власності.

Ці джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку можуть носити як відновлювальний, так і невідновлювальний характер.

Для прикладу, надходження з оренди землі або нерухомості, що знаходяться у комунальній власності, мають відновлювальний характер. Такі надходження ОТГ має право отримувати постійно, бо такі надходження не доводять до зміни права власності на актив; а, наприклад, надходження з продажу землі або нерухомості є

невідновлювальними, а тому, несталими. Після таких надходжень бюджет ОТГ значно поповнюється, але тут вже навпаки право власності на актив зникає, і відповідно стає неможливим отримувати з нього дохід.

Позитивним чинником впливу на місцевий розвиток може стати застосування визначених внутрішніх надходжень до бюджету для фінансування проектів, ініціатив, тощо (надходження з оренди приміщень коїнальної власності з витратою на програми розвитку).

Зовнішніми фінансовими надходженнями можуть бути цільові субвенції для виконання цільових програм, інвестиційних проектів, тощо. [19]

Розподіл субвенції ОТГ відбувається здійснюється залежно від площі територій та чисельності населення. Чим вони більші, тим розмір субвенцій більший. [20]

Інвестиційні ресурси ОТГ

Інвестиційні джерела фінансування місцевої економіки використовуються з метою створення нових активів. Інвестиційні ресурси використовуються для приведення в життя конкретних проектів і такі проекти не фінансуються з місцевого бюджету ОТГ. Інвестиційні джерела можуть перебувати: у приватній власності; повністю або частково у комунальній власності. [21]

Кредитні джерела фінансування ОТГ

Кредитні джерела мають свої переваги, але і ризики також. Серед переваг є те, що повертати такі ресурси можна протягом довгого часу, також завдяки таким коштам місцева громада розвивається швидше. Ризиками можуть слугувати проекти, які за якихось причин стали безуспішними. І, звичайно, боргове навантаження також може зіграти негативну роль. [19]

Грантове фінансування ОТГ

Гранти в Україні також спрямовані на фінансування проектів та підтримку різних програм розвитку громади, але виконують більше підтримувальну функцію до попередніх джерел фінансування. Грантами можуть бути, наприклад, міжнародна технічна допомога, благодійні внески та пожертви, тощо. [19]

Ресурси в розрізі ОТГ представлені в таблиці 1.3, а також в додатку Б.

Таблиця 1.3 Ресурси об'єднаних територіальних громад (ОТГ) за умови нового перерозподілу публічних фінансів між рівнями влади

Податки:	Збори та платежі:	Інші доходи:
<ol style="list-style-type: none"> 60% ПДФО (головний податок, завдяки якому власні доходи в ОТГ зросли в 2 – 2,5 рази); 25% екологічного податку; 5 % акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 100% єдиного податку; 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності (новий податок для ОТГ, який практично ще не надходить) ; 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт) 	<ol style="list-style-type: none"> державне мито; плата за надання адмінпослуг; збір за паркування; туристичний збір; орендна плата за користування майном у комунальній власності; рентні плати за користування надрами; 50% грошових стягнень за шкоду довкіллю; 75% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва; інше 	<ol style="list-style-type: none"> різноманітні трансферти (базова дотація, освітня і медична субвенції, капітальні трансферти) – найбільший інтерес для ОТГ; цільові та добровільні внески установ до місцевих фондів охорони довкілля; надходження в рамках програм міжнародної технічної допомоги; кошти пайової участі у розвитку інфраструктури; кошти від відчуження комунального майна; кошти від реалізації безхазяйного майна; місцеві запозичення; інше.

Джерело: [6].

Перспективи та напрямки фінансового забезпечення спроможності ОТГ, насамперед, залежать від доходів їх бюджетів, найбільшою вагомою складовою яких є оподаткування, зокрема малого та середнього бізнесу, що розташовується на території ОТГ. Структура податків і зборів в Україні представлена на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Структура податків і зборів в Україні

Джерело: [22].

Розглянемо дві групи податків, які формують доходи місцевих бюджетів ОТГ та перспективи їх стимулювання та нарощування.

I. Загальнодержавні податки, що формують доходи бюджетів ОТГ

1. Основний податок, що формує доходи місцевих бюджетів – ПДФО, коли ОТГ одержує 60% від загальної суми ПДФО, сплачуваного (від імені працівників) підприємствами, розташованими в межах певної адміністративно-територіальної одиниці.

Разом з тим, на мобілізацію ПДФО впливають такі проблеми як високий рівень тіньової економіки і похідні з цього виплата заробітної плати «в конвертах», прихована зайнятість працездатного населення, високий рівень безробіття, особливо в депресивних територіальних громадах. Лівова частка їх вирішення покладається на органи державної влади та місцевого самоврядування в частині проведення контрольних заходів у сфері оплати праці, підвищення податкової культури населення, сприяння розвитку виробництва та створення нових робочих місць.

Головна проблема ПДФО полягає в тому, що чинний спосіб розподілу податку на доходи фізичних осіб є неконструктивним, оскільки принцип оподаткування за місцем роботи, а не місцем проживання, заохочує громади, які мають великих роботодавців, не об'єднуватися з громадами, де проживає багато працівників. Зазвичай, світова практика акцентує на адекватному розподілі, коли частка ПДФО зараховується до бюджету адміністративно-територіальної одиниці, де працівник проживає, а не за місцем роботи. В Україні (а також в деяких інших країнах) цей податок зараховується до бюджету за місцем працевлаштування через технічні труднощі пов'язати платежі ПДФО, які робить роботодавець від імені працівників, з місцем проживання цих працівників. Ця система матиме важливі наслідки для процесу об'єднання громад, який нині відбувається в Україні. [23]

2. Наступне джерело доходів, податок на прибуток підприємств (ППП) та фінансових установ комунальної власності, засновником яких є об'єднані територіальні громади. Зарахування цього податку до доходів загального фонду відповідних місцевих бюджетів ОТГ здійснюється за нормативом - 100%. [24]

3. Наступне джерело доходів, акцизний податок – це непрямий податок на використання окремих видів продукції (товарів), що прописані в Податковому кодексі України як підакцизні, що додається до ціни такої продукції. Натомість з усього переліку видів акцизного податку до місцевих бюджетів зараховується тільки акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів. Збір з роздрібного продажу підакцизних товарів, встановлений з 2015 р., (зокрема, на пиво, алкогольні напої та тютюнові вироби, нафтопродукти) за ставкою 5% вартості реалізованого товару вже вплинуло на формування дохідної частини місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад, де розташовані автозаправні станції. Дані бюджети, довгий період часу не маючи ресурсу для розвитку, вже отримують додаткові й стабільні джерела фінансування. [24,25,26]

4. Наступне джерело доходів, «екологічний податок – це податок, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднювальних речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів.» За розподілом екологічного податку - 25% сплачується (перераховується) до доходів загального фонду бюджетів на території об'єднаних територіальних громад. [24]

5. Серед загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів) особливе місце у формуванні доходів місцевих бюджетів займає рентна плата, що зараховується до бюджетів за місцем розташування або місцем податкової реєстрації платника рентної плати за певні природні ресурси.

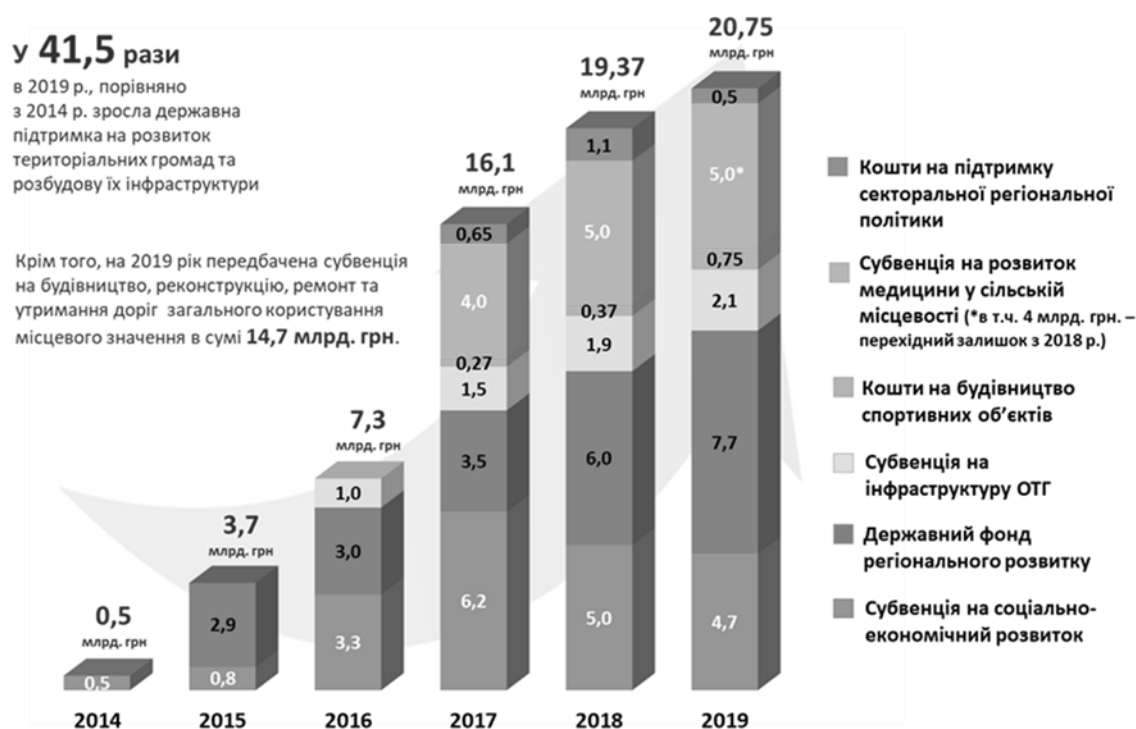
II. Місцеві податки і збори, що формують доходи бюджетів ОТГ

Як вже було зазначено, податкові реформи 2014 – 2018 рр. в Україні були спрямовані на формування моделі місцевого оподаткування, яка б забезпечила стабільну фінансову базу місцевого самоврядування та сприяла б підвищенню фінансової спроможності територіальних громад (див. Рис. 1.3. з акцентом саме на місцеві податки). Обов'язковими для встановлення є єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку і плати за землю), натомість

необов'язковими – податок на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки), збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір; — інші податки та збори.

Серед місцевих податків вартує уваги єдиний податок, який, за умов створення сприятливого бізнес-середовища, насамперед для малого та середнього бізнесу в межах територіальних громад, є потенційним джерелом нарощування їх фінансової спроможності (див. додаток В).

В рамках реформи з Державного бюджету України виділяються значні обсяги трансфертів у вигляді підтримки місцевих органів влади на розвиток громад та розбудову інфраструктури (див. рис. 1.4)

Рисуюнок 1.4 - Обсяги надання підтримки місцевим органам влади на розвиток громад та розбудову інфраструктури з Державного бюджету України

Джерело: [50].

Слід також звернути увагу на сучасні тренди щодо використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування, а саме: забезпечення публічності, прозорості та підзвітності; використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; оцінка відкритості та доступності інформації з бюджетів та бюджетних рішень.

Одним з ключових документів стала Концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» [27], яка почала працювати на початку 2016 року. Для цього на початку була створена державна установа "Відкриті публічні фінанси".

Зараз забезпечення прозорості на місцевому рівні в Україні реалізується в рамках Програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) [28], яка запланована на застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Найбільш значущими для аналізу прозорості бюджетів громад є портали: «Оцінка прозорості місцевих бюджетів»; «Громадський бюджет» (або бюджет участі); «Соціальний інспектор».

Портал «Оцінка прозорості місцевих бюджетів» [29] представлено на Платформі "Прозорі місцеві бюджети" та користується Методологією, розробленою Фондом Східна Європа спільно з Громадським партнерством "За прозорі місцеві бюджети!" й у співпраці з Асоціацією міст України.

Портал «Громадський бюджет» (або бюджет участі) [30] — це електронний інструмент, завдяки якому населення може приймати рішення на які проекти розподілити кошти з бюджету громади для підняття рівня розвитку ОТГ.

Портал «Соціальний інспектор» [31] — це портал, на якому відображена інформація про витрати місцевого бюджету.

Для оцінювання прозорості був використаний світовий досвід, а саме їх інноваційні інструменти: рейтинг прозорості міст України Transparency International Україна; індекс публічності місцевого самоврядування; E-data рейтинг; індекс найкращих практик при здійсненні закупівель у системі PROZORRO.

Одним з інструментів, складовою якого виступає оцінка прозорості фінансової та бюджетної сфер місцевого самоврядування, є рейтинг прозорості міст України, що представлений на сайті transparentcities.in.ua. Було використано 91 показник з тринадцяти сфер.

Як зазначають експерти, критерії Методології формувались на основі світових стандартів та українського досвіду оцінки прозорості місцевих бюджетів.

В якості показника було запропоновано Індекс прозорості місцевого бюджету. Він розраховується враховуючи значення 34-х критеріїв відповідно до 3-х параметрів прозорості: 1) рівень відкритості бюджетної інформації та документів, 2) рівень прозорості прийняття бюджетних рішень та залучення населення, 3) рівень активності в застосуванні інноваційних практик відкритості та прозорості бюджету. [32]

1.3 Досвід розбудови системи фінансів місцевого самоврядування в країнах ЄС

Вибір України в напрямку євроінтеграції зумовлює застосовувати нові підходи до розвитку регіонів, визначення цілей, пріоритетів і механізмів реалізації муніципальної політики. І саме досвід країн ЄС у сфері розвитку місцевого самоврядування, зокрема розвитку територіальних громад є досить корисним для України. Загалом територіальна громада має багато синонімів у державах Європи, що пов'язано з історичними, мовними, культурними та іншими чинниками розвитку. Синонімами територіальної громади є такі поняття, як “муніципалітет”, “комуна”, “гміна” та інше. [35]

З позицій бюджетної децентралізації в економічній теорії виділяють три моделі фінансового забезпечення місцевого самоврядування:

а) Скандинавська модель (Швеція, Данія, Фінляндія): місцеві податки складають від 10% до 20% ВВП і 20-50% усіх податків;

б) Латинська модель (Італія, Франція, Іспанія): місцеві податки складають 4-6% ВВП і близько 20% усіх податків;

в) Ганноверська модель (Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Польща): місцеві податки складають 1-2% ВВП і близько 4-5% усіх податків. [13]

Досі йде дискусія про найбільш доцільну для України модель децентралізації влади. Переважна більшість експертів називає Данію, Швецію та Норвегію найуспішнішими країнами Європи та зазначає, що влада в них є

децентралізованою, до того ж реформи децентралізації все ще тривають. Той факт, що місцева влада опікується більшістю питань, що стосуються повсякденного життя людей, роблячи особливий акцент на соціальному захисті, включно з первинною медициною та освіті, є ключовим у поясненні успішності згаданих європейських країн.

Реформа децентралізації в Україні спирається на досвід цих Скандинавських країн, зокрема на досвід Данії.

Як і в Україні, в Данії публічне управління відбувається на трьох рівнях: центральному, регіональному та муніципальному. Кожен з рівнів має відповідні повноваження. Центральний уряд має спільні законодавчі повноваження в таких галузях, як поліція, оборона, управління юстиції і закордонні справи. Крім того, центральна влада несе відповідальність за середню, професійно-технічну та вищу освіту, за підготовку наукових досліджень; торгівлю, виплату пенсій за віком; страхування від безробіття; деякі культурні заходи. Центральний уряд також займається питаннями обслуговування оподаткування населення; контролює якість харчових продуктів. Регіони ж та муніципалітети надають основну частину державних послуг, що безпосередньо спрямовані на забезпечення різноманітних потреб громадян. [36]

Є декілька ключових особливостей щодо розподілу видаткових повноважень у Данії. По-перше, майже дві третини загальних державних витрат здійснюється регіональними та місцевими органами влади. А по-друге, діяльність муніципалітетів фінансується за рахунок муніципального податку на прибуток (який муніципалітети встановлюють на свій розсуд), податку на вартість землі, частки корпоративного прибуткового податку, зборів з користувачів і трансфертів центрального уряду. Також головним управлінням є місцеве управління і виконує великий список функцій (початкова освіта, охорона здоров'я, тощо.) [37]

У Швеції, як і в інших скандинавських країнах, існує сильна центральна влада, дещо слабша влада на регіональному рівні та доволі високий рівень місцевої автономії. Разом з тим, апарат публічного управління є нечисленним, до того ж близько 60% державних службовців задіяно саме на муніципальному рівні.

Цікавою особливістю публічного управління у Швеції є те, що переважна більшість загальнодержавних політичних партій має власні представництва на регіональному та місцевому рівнях, і саме це є рушієм реалізації політики. Щодо видаткових повноважень, то в межах комуни вони здійснюються за рахунок податків, зібраних у межі тієї ж комуни. Ставки податків, до речі, також визначаються органами місцевого самоврядування. [38]

Шведська модель соціальної держави передбачає чіткий розподіл функцій між центральним урядом і двоступінчатим місцевим управлінням. Органи влади цієї держави незмінні з XVIII століття, а апарат управління нечисленний. У центральних органах управління працюють менше 20% державних службовців. Проведена у свій час територіальна реформа ще більше посилила владу муніципалітетів і стала основою подальшої децентралізації в країні. Сьогодні у Швеції законодавче регулювання є досить «м'яким», оскільки уряд веде політику «невтручання» в справи місцевої влади, що є яскравим прикладом незалежності самоврядування на місцях. [39]

У Норвегії публічне управління характеризується тим, що раз на 4 роки люди обирають ради муніципалітетів. В свою чергу муніципалітет має найняти професійного менеджера, який буде відповідати за ефективність управлінських рішень. Відмінністю Норвегії від інших країн є те, що місцеве самоврядування не має нормативно-правової бази, тобто є законодавчо не захищене. Це говорить про те, що наявність самої тільки досконалої законодавчої бази не є панацеєю, важливим є також ставлення до проблеми та наявність політичної волі.

З усіх країн Європи найбільш недоречною моделлю децентралізації для України є у Іспанії, адже вона проводить регіональну децентралізацію. Там передача повноважень переходить відповідно до регіонів. [37] Для сучасної України така модель не підходить, бо не допоможе вирішити місцеві проблеми і з'являться тільки нові.

Також потрібно звернути увагу на досвід Польщі, що входить до складу Європейського Союзу та межує з Україною. Керівництво заходами щодо вирішення місцевих справ в адміністративно-територіальній системі Польщі має

декілька аспектів. Одним з них є те, що основною адміністративною одиницею в Польщі є громада. [40]

Ці місцеві органи існують як у сільських районах, де вони називаються гмінами, так і в містах. У певних випадках гміни та міста утворили об'єднані одиниці місцевого самоврядування, чия юрисдикція поширюється як на міську, так і на сільську місцевість. Громадами керують ради, обрані місцевим населенням. У Польщі 379 повітів і 2 479 гмін, кожна з них об'єднує 10–12 сіл. Простий за організацією характер територіального поділу Польщі, який є певним орієнтиром для України, сприяв прийняттю закону про те, що жителі гміни мають утворити самоврядне співтовариство. Гміна виконує суспільні завдання від свого імені й під власну відповідальність. Вона є юридичною особою. Устрій гміни визначається її уставом. Гміна може створювати допоміжні адміністративні одиниці: села із сільським старостою, райони, селища, місто, розташоване на її території. Допоміжні одиниці створюються за рішенням гмінної ради після консультації з жителями або з їх ініціативи. [41]

Фінанси органів місцевого самоврядування Польщі складаються із власних прибутків, утворюючи так звані незалежні бюджети. Вони складаються з надходжень із встановлених на підставі окремих законів податків, надходжень з оплат, доходів, які отримуються окремими підрозділами гмін, і надходжень від бюджетних підприємств, з майна гміни, спадщини, записів, дарчих, доходів з грошових покарань та штрафів. Окрім того, тут є трансферти з державного бюджету, від інших підрозділів територіального самоврядування або з інших джерел: дотації без зазначення мети призначення, цільові дотації на часткове фінансування власних завдань гміни або на завдання, замовлені від адміністрації, та дотації зі структурних фондів. До державного бюджету з прибуткового податку фізичних осіб, які проживають на території Польщі, надходить: від гміни – 39,34 %, повіту – 10,25 %, воєводства – 1,60 %. З прибуткового податку від юридичних осіб: гміни – 6,71 %, повіту – 1,40 %, воєводства – 14,75 %.

Наприклад, у гміні Курнік – адміністративна одиниця Познанського повіту Великопольського воєводства, бюджет становить більше 17, 5 млн. євро, з яких до

державного бюджету вилучається трохи більше 350 тис. євро. Основний бюджет польської гміни складається із плати за нерухомість і з прибуткового податку фізичних осіб. За 1 кв. м земельної ділянки, яка використовується в комерційних цілях, у бюджет громадяни Польщі сплачують приблизно 5 євро на рік. [40]

Розглядаючи започатковану ініціативу укрупнення територіальних громад в Україні, доцільно звернути увагу на подібні заходи, які були проведені в багатьох країнах-членах ЄС. [37]

Підбиваючи підсумки, повністю переносити шаблон реформ і адміністративних заходів певної країни по реалізації бюджетної децентралізації на українські реалії не варто, адже кожна країна розвивається в своїх індивідуальних умовах. Проте, незважаючи на ці особливості базовою категорією для розбудови територіальних громад залишається їх фінансова спроможність.

Висновки. Досвід країн ЄС у сфері фінансового забезпечення місцевого самоврядування, зокрема щодо розвитку територіальних громад, є досить корисним для України. З позицій бюджетної децентралізації виділяють три моделі фінансового забезпечення місцевого самоврядування: скандинавська модель (Швеція, Данія, Фінляндія); латинська модель (Італія, Франція, Іспанія); ганноверська модель (Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Польща). [13]

Реформа децентралізації управління в Україні протягом майже 7 років здійснюється на основі досвіду найбільш успішних унітарних держав Європи (Данії, Норвегії, Швеції). Одним із пріоритетів реформи децентралізації в Україні з самого її початку стало формування спроможних об'єднаних територіальних громад, які мали закласти основи нового адміністративно-територіального устрою, що вже затверджений законодавчо. Серед різних аспектів спроможності ОТГ саме фінансова спроможність є основою та запорукою успішного реформування системи місцевого самоврядування в Україні.

Фінансове забезпечення спроможності територіальної громади залежить, насамперед, від ефективності розподілу та реалізації повноважень, покладених на раду ОТГ та голову ОТГ, серед яких ключовими щодо фінансів є: 1) встановлення

місцевих податків та зборів радою ОТГ; 2) саме голова ОТГ є розпорядником бюджетних коштів.

Вивчення фінансового забезпечення спроможності територіальних громад сьогодні неможливе без дослідження їх ресурсної бази та потенційних джерел: - бюджетних; - інвестиційних; - кредитних; - грантових. Забезпечення спроможності та самостійності ОТГ можливе при ефективному залученні потенційних та використанні всіх наявних ресурсів, однак, саме бюджетні ресурси є найвагомішою складовою за даних умов.

Сучасними трендами щодо використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування є: забезпечення публічності, прозорості та підзвітності; використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; оцінювання відкритості та доступності бюджетної інформації та бюджетних рішень. За роки реформи створено значний набір сучасного інструментарію задля забезпечення прозорості місцевих бюджетів громад та розпочато активне використання різних форм залучення громадськості на місцевому рівні місцевих бюджетів громад.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ОТГ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз нормативно-правової бази фінансового забезпечення ОТГ

Основними юридичними документами для фінансового забезпечення ОТГ є [42]:

- Бюджетний кодекс України;
- Закон «Про Державний бюджет України» (приймається щороку);
- Податковий кодекс України;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»
- Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

В розпорядженні «Про Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [43] 2014 року визначені проблеми, які потрібно буде вирішувати; як їх вирішувати; описані завдання цієї реформи (наприклад, забезпечити доступність та якість публічних послуг, про розподіл повноважень, створити належні матеріальні, фінансові та організаційні умови), етапи реалізації Концепції та очікувані результати.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3] потрібен для врегулювання питань, які з'являються в процесі добровільного об'єднання громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до ОТГ. В цьому законі прописані принципи добровільного об'єднання територіальних громад, основні умови добровільного об'єднання територіальних громад та порядок добровільного об'єднання територіальних громад.

Основним документом, що регулює в правовому полі бюджетування ОТГ є Бюджетний кодекс України. [17]

Однією з новацій у бюджетуванні ОТГ, закріплених в Бюджетному кодексі України, є середньострокове бюджетне планування (ССБП), що здійснюється з

2020 року із метою вирішення проблеми невідповідності між стратегічним управлінням та річним бюджетним плануванням управління державними фінансами в Україні.

Відповідно до принципів ССБП, керівництво ОТГ встановлює цілі та визначає план дій на наступний трирічний період, визначаючи також суму коштів, необхідну для досягнення таких цілей та планів.

ССБП є більш складним процесом, ніж планування однорічного бюджету, оскільки прогноз на найближчі кілька років несе більше ризиків, тому що соціальні та економічні процеси в Україні та за кордоном є дуже динамічними. Крім того, відсутність ефективного моніторингу показників результативності з боку розпорядників бюджетних коштів не дозволяє зробити відповідні висновки за результатами діяльності у попередніх періодах. Тому середньострокові бюджети зараз готують без чітко розроблених ключових ефективних категорій.

Бюджети громад повинні бути прийняті до 25 грудня (включно), незалежно від дати коли приймається Державний бюджет. Якщо Державний бюджет не буде затверджений до зазначеної дати (1 грудня), рада ОТГ повинна врахувати обсяги міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету, що зафіксовані у проекті Закону «Про Державний бюджет». Протягом двох тижнів після прийняття Закону «Про Державний бюджет» рада ОТГ вносить зміни до місцевого бюджету і визначає обсяг міжбюджетних трансфертів відповідно до сум, зазначених у Законі «Про Державний бюджет України». [44]

Нормативно-правові акти, які регулюють процедурні питання місцевих бюджетів ОТГ на кожній стадії бюджетного процесу представлені в табл. 2.1.

Наступною новацією є запровадження програмно-цільового методу формування та виконання бюджету (ПЦМ) на місцевому рівні, зокрема в ОТГ. В Україні програмно-цільовий метод бюджетування є однією із складових системи розпорядження державними фінансами, розвиток яких забезпечується відповідно до схваленої Кабінетом Міністрів України Стратегії управління державними фінансами на 2017-2021 рр. [46]

Таблиця 2.1 Нормативно-правові акти, які регулюють процедурні питання місцевих бюджетів ОТГ на кожній стадії бюджетного процесу

Стадії бюджетного процесу	БК	Закони	Постанови КМУ
Планування	С т (ч 76, 77, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 104; ч. 4 ст. 67 – для	Закон від 2-1.05.97 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон № 280) – ст. , 63, 64, 66, 67; Закон від 09.04.99 р. № 586-XIV «Про місцеві державні адміністрації» (далі – Закон № 586) – ст. 18; Закон про Держбюджет на відповідний рік	Постанова КМУ: від 14.01.15 р. № 6; від 23.01.15 р. № 11
Виконання	Ст. 23, 43, 46, 48 (ч. 7), 56 (ч. 2), 57 (ч. 1), 58 (ч. 1), 78, 80; п. 24 Прикінцевих та перехідних положень – для місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей; п. 38 Прикінцевих та перехідних положень – для бюджетів громад	Закон від .15 р. № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» – ст. 8; Закон № 280 – ст. 26, 61, 64; Закон № 586 – ст. 18; Закон про Держбюджет на відповідний рік	Постанови КМУ: від 12-р. № 18; від 28.02-від 14.05.15 р. № 37 8; від 26.03.03 р. № 38 6; в і д
Звітність про виконання місцевих бюджетів	Ст. 22, 58 (ч. 1), 59, 80		Постанова КМУ від 000 р. № 419
Контроль за дотриманням бюджетного законодавства , відповідальність за його порушення	Ст. 109, 110, 111, 112,		Постанови КМУ: від 19.01.11 р. № 2-1; від 17.03.11 р. № 55; від 26.03.03 р. № 386; від 20.04.06 р. № 550; від 22.12.10 р. № 11 63; від 12.05.07 р. № 698

Джерело: [45].

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначає ПЦМ як процес бюджетування, що забезпечує зв'язок виділених коштів з вимірюваними результатами. Головною ідеєю такого методу бюджетування є

«перехід до прозорішого методу розподілу публічних ресурсів». Звичайний бюджет не показує результати від розподілу бюджету, а ПЦМ-бюджет націлений як раз на те, щоб показати чого потрібно досягти. Тому цей метод є важливою частиною в системі управління публічними фінансами. Головними перевагами застосування ПЦМ-бюджету є:

- а) покращення планування надання послуг;
- б) сприяння боротьбі з корупцією, збільшуючи прозорість;
- в) ПЦМ-бюджет поєднує діяльність муніципалітету і жителів;
- г) підвищення ефективності управління та вдосконалення управління;
- д) сприяння реорганізації програм витрат. [47]

Процес формування бюджету за програмно-цільовим методом складається із двох основних компонентів: фінансового та програмного. [48]

Тим місцевим бюджетам в Україні, які мали прямі взаємозв'язки з державним бюджетом потрібно було обов'язково застосовувати ПЦМ метод з 2017-го року. Інші громади (що не мали взаємовідносин з державним бюджетом) почали застосовувати ПЦМ у бюджетному процесі з 2019-го року за рішенням відповідної ради. Відповідно, на зараз на 2021 рік під час складання місцевих бюджетів усіх рівнів використовується програмно-цільовий метод.

Оскільки новостворені ОТГ вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (див. табл. 2.2), варто докладніше розглянути цей метод.

Тому цей метод був впроваджений задля організації зв'язку виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. [49]

Міністерством фінансів України разом з Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) розроблено нормативно-правову та методологічну базу для формування і виконання місцевих бюджетів у програмно-цільовому форматі, яка постійно удосконалюється. [49]

Таблиця 2.2 Місцеві бюджети, що перейшли на ПЦМ станом на 01.01.2017

Область	Загальна кількість місцевих бюджетів			Кількість місцевих бюджетів, які перейшли з 01.01.2017 на ПЦМ	
	Всього	У тому числі:		Всього	у тому числі ОТГ
		обласні, міст обласного значення, районні, ОТГ	ОТГ		
Вінницька	689	55	21	579	21
Волинська	384	36	15	35	14
Дніпропетровська	326	69	34	70	34
Житомирська	478	60	32	61	32
Закарпатська	345	22	3	22	3
Запорізька	286	42	16	42	16
Івано-Франківська	482	32	11	37	11
Київська	681	40	2	40	2
Львівська	667	52	22	55	22
Миколаївська	281	44	19	44	19
Одеська	478	45	11	45	11
Полтавська	482	50	18	53	18
...					
Всього	10 101	998	366	1 493	358

Джерело: [47].

Програмно-цільовий метод бюджетного планування для ОТГ дозволяє зв'язати фінансові та соціально-економічні показники розвитку громади, так як паспорти бюджетних програм і річні звіти про результати цих програм мають перелік соціально-економічних показників та належного обсягу бюджетних ресурсів, які направлені на забезпечення виконання цих показників.

Процес розробки та реалізації бюджетних програм можна поділити на чотири етапи: 1) планування програм, 2) їх погодження, 3) їх виконання, 4) аналіз виконання програм, який складається з моніторингу та оцінки (див. рис. 2.1).

Затвердження програм відбувається один раз на рік спираючись на ті ресурси, які є в наявності для виконання цих програм. Мета бюджетної програми ОТГ повинна бути реальною та досяжною і суттєво не змінюватися з року в рік, за винятком випадків, коли бюджетна програма має періодичний характер, закінчується строк її виконання або прийняття нових законодавчих актів передбачає внесення до неї змін (наказ Мінфіну від 26.08.2014 р. № 836). [51]

Рисунок 2.1 - Бюджетний процес за ПЦМ на рівні ОТГ в Україні

Джерело: [50].

Складання цих програм повинно базуватись на прописаних стратегіях, що дійсно потрібні для розвитку ОТГ.

Слід зазначити, що в багатьох новостворених ОТГ на їх офіційних сайтах вже представлена інформація щодо бюджетних запитів з урахуванням стратегічного планування та паспорти бюджетний програм.

Фахівці зазначають, що проблемами ПЦМ-бюджетів на місцевому рівні є:

- складність, запутаність та застарілість нормативної бази;
- ускладненість процедур внесення змін до паспортів;
- неврегульованість питань контролю, зокрема, громадського;
- недосконалість методик оцінювання, надмірна кількість показників оцінювання бюджетних програм;
- обмежені можливості щодо інформаційного забезпечення ПЦМ.

Прикладами проблем, характерних саме для ОТГ є:

- слабкий зв'язок між регуляторними актами щодо планування соціально-економічного розвитку та місцевими бюджетами;
- немає перехідного періоду для ОТГ під час запровадження програмно-цільового методу;

- відсутність підрозділів та спеціалістів, відповідальних за планування ПЦМ, і ще й низький рівень цього планування;
- низькокваліфіковані працівники ОТГ;
- немає адекватних статистичних звітів про ОТГ;
- опір змінам з боку чиновників та установ.

Як бачимо, Україна розпочала впровадження технології ПЦМ-бюджетування на рівні бюджетів ОТГ. За умов бюджетної децентралізації, вищої професійності працівників органів самоврядування у правильному розпорядженні коштами, використання ПЦМ-бюджету підвищує ефективність застосування фінансових ресурсів та забезпечує кращі послуги населенню. [52]

2.2 Аналіз інструментарію фінансового забезпечення спроможності ОТГ

На 09.04.2021 в результаті реформи децентралізації створено 1470 ОТГ. За даними на кінець 2020 року на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом перебували 1438 територіальних громади.

Перші роки реформи показали значні результати в фінансовому забезпеченні спроможності ОТГ, насамперед за рахунок податкових надходжень.

За січень-серпень 2018 року податкові надходження по перших 366 ОТГ, утворених у 2015-2016 роках, зросли на 22,2% і склали 6,8 млрд грн. По 299 громадах, які утворені пізніше та лише в 2018 році почали отримувати ПДФО, надходження склали 5,9 млрд грн, що у 2,8 рази (+3,8 млрд грн) більше від обсягу доходів, отриманих ними за 8 місяців 2018 року. Відповідно всього по 665 ОТГ в 2018 році податкових надходжень було 12,7 млрд. грн, що на 5 млрд.грн більше, ніж у 2017 році, тобто зросли показники на 65,5%. [53] Зокрема:

- ПДФО – в січні-серпні 2018 р. становив 7,2 млрд. грн, що на 4,1 млрд. грн більше, ніж у попередньому 2017 році.
- плати за землю – у 2018 році становив 2 млрд. грн., що на 11,2% (+204,7 млн. грн) більше від надходжень за аналогічний період попереднього року.

- єдиного податку – по бюджетах 665 ОТГ надходження зросли на 27,3% (+401,3 млн грн від 2017 року) і становили 1,87 млрд. грн.;
- податку на нерухоме майно – у січні-серпні 2018 року становив 265,9 млн. грн, тобто з попереднього 2017 року зріс на 98,4 млн. грн, а саме зріс показник на 58,8%;
- акцизний податок – це єдиний податок, який у 2018 році навпаки зменшився і становив 772,7 млн. грн, тобто зменшився на 1,4% (у 2017 році показник цього податку становив 783,6 млн. грн).

Високий приріст надходжень свідчить про зацікавленість органів місцевого самоврядування у мобілізації коштів до своїх бюджетів та наявність резервів для подальшого зміцнення фінансової спроможності громад (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3 Темпи зростання власних доходів 665 ОТГ за січень-серпень 2018 р., порівняно з січнем-серпнем 2017 р., млн. грн.

Платежі до бюджету	665 ОТГ, Всього				з них:							
					366 ОТГ, що об'єдналися у 2015 та 2016 роках				299 ОТГ, що об'єдналися у 2017 році			
	Надходження		Відхилення		Надходження		Відхилення		Надходження		Відхилення	
	2017 рік	2018 рік	+/-	%	2017 рік	2018 рік	+/-	%	2017 рік	2018 рік	+/-	%
Всього, із них:	7 664,6	12 684,8	5 020,2	165,5%	5 545,4	6 778,6	1 233,2	122,2%	2 119,2	5 906,2	3 786,9	278,7%
Податок на доходи фізичних осіб	3 128,8	7 240,7	4 111,9	231,4%	3 128,8	3 945,9	817,1	126,1%	-	3 294,8	-	-
Акцизний податок	783,6	772,7	-10,9	98,6%	410,9	404,4	-6,5	98,4%	372,7	368,3	-4,4	98,8%
Плата за землю	1 831,5	2 036,2	204,7	111,2%	950,7	1 060,5	109,8	111,6%	880,8	975,6	94,8	110,8%
Єдиний податок	1 469,3	1 870,6	401,3	127,3%	783,3	987,0	203,7	126,0%	686,0	883,6	197,6	128,8%
Податок на нерухоме майно	167,5	265,9	98,4	158,8%	91,0	140,2	49,2	154,1%	76,5	125,7	49,2	164,3%

Джерело: [54].

Таким чином, аналіз підтверджує, що найбільша частка належить надходженням від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів, які не пов'язані з власною діяльністю ОТГ. Натомість частка місцевих податків і зборів, хоч і зростає, однак ще є потенціал для їх нарощення.

У зв'язку з тим, що моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування поданий на сайті представлений в

незавершеному вигляді: за 2019 р. в повному обсязі, за 2020 р. – з січня по вересень, а за 2021 р тільки за лютий і квітень. Окрім того подаються діаграми та таблиці з різною наповненістю, тому адекватні порівняння неможливі. Також в моніторингах 2019 року взагалі немає інформації по структурі податкових надходжень по ОТГ.[55]

Серед бюджетів місцевого самоврядування бюджети ОТГ мають займати ключове значення, тому що саме територіальні громади є базовою одиницею нового адміністративно-територіального устрою. Детально всі доходи бюджетів ОТГ представлені в Додатку Г.

Слід зауважити, що аналіз статистичних даних підтверджує, що ОТГ мають певні результати щодо доходної частини своїх бюджетів. Зміна надходжень доходів загального фонду ОТГ демонструє сильне зростання у 2020 році в порівнянні з 2019 роком (з 28,6 млрд. грн до 54,0 млрд. грн, тобто збільшились на 88,8%), якщо в інших змін майже ніяких немає або навпаки в 2020 році зменшились доходи (як в містах обласного значення). Тому така позитивна динаміка зміни надходжень ОТГ і показує хорошу тенденцію в Україні. (див. рис. 2.2)

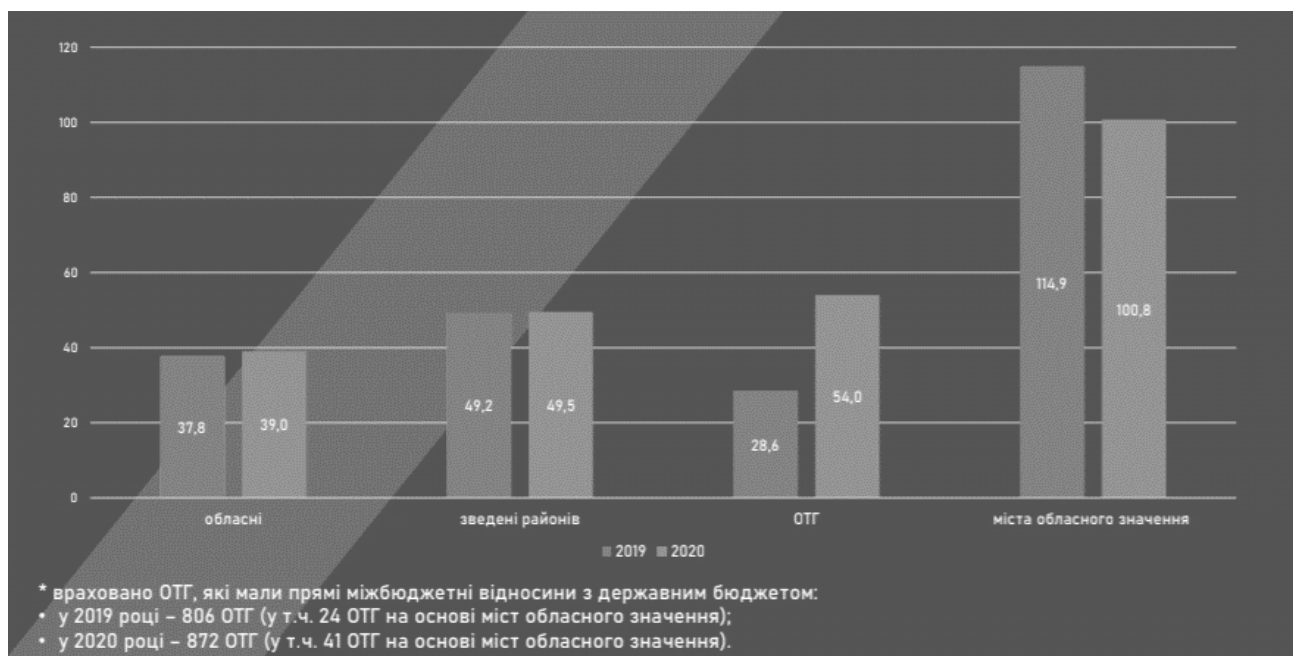

Рисунок 2.2 - Надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів, в тому числі ОТГ, у 2019 та 2020 роках, млрд грн

Джерело: [56].

До складу цих податкових надходжень входять загальнодержавні податки та місцеві податки (див. рис. 2.3). Із загальнодержавних податків присутні:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – складає 60,5% від загальної суми доходів місцевих бюджетів і має найбільшу частку з усіх податкових надходжень;
- акцизний податок – склав 6,6%.

Місцевими податками є:

- єдиний податок – він становить 14,4% від загальних податкових надходжень, і займає друге місце після ПДФО по найбільшій частці в доходах ОТГ;
- нерухоме майно – займає 2,1% від податкових надходжень;
- плата за землю становить 12,6% і займає третє місце по найбільшій частці.

Усі інші платежі займають 3,7% від загальних податкових надходжень ОТГ.

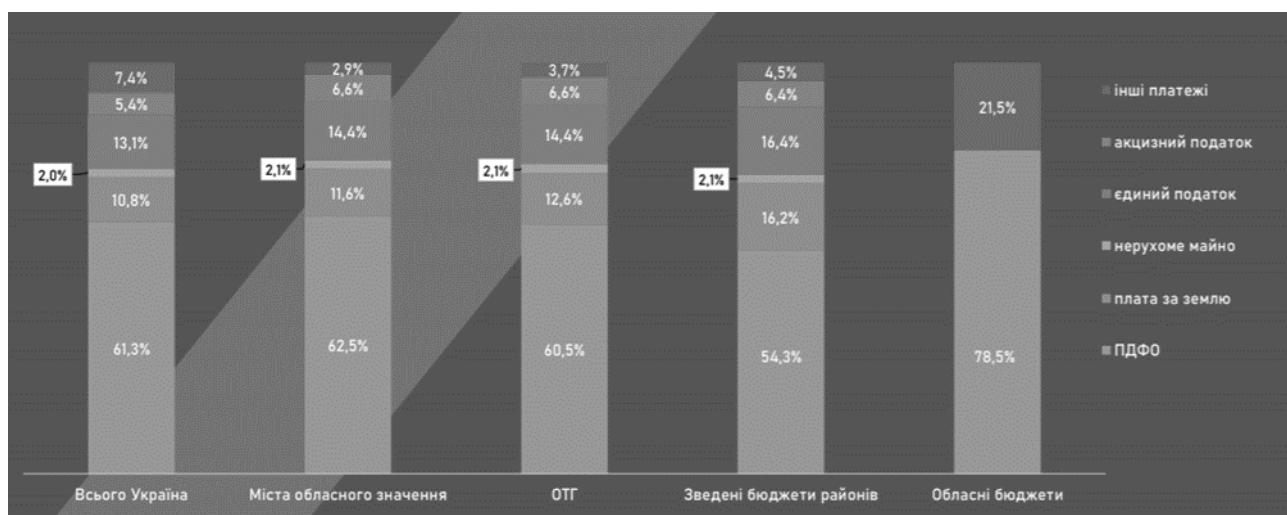

Рисунок 2.3 - Структура надходжень доходів загального фонду місцевих бюджетів, в тому числі ОТГ, за 2020 рік

Джерело: [56]

Експерти зазначають, що «підвищення ролі місцевих податків і зборів, досягнення їх максимально можливої мобілізації повинно бути одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних

територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад.» [57]

Оскільки, насправді, можливостей отримання фінансових ресурсів в ОТГ є досить багато, то перед ними постає завдання пошуку альтернативних джерел та можливих способів їх використання.

ОТГ, у яких є внутрішні проблеми, важко вирішити ситуації тільки завдяки внутрішнім ресурсам, і в такому випадку цим ОТГ треба виходити на ринки запозичень і залучати інвестиції та інші ресурси ззовні. ОТГ мають можливість отримувати зовнішні фінансові ресурси, наприклад, отримувати кредити (позики) від міжнародних фінансових організацій, використовувати гранти тощо (див. розділ 1, п.1.2).

Слід зауважити, що ОТГ мають особливості своєї фінансової діяльності.

По-перше, бюджети ОТГ мають міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Тобто вони отримують певні обсяги міжбюджетних трансфертів (якщо для надання таких послуг є підстави). [58] Ті громади, що не об'єдналися, не можуть отримувати в свій бюджет позабюджетні трансферти (з державного бюджету).

По-друге, якщо раніше ПДФО зараховувався до районного бюджету, то з формуванням об'єднаних громад цей податок зараховується до бюджетів ОТГ і надходження становлять 60%.

По-третє. За рахунок бюджетів ОТГ також фінансуються видатки, які делегуються державою їм на виконання (делеговані повноваження). [58]

Також ради ОТГ можуть проводити позики в свій бюджет, наприклад, від міжнародних фінансових установ. Такі позики переходять в бюджет розвитку і кошти витрачаються на реалізацію інвестиційних проектів.

Створення таких фінансово самостійних ОТГ є найважливішим наслідком реформи децентралізації. Експерти Асоціації міст України зазначають, що «у 2014–2016 рр. у 58 разів зменшилася кількість наданих казначейських позик, що демонструє посилення платоспроможності місцевих бюджетів. У 2017 р. кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилася завдяки децентралізації на 24 %, кількість бюджетів-донорів зросла на 12,5 %.» [59]

Ці тенденції дозволяють органам місцевого самоврядування забезпечити гідний рівень роботи установ державного сектору та самостійно розвивати громаду, при цьому не звертаючись до центральних органів влади для виділення додаткових ресурсів з Державного бюджету. [59]

У рамках активної технології залучення громадян до процесу вироблення та прийняття рішень на місцевому рівні доцільно також звернути увагу на міжнародну практику використання «бюджету участі». «Бюджет участі» або «партисипативне/партиципаторне бюджетування» (від. англ. participatory budgeting) – це процес демократичного обговорення та прийняття рішень, у якому звичайні люди вирішують, як розподілити частину бюджету громади.

«Партисипативний бюджет» є формою прямої демократії та означає відкритий процес дискусії і ухвалення рішень, у якому кожен мешканець населеного пункту через голосування вирішує, яким чином витратити частину місцевого бюджету. Тобто це бюджет, створений за участі громадян. Основна ідея такого виду бюджету – залучити до обговорення й вирішення проблем територіальної громади самих її мешканців, особливо тих, хто зазвичай через найрізноманітніші причини надає перевагу тому, щоб не контактувати з владою.

Сам термін «бюджет участі» входить до переліку рекомендацій ООН щодо формування та використання місцевих бюджетів. [60]

Впровадження практики використання бюджету участі органами місцевого самоврядування в Україні може розглядатися як частина реформи бюджетної децентралізації, яка в даний час продовжується.

Щоб зрозуміти всю ефективність цього процесу з погляду використання бюджетних коштів та як він впливає на активність мешканців, треба зануритися в цей інструмент прямої демократії. Задля кращого усвідомлення масштабів і розуміння динаміки наданий аналіз статистичних даних щодо кількості населених пунктів, які впровадили Громадський бюджет, участі органів місцевого самоврядування в процесі та громадської активності. Основними джерелами інформації є офіційні сайти та сайти Громадського бюджету органів місцевого

самоврядування. Початком його впровадження став 2015 рік. З кожним наступним роком він поширювався Україною дедалі більше.

Як відомо в Україні на 1 лютого 2020 створено 982 ОТГ (+ 66 ОТГ, які в процесі реєстрації), майже кожна з яких має офіційний сайт, ступінь розробленості якого є різною. Однак в багатьох ОТГ на сайтах вже представлена сторінка «Бюджет участі». В якості практичного прикладу варто привести бюджет участі як інструмент активізації громади у Летичівській ОТГ (Хмельницька область).

Летичівську ОТГ була утворена в середині серпня 2015 р. на основі одного селище міського типу та ще декількох сіл. [61]

Керівництво Летичівської ОТГ залучили населення для розробки проєктів, що мали б підвищити рівень розвитку громади. На це було виділено в 2018 році 550 000 грн (близько близько 0,75% бюджету ОТГ). Подано було 35 проєктів і 24 з них схвалено і винесено на голосування громадянам. З них чотирьом проєктам дали життя. В результаті були облаштовані центр дозвілля, спортмайданчик, і відкрита дитяча телестудія.

Це показало, що введення такого бюджету участі дійсно працює, і це дозволяє населенню дісно вибирати, що їм краще треба для розвитку їх ОТГ. [62]

Технологія партисипативного бюджетування має як переваги, так і недоліки. Деякі його недоліки пов'язані з людським фактором, інші - з «молодістю» проєкту і тим, що деякі недоліки проявляються лише в процесі реалізації. Усі ці проблеми спільні і для європейських, і для українських процесів розподілу бюджету участі. [63] Довіра до влади, громадський контроль, ефективність використання бюджету і зниження рівня корупції - це безперечні переваги громадського бюджету участі.

Вагомим «мінусом» партисипативного бюджету може слугувати відсутність системного підходу до його реалізації. За цих умов бюджет участі може перетворитися в «бюджет проїдання». Як рекомендують фахівці, потрібно щороку публічно і прозоро визначати 2-3 пріоритети для подання пропозицій, і таким чином орієнтуватися на розвиток.

2.3 Оцінювання фінансової спроможності ОТГ

Як було вже зазначено, спроможною територіальною громадою є громада з достатньою кількістю фінансових та інших ресурсів задля вирішення питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах громади. [64]

Насамперед, слід зазначити, що фінансову спроможність ОТГ можна:

- 1) оцінювати, розраховуючи її для діючих ОТГ, щоб бачити ефективність їх діяльності та потенційні можливості;
- 2) вибудовувати рейтинг на основі результатів фінансової діяльності діючих ОТГ;
- 3) моделювати на перспективу - для майбутньої ОТГ, що планується при об'єднанні декількох сіл, селищ, щоб оцінити, чи створення ОТГ дасть позитивні ефекти (див. підпункт 3.1);

В якості методики оцінки спроможності ОТГ експертами «фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України» (за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та SKL International) у 2017 році вперше була розроблена «Методика формування спроможних територіальних громад», тобто модель, що представляла на постійній основі аналіз бюджетів ОТГ всіх 24 областей. [65,66] Ця методика у 2019 році вдосконалена у вигляді «Методичних рекомендацій щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад» та активно використовується для оцінювання бюджетної спроможності діючих ОТГ. [67]

Оцінювання рівня спроможності ОТГ за Методикою формування спроможних територіальних громад

Рівень спроможності ОТГ оцінюється за допомогою п'яти критеріїв:

- кількість населення, яка постійно проживає в ОТГ;
- кількість школярів в закладах освіти на території ОТГ;
- площа території спроможної ОТГ;
- індекс податкоспроможності бюджету спроможної ОТГ;
- частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету спроможної ОТГ.

За сумою числових значень цих критеріїв можна визначити рівень спроможності громади, а саме:

- низький рівень спроможності - від 1,5 до 2,1;
- середній рівень спроможності - від 2,2 до 3,8;
- високий рівень спроможності - від 3,9 до 5. [4]

Оцінювання фінансової спроможності ОТГ було здійснено в 2 етапи щодо:

1) фінансової спроможності всіх ОТГ в Україні на основі індикаторів їх фінансової діяльності;

2) змін фактичної фінансової спроможності ОТГ за 2017-2019 роки 5-ти вибірових ОТГ Вінницької області.

Оцінювання фінансової (бюджетної) спроможності всіх ОТГ в Україні на основі індикаторів їх фінансової діяльності

Фінансова (бюджетна) спроможність є базовим елементом, який досліджується в рамках цієї моделі.

В 2017 і 2018 роках експерти фінансового моніторингу Центрального офісу реформ використовувались чотири базові показники, які найкраще характеризували фінансову діяльність ОТГ (два з них - в 2019 і 2020 році):

- 1) власні доходи на 1-го мешканця;
- 2) рівень дотаційності бюджетів;
- 3) питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ;
- 4) капітальні видатки на 1-го мешканця. [65]

Завдяки першому показнику — «власні доходи на 1 мешканця» — можна оцінити, як громада розпоряджається ресурсами своєї території: чи всі підприємства справно платять податки, чи всі підприємці мають офіційно оформлених працівників тощо. Другий показник — «рівень дотаційності бюджетів» — показує залежність громади від державного бюджету. Третій показник — «питома вага видатків на утримання апарату управління» — дає змогу проглянути скільки коштів відходить на утримання чиновників. Четвертий

показник - «капітальні видатки на 1 мешканця» — дає зрозуміти скільки коштів відходить саме на розвиток громади.

В 2019 році експертами фінансового моніторингу було відібрано вже 8 показників, які також застосовувалися у 2020.

Детальніше розглянемо вісім базових індикаторів, за якими експерти за підсумками 2020 року провели фінансову оцінку діяльності територіальних громад утворених протягом 2015-2019 років:

- доходи загального фонду на 1-го мешканця (доходи беруться без урахування трансфертів);
- видатки загального фонду на 1-го мешканця;
- видатки на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця;
- капітальні видатки на 1-го мешканця;
- рівень дотаційності бюджетів;
- співвідношення видатків на утримання апарату управління із фінансовими ресурсами ОТГ;
- питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету ОТГ;
- питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків. [68]

З попередніх чотирьох показників до цих восьми увійшли тільки два критерії (капітальні видатки на одного мешканця та рівень дотаційності бюджетів), а інші два були видозмінені та розширені. [69]

Враховуючи те, що на 09.04.2021 було створено 1470 ОТГ, на 01.01.2021 – 1438 ОТГ, однак аналіз можна зробити тільки стосовно 872 ОТГ, які мали фінансові звіти на кінець 2020 року.

Для проведення аналізу 872 ОТГ (це кількість ОТГ, що об'єдналися впродовж 2015-2019 рр.) експерти фінансового моніторингу згрупували об'єднані громади за чисельністю населення в п'ять груп та здійснили рейтингування ОТГ за цими групами (див. табл. 2.4 та 2.5):

- Група 1 - громади з чисельністю населення понад 15 тис. жителів;
- Група 2 - громади з чисельністю населення від 10 до 15 тис. жителів;

- Група 3 - громади з чисельністю населення від 5 до 10 тис. жителів;
- Група 4 - громади з чисельністю населення менше 5 тис. жителів;
- Група 5 – громади-міста обласного значення.

Таблиця 2.4 Групування ОТГ згідно методології Центрального офісу реформ при Мінрегіоні

Групи	Критерії групування населення, тис. осіб	Кількість ОТГ	Загальна чисельність населення в групі ОТГ, тис. осіб	% від всього населення досліджуваних ОТГ
Група 1	понад 15 тис.	110	2 368,5	22,8%
Група 2	від 10 до 15 тис.	134	1 629,7	15,7%
Група 3	від 5 до 10 тис.	277	1 944,7	18,7%
Група 4	менше 5 тис.	308	1 051,3	10,2%
Група 5	ОТГ-міста обласного значення	43	3 391,0	32,6%
Разом		872	10 385,2	100,0%

Джерело: [68].

Таблиця 2.5 Аналіз бюджетів 872 ОТГ за 2020 рік за 5 групами та 8 індикаторами

Показники \ Групи	Група 1 (110)	Група 2(134)	Група 3(277)	Група 4(308)	Група 5 (43)
Середня сума власних доходів, отримана 1 ОТГ відповідної групи, грн	95,9 млн грн	55,9 млн грн	32,8 млн грн	16,7 млн грн	505,7 млн грн
Середня сума видатків, проведених з бюджету ОТГ відповідної групи, грн	142,7 млн грн	83,0 млн грн	48,4 млн грн	24,2 млн грн	578,2 млн грн
Середній показник видатків на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця	868,2 грн	1 069,3 грн	1 193,9 грн	1 572,6 грн	814,0 грн
Середній показник капітальних видатків у розрахунку на 1-го мешканця	937,4 грн	1 187,1 грн	1 129,5 грн	1 098,4 грн	1 597,7 грн
Рівень дотаційності бюджетів (найвищий)	54,4%	61,5%	64,0%	60,6%	22,0%
Середній показник видатків на утримання апарату управління	19,5%	23,2%	25,6%	32,2%	12,7%
Середній показник питомої ваги заробітної плати у видатках загального фонду	76,0%	75,3%	75,1%	77,8%	58,9%
Середній показник питомої ваги капітальних видатків у загальному обсязі видатків	12,2%	14,6%	13,9%	13,2%	17,5%

Джерело: Складено автором на основі даних [68].

Аналізуючи бюджети ОТГ за цими індикаторами, можна сказати, що найбільший показник по середній сумі власних доходів на одну ОТГ і по середній сумі видатків проведених з однієї ОТГ знаходиться в групі 5, а саме в ОТГ-містах обласного значення (505,7 млн грн і 578,2 млн грн відповідно), а найменший в групі 4 (група в якій знаходиться найменша кількість населення) і це 16,7 млн грн і 24,2 млн грн. Тобто найбільші показники перевищують найнижчі приблизно в 27 разів. Найбільше значення за середнім показником видатків на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця належить четвертій групі і становить 1 572,6 грн, а найнижче в п'ятій групі - 814,0 грн. Така ситуація сформувалась, тому що ОТГ-міста обласного значення є найбільшими і мають вже апарати управління пристосовані до сучасних реалій і тому не витрачають на це багато коштів, бо в таких ОТГ активно відбувається комп'ютеризація, діджиталізація, активно використовуються системи, які полегшують ведення людиною справ. І отже, сплачують видатків на утримання апарату управління в п'ятій групі в два рази менше, ніж у четвертій. Так само середній показник видатків на утримання апарату управління у відсотках так само показує, що найбільший показник у четвертій групі і найнижчий у п'ятій (32,2% і 12,7% відповідно).

Найбільший середній показник капітальних видатків у розрахунку на 1-го мешканця у п'ятій групі - 1 597,7 грн, найнижчий у першій групі - 937,4 грн. Економіка найбільших ОТГ звичайно потребує більше коштів на розвиток. Середній показник питомої ваги капітальних видатків у загальному обсязі видатків так само виражає дані, а саме, що найбільший показник у групі 5 - 17,5%, найнижчий у групі 1 - 12,2%.

Найвищий рівень дотаційності бюджетів у третій групі - 64,0%, найнижчий у п'ятій групі - 22,0%, так як більші міста ОТГ мають кращу розвинену місцеву економіку і вони менше отримують дотацій з державного бюджету.

За середнім показником питомої ваги заробітної плати у видатках загального фонду можна відзначити, що показники в групах з першої по четверту є приблизно однаковими і ще і найбільшими – близько 75%, найменший показник у групі 5 - 58,9%, тому що загальна сума видатків у містах більша.

Загалом фінансовий стан бюджетів 872 ОТГ становить 54,0 млрд гривень. В середньому дохід на одну людину складає 5 200,6 грн. Видатків проведено 72,6 млрд. грн. Витрати одного мешканця в середньому склали 6 986,9 грн. На утримання роботи чиновників відходить від однієї людини в середньому 1 014,4 грн. На розвиток громад було відведено загалом 12,9 млрд. грн. Витрати одного мешканця в середньому становлять 1 244,5 грн. Видатків на зарплатню проведено 50,9 млрд грн, що становить 70,1% від обсягу видатків загального фонду бюджетів ОТГ. Середній рівень капітальних видатків становить 14,9%. [68]

Для формування власних доходів місцевих бюджетів звертається увага на можливість громади організовувати свою роботу з запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів. Експерти наголошують, що чим більша спроможність бюджетів ОТГ, тим менша частка видатків на утримання апарату управління, тому що ці витрати мають відносно усталену величину. І тому в більших за розміром бюджетах ці видатки у відсотковому вираженні є меншими. Як результат, великий бюджет дозволяє спрямовувати кошти на розвиток громади.

Згідно з таблицею 2.5, невеликі ОТГ, як правило, мають низькі фінансові можливості. Відповідно, таким ОТГ важко розвивати свою громаду. Звичайно є виняткові громади, які хоч і мають малу територію і/або малу чисельність населення, але на їх територіях знаходяться установи і підприємства, від яких в бюджет ОТГ надходить велика сума коштів. [70]

Оцінювання змін фактичної фінансової (бюджетної) спроможності ОТГ за 2017-2019 роки 5-ти вибіркового ОТГ Вінницької області

Як було наведено вище, існує методика, за якою оцінюється спроможність об'єднаних територіальних громад. Вище були наведені певні індикатори/показники. В 2017 та 2018 роках їх було всього чотири, а в 2019 і 2020 році цей список розширили до восьми, два показника з яких були залишені з тих чотирьох.

В якості об'єкту для аналізу змін фактичної бюджетної спроможності ОТГ за 2017-2019 роки була вибрана Вінницька область.

Для початку треба відзначити, що з кожним роком на Вінниччині кількість ОТГ збільшувалася, але на жаль не на велику кількість і в дуже повільному темпі. В 2017 році була 21 ОТГ, в 2018 році – 34 ОТГ, а в 2019 році вже 37 ОТГ. Отже, за два роки кількість ОТГ збільшилась на 16 ОТГ.

Відповідно, для виконання аналізу змін фактичної бюджетної спроможності були вибрані 5 ОТГ Вінницької області:

- 1) Оратівська ОТГ,
- 2) Томашпільська ОТГ,
- 3) Калинівська ОТГ,
- 4) Мельниківська ОТГ
- 5) Северинівська ОТГ.

Ці ОТГ були вибрані за кількістю населення в них. Оратівська, Северинівська та Мельниківська ОТГ мають населення менше 5 тисяч осіб, Томашпільська ОТГ – від 5 до 10 тисяч осіб, а Калинівська є найбільшою за чисельністю ОТГ (понад 15 тисяч осіб), тому по ній зроблений окремий аналіз. [69]

Для порівняння та аналізу змін фактичної бюджетної спроможності цих ОТГ була складена таблиця з розрахованими абсолютними приростами за кожним показником, що дають інформацію, яку важливо перекласти на мову ефективності від реформи децентралізації, насамперед, в частині бюджетної спроможності конкретної ОТГ за певні роки. Тому ці ефекти позначені стрілками, оскільки збільшення (або зменшення) розміру деяких показників показує відповідно позитивний (або негативний ефект), тобто пряму залежність, а в деяких показників – обернену залежність. Наприклад, якщо рівень дотаційності бюджету зростає, це свідчить про негативний ефект, а отже, отже фінансової спроможності ОТГ погіршується (див. табл. 2.6).

З даної таблиці видно, що більшість показників за 2019 рік порівняти з показниками 2018 роком неможливо за їх відсутністю в розрахунковій системі 2018 року, тому що якісно змінене методичне забезпечення. Але в таблиці наведені деякі показники, а саме капітальні видатки на 1-го мешканця та рівень дотаційності бюджетів, які можливо було порівняти з 2018 роком.

В даній роботі будуть пояснені тільки ті показники, що мали змогу бути порівненими, а саме ті перші 4 показники: капітальні видатки на 1-го мешканця, питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, рівень дотаційності бюджетів та власні доходи на 1-го мешканця.

Якщо говорити про показник «капітальні видатки на 1-го мешканця», то тут важливо відмітити, що з роками цей індекс повинен ставати більшим, а якщо навпаки, то це означає, що по цьому показнику ОТГ в деякій мірі втрачає свою фінансову спроможність.

Таблиця 2.6 Аналіз змін фактичної фінансової спроможності Калинівської ОТГ Вінниччини

№	Показники	2017	2018	Відхи- лення	Ефект	2018	2019	Відхи- лення	Ефект
1	капітальні видатки на 1-го мешканця	2 247,0	2 071,0	-176,0	↓	2 071,0	2 608,4	+537,4	↑
2	питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, %	7,3	9,5	2,2	↓	9,5	-	-	-
3	рівень дотаційності бюджетів, %	0,0	-2,3	-2,3	↑	-2,3	-2,9	-0,6	↑
4	власні доходи на 1-го мешканця, грн	4 317,1	4 987,8	+670,7	↑	4 987,8	-	-	-
5	питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків, %	Не було в методиці 2017 – 2018 рр.					28,8	Не можливо порівняти	
6	питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету ОТГ, %						68,5		
7	співвідношення видатків на утримання апарату управління із фінансовими ресурсами, %						10,1		
8	видатки на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця, грн						678,7		
9	видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн						6 323,6		
10	доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн						6 730,1		

Джерело: [69].

З показником «питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах» все навпаки. Чим нижче показник, тим краще.

Показник «рівень дотаційності бюджетів» працює як і попередній показник. А індикатор «власні доходи на 1-го мешканця» як перший про «капітальні видатки на 1-го мешканця» (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7 Узагальнений аналіз змін фактичної фінансової спроможності 5 ОТГ Вінниччини

	Вибіркові ОТГ	Оратівська ОТГ	Томашпільська ОТГ	Калинівська ОТГ	Мельниківська ОТГ	Северинівська ОТГ
2017 р	капітальні видатки на 1-го мешканця	3 303,9	2 361,3	2 247,0	819,0	655,8
	питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, %	12,7	10,8	7,3	46,5	38,0
	рівень дотаційності бюджетів, %	-6,6	-0,1	0,0	20,0	19,1
	власні доходи на 1-го мешканця, грн	4 991,5	5 886,9	4 317,1	2 022,4	1 699,0
2018 р	Ефект	↓	↓	↓	↓	↑
	Відхилення (до 2017 р)	-483,7	-1 056,6	-176,0	-270,8	+217,6
	капітальні видатки на 1-го мешканця	2 820,2	1 304,7	2 071,0	548,2	873,4
	Ефект	↓	↓	↓	↑	↓
	Відхилення (до 2017 р)	+3,8	+7,1	+2,2	-2,7	+8,8
	питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, %	16,5	17,9	9,5	43,8	46,8
	Ефект	↓	↑	↑	↓	↓
	Відхилення (до 2017 р)	+5,1	-9,7	-2,3	+0,2	+0,3
	рівень дотаційності бюджетів, %	-1,5	-9,8	-2,3	20,2	19,4
	Ефект	↑	↑	↑	↑	↑
	Відхилення (до 2017 р)	+1 310,8	+92,2	+670,7	+716,4	+602,8
	власні доходи на 1-го мешканця, грн	6 302,3	5 979,1	4 987,8	2 738,8	2 301,8
2019 р	Ефект	↓	↓	↑	↑	↑
	Відхилення (до 2018 р)	-31,3	-968,5	+537,4	+256,3	+1 104,3
	капітальні видатки на 1-го мешканця, грн	2 788,9	336,2	2 608,4	804,5	1 977,7
	Ефект	↑	↓	↑	↑	↑
	Відхилення (до 2018 р)	-1,9	+0,3	-0,6	-1,4	-1,4
	рівень дотаційності бюджетів, %	-3,4	-9,5	-2,9	18,8	18,0
2019 р	питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків, %	24,9	6,7	28,8	10,8	25,5
	питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету ОТГ, %	72,0	63,8	68,5	89,2	84,3
	співвідношення видатків на утримання апарату управління із фінансовими ресурсами, %	15,8	22,2	10,1	45,8	48,0
	видатки на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця, грн	1 184,9	714,0	678,7	1 489,7	1 271,4
	видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн	8 174,9	4 585,1	6 323,6	6 114,8	5 679,9
	доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн	7 485,7	3 216,3	6 730,1	3 255,8	2 648,4

Джерело: [69].

Порівнюючи показники 2018 року з 2017 роком, то можна відзначити, що у чотирьох з п'яти ОТГ показники мають негативне забарвлення і тому відразу видно, що ОТГ має низьку фінансову спроможність.

Порівняння рівня дотаційності бюджетів показує неоднозначні результати і це означає, що в цих ОТГ є гарні можливості для вирівнювання цієї ситуації, за сприятливих інших умов, тобто коли ОТГ спрацює на розвиток, нарощуючи власні доходи.

Найкращим показником, що показує спроможність цих п'яти ОТГ є власні доходи на 1-го мешканця. Можна спостерігати додатні показники приростів (відхилення), що є дуже важливим і хорошим індикатором в даній методології.

Як зазначено вище, для порівняння 2019 р. з 2018 р. можливо було порівняти тільки два індикатори. А отже, можна спостерігати, що рівень дотаційності бюджетів скоротився, а отже це сприяло підвищенню бюджетної спроможності в порівнянні з тим, що було з 2017 р. до 2018 р.

Показник «капітальні видатки на 1-го мешканця» також покращився, хоча і не у всіх ОТГ, але відображує загалом позитивний напрямок змін.

Отже, можна зробити висновки, що аналіз змін бюджетної спроможності 5 вибраних ОТГ Вінниччини за 2017 – 2019 рр. демонструє:

- 1) найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад, так як у більших громадах вигідніше розвивати бізнес;
- 2) бюджетна спроможність ОТГ стає кращою, хоч і з повільними темпами;
- 3) зміна методичного підходу до оцінювання бюджетної спроможності не дає можливості зробити адекватні порівняння за період, обраний для дослідження, та зробити відповідні висновки та пропозиції як щодо однієї чи п'яти вибраних громад, так і загалом щодо всіх ОТГ Вінниччини. [69]

Отже, для кращого розвитку громадам з низьким рівнем фінансової спроможності радять об'єднатись з іншими територіальними громадами заради створення більшої об'єднаної громади з більшою територіальною площею і кількістю населення. Навіть якщо в початковий момент у таких ОТГ не буде сильного економічного розвитку, то такі ОТГ зможуть оптимізувати територіальну структуру місцевих рад, підвищити ефективність територіального управління, підвищити інвестиційну привабливість (завдяки наявності більших територій та більшої кількості робочої сили) та підвищити доречність капіталовкладень у

громаду. Крім того, на основі рейтингів різних років ОТГ повинна робити висновки і покращувати свої економічні показники.

Висновки. На сьогоднішній день в Україні створено потужну нормативно–правову базу фінансового забезпечення ОТГ, яка весь час змінюється та доповнюється, щоб надати можливість створювати і розвивати ОТГ.

Вагомими новаціями у фінансовому забезпеченні ОТГ стали:

- запровадження з 2017 року програмно-цільового методу щодо формування місцевих бюджетів, а отже і щодо ОТГ, з метою встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. Практика трьох останніх років показала їх ефективність.
- бюджет участі (партисипативний бюджет), який надає можливість кожному громадянину брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для розвитку територіальної громади та/або голосування за них. На 2020 р. кожна ОТГ має офіційний сайт на якому є розділ «Бюджет участі», але поки що не в усіх громадах він є дієвим, хоча відслідковується позитивна тенденція.

Результати оцінювання фінансової спроможності всіх ОТГ в Україні дали змогу з'ясувати, що:

- ✓ для формування власних доходів місцевих бюджетів громадам слід організовувати свою роботу з запровадження та мобілізації додаткових фінансових ресурсів, зокрема місцевих податків і зборів;
- ✓ чим більша спроможність бюджетів ОТГ, тим менша частка видатків на утримання апарату управління, тому що ці витрати мають відносно усталену величину, тому в більших за розміром бюджетах у відсотковому вираженні вони є меншими, і як результат, великий бюджет дозволяє спрямовувати кошти на розвиток громади;
- ✓ невеликі ОТГ частіше мають низьку фінансову спроможність і не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку і якісного управління;
- ✓ є виняткові окремі громади з підприємствами і компаніями з яких у місцевий бюджет надходять великі суми коштів.

Аналіз фінансової спроможності демонструє:

- ✓ найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад, так як у більших громадах вигідніше розвивати бізнес;
- ✓ бюджетна спроможність ОТГ стає кращою, хоч і з повільними темпами;
- ✓ зміна методичного підходу до оцінювання бюджетної спроможності не дає можливості зробити адекватні порівняння за період, обраний для дослідження як, щодо однієї чи п'яти вибраних громад, так і загалом щодо всіх ОТГ Вінниччини, щоб зробити відповідні висновки та пропозиції.

РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОТГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ НАРОЩУВАННЯ

3.1 Практика моделювання спроможності ОТГ на основі бюджетного калькулятора

Для моделювання спроможності майбутніх ОТГ, що планувалися при об'єднанні декількох сіл, селищ в липні 2018 році був розроблений бюджетний калькулятор.

«Калькулятор розрахунку фінансової спроможності перспективної ОТГ» - це проектування майбутньої ОТГ за допомогою прогнозних показників бюджетів окремих сіл, селищ і тд., які збираються об'єднуватись. [71]

До 2018 року моделювання (або розрахунок на перспективу) бюджетної спроможності майбутньої (перспективної) ОТГ, що може бути створена, проводився фінансистами вручну. А з 2018 року ця справа полегшена за допомогою даного електронного інструменту - калькулятора.

Для прикладу в додатку Д наведений остаточний варіант розрахунку бюджетної спроможності в програмі Excel для чотирьох ОТГ Радомишльського району: Радомишльської, Потіївської, Вишевицької та Городоцької громад, які планувалося створити у 2015 р.

Ці дані свідчать, що єдиною громадою, яка в перспективі могла б мати профіцит ресурсів і була б дійсно спроможною, є Радомишльська громада (912,5 тис. грн). Усі інші громади мали значення зі знаком мінус. Також там зазначений рядок «Очікувані доходи до бюджету розвитку», який є пустим. Це через те, що для його розрахунку потрібні значення спеціального фонду (бюджет розвитку є його складовою частиною), який ці громади не навели, тому що ці розрахунки робились задля можливого об'єднання сіл та селищ.

Однак, як було зазначено вище, фахівці розробили і впровадили для користування спеціальний електронний калькулятор «Калькулятор розрахунку

фінансової спроможності перспективної ОТГ» для полегшення процесу розрахунку. [71]

Щоб розрахувати, яким буде бюджет майбутньої об'єднаної громади, потрібно багато знань і опрацювати багато інформації. А, наприклад, в маленьких селах та селищах можуть бути проблеми з знаходженням потрібних фінансистів для таких важких розрахунків.

І щоб полегшити ці розрахунки був розроблений цей калькулятор. В нього закладаються певні показники, а далі моделюється майбутня громада з фінансової точки зору.

Зкладається чисельність населення, всі надходження у бюджет - із податків, субвенції, дотації - весь об'єм ресурсів, які є у громаді. Паралельно закладаються всі видатки, які мають бути: на освіту, спорт, дороги.

Це все закладається на кожну з тих громад, які планують об'єднуватися. Далі комп'ютер автоматично розраховує потенціальний бюджет майбутньої ОТГ.

В якості прикладу наведені результати розрахунку бюджетної спроможності Петрівської ОТГ Вишгородського району Київської області з допомогою калькулятору та поясненнями. [69]

17 жовтня 2019 року був запланований процес об'єднання сіл Нові Петрівці та Старі Петрівці в одну Петрівську ОТГ. Окрім документаційних зобов'язань найголовнішим чинником було проведення розрахунку бюджетної спроможності на перспективу майбутньої ОТГ враховуючи об'єднання цих сіл.

Для початку була надана характеристика перспективної ОТГ за базовими її характеристиками, а саме: за площею, чисельністю населення та кількістю дітей шкільного віку по селам. (див. табл. 3.1)

Таблиця 3.1 Характеристика перспективної ОТГ

Найменування	Площа, км ²	Чисельність населення, осіб		Кількість дітей шкільного віку, осіб
		Всього	в тому числі сільського	
с. Нові Петрівці	55,5	8 210,0	8 210,0	-
с. Старі Петрівці	52,8	3 112,0	3 112,0	-
Всього	108,3	11 322,0	11 322,0	1 337,0

Джерело: [72].

Наступним кроком були обрахунки прогнозного обсягу надходжень власних доходів (податків та зборів) ймовірної ОТГ на 2019 р. (див. табл. 3.2)

Таблиця 3.2 Прогнозний обсяг надходжень власних доходів (податків та зборів) перспективної ОТГ на 2019 р. (відповідно до ст.64 БКУ), тис. грн.

Найменування	Всього	Показники						
		Податок на доходи фізичних осіб	Плата за землю	Єдиний податок	Акцизний податок з роздрібною торгівлі	Акцизний податок з палива	Рентні платежі (плата за ліс, воду, надра тощо)	Інші податки, збори, платежі
с. Нові Петрівці	103 666,0	47 000,0	20 737,4	11 503,0	1 900,0	15 537,0	401,6	6 587,0
с. Старі Петрівці	25 490,0	12 500,0	7 510,0	3 200,0	150,0	685,0	329,0	1 116,0
Разом	129 156,0	59 500,0	28 247,4	14 703,0	2 050,0	16 222,0	730,6	7 703,0

Джерело: [72].

Нарешті, для обрахунку фінансової спроможності потрібні значення обсягу доходів та видатків загального фонду, що наведені нижче (див. табл. 3.3)

Таблиця 3.3 Розрахунок фінансової спроможності перспективної Петрівської ОТГ на 2019 рік, тис. грн.

№ п.п	Показники бюджету	Сума
Доходи		
1	Власні доходи загального фонду бюджету перспективної ОТГ (відповідно до ст.64 БКУ)	129 156,0
2	Базова дотація	0,0
3	Реверсна дотація	-9 193,0
4	Додаткова дотація з державного бюджету	3 575,0
5	Освітня субвенція з державного бюджету	26 697,2
6	Медична субвенція з державного бюджету	7 521,4
7	Обсяг доходів загального фонду, всього	157 756,6
Видатки		
8	Органи місцевого самоврядування	11 480,0
9	Освіта всього, в тому числі:	44 490,5
	- освіта дошкільна	5 174,6
	- освіта середня	27 995,4
	- освіта позашкільна, спеціальна освіта та інші заходи	11 320,5
10	Охорона здоров'я всього, в тому числі:	7 587,6
	- первинна медична допомога	340,0
	- вторинна медична допомога	3 000,0
	- інші заходи	4 247,6
11	Соціальне забезпечення населення	5 335,7
12	Культура і мистецтво	4 231,1
13	Фізична культура і спорт	2 675,0
14	Інші видатки (дороги, ЖКГ, ЗМІ, інфраструктура тощо)	19 192,2
15	Кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку	25 249,1
16	Обсяг видатків загального фонду, всього	120 241,2
Баланс		
17	Баланс фінансових ресурсів	37 515,4

Джерело: [72].

З цієї таблиці видно, що баланс фінансових ресурсів складає 37 515,4 тис. грн і це означає, що ця ОТГ має хороші результати та має потенціал для розвитку.

На наступних таблицях, що дав калькулятор, розглядається порівняльна характеристика фінансових ресурсів до об'єднання і після їх можливого об'єднання (див. рис. 3.1)

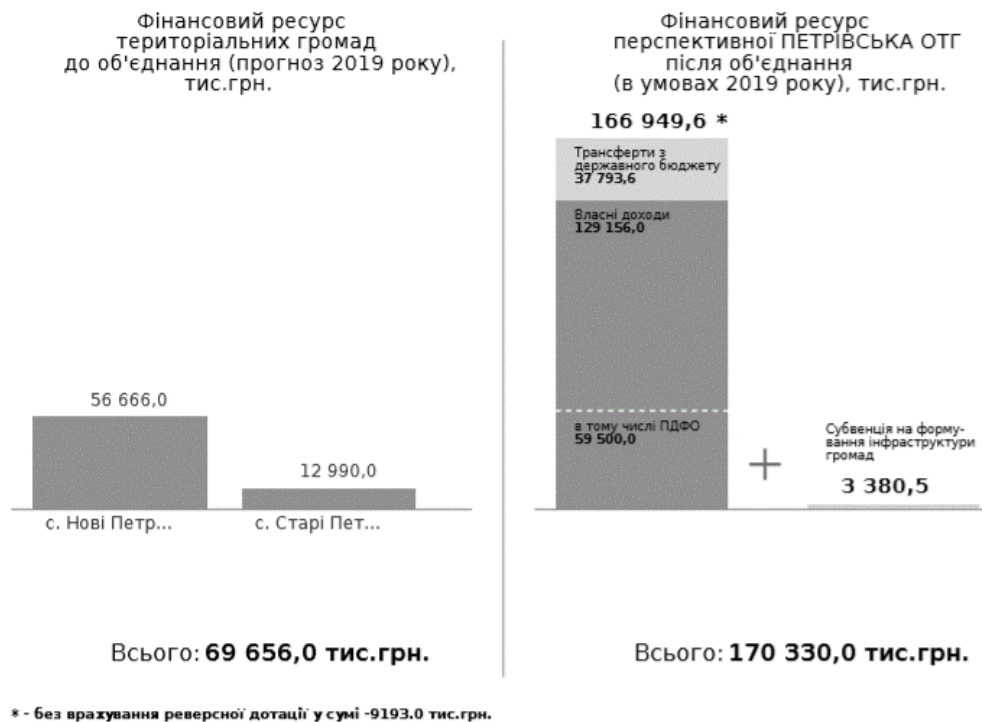

Рисунок 3.1 - Порівняльна характеристика фінансових ресурсів до об'єднання і після їх можливого об'єднання

Джерело: [72].

Після порівняння видно, що таке об'єднання дає хороші показники, бо фінансові ресурси після об'єднання становлять 170 330 тис. грн, що майже в два з половиною рази більше, ніж до об'єднання.

Отже, розглянувши як працює і як виглядає калькулятор на прикладі конкретної ОТГ можна зробити висновок, що створення в 2018 році цього калькулятора дуже пришвидшило та покращило роботу як фінансових відділів ОТГ, так і взагалі мало зрозумілий і чіткий вигляд. Наразі з 2020 року цей калькулятор призупинив дію, у зв'язку з неможливістю завершити реформу децентралізації на окупованих територіях Донецької та Луганської областей, а також АР Криму.

3.2. Моделювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ

В якості авторської інноваційної розробки задля моделювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ пропонується дослідження з двох частин:

1) кластеризація ОТГ за допомогою математичних апаратів k-Means та DBSCAN;

2) формування нового (наскрізного) рейтингу ОТГ України за допомогою нормалізації з метою визначення рівнів спроможності громад.

За допомогою математичних апаратів k-Means та DBSCAN (див. рис. 3.2 і 3.3) була проведена кластеризація 872 ОТГ станом на кінець 2020 року, в результаті чого було з'ясовано, що кращим варіантом поділу ОТГ для оцінювання їх рейтингу є поділ не на 5 груп, а на дві. Обидва методи, як k-Means, так і DBSCAN використовують усі вісім показників діяльності ОТГ, а не тільки один - чисельність населення в межах громади за діючою методикою оцінювання рейтингу ОТГ Міністерством розвитку громад та територій України, за якою кількість населення в кожній ОТГ по Україні в усі роки були взяті за даними тільки на момент створення ОТГ, що означає, що ці групи не є коректними.

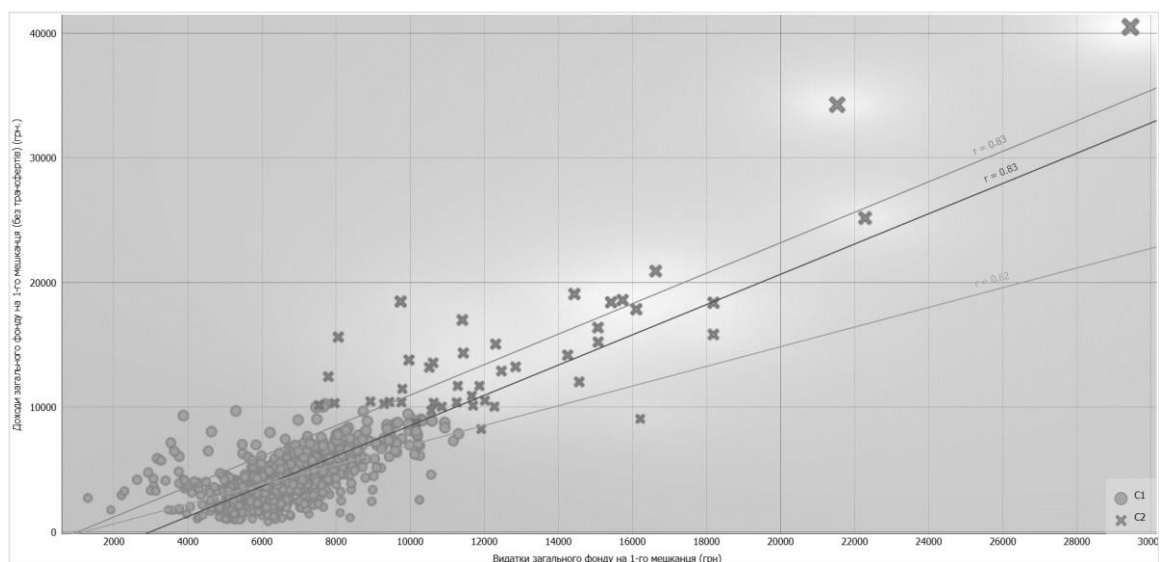

Рисунок 3.2 - Кластеризація за апаратом K-MEANS

Джерело: побудовано автором в програмі Orange на основі даних [68].

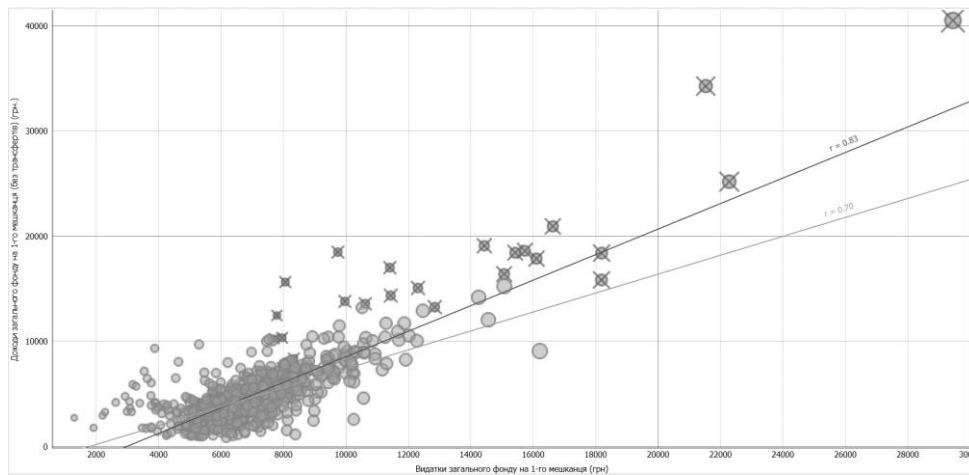

Рисунок 3.3 - Кластеризація за апаратом DBSCAN

Джерело: побудовано автором в програмі Orange на основі даних [68].

Таким чином, на кластерних розподілах спостерігається скупчена група ОТГ, яка є досить однорідною за усіма показниками, а також вирізняються ряд ОТГ – навпаки дуже розкидані, неоднорідні тощо. Ці ОТГ виглядають як винятки із загального правила. Тобто це групування показує, що немає підстав для поділу на групи взагалі, а отже, є сенс формування наскрізного рейтингу.

Відповідно для виконання цієї задачі була проведена нормалізація значень восьми індикаторів (за нижченаведеною формулою): були знайдені частки кожного значення у загальному діапазоні даних від максимального до мінімального. Це дозволило виключити одиниці вимірювання значень, а відсутність одиниць вимірювання дозволяє агрегувати дані, тобто розрахувати математично обґрунтований новий наскрізний рейтинг ОТГ.

$$value_{norm} = \frac{i_{max}-i}{i_{max}-i_{min}}, \quad (3.1)$$

де $value_{norm}$ – нормалізоване значення показника;

I_{max} – максимальне значення показника;

I_{min} – мінімальне значення показника;

I - i -те значення показника.

Базовими залежностями були обрані:

1) більший обсяг щодо доходів загального фонду на 1-го мешканця та щодо капітальних видатків на 1-го мешканця;

2) більша питома вага капітальних видатків у загальній сумі видатків - створюють кращі можливості фінансового забезпечення спроможності;

3) по іншим нормалізованим показникам – чим менший показник, тим можливості кращі.

За результатами нормалізації розраховано інтегральний показник по кожній громаді, який є сумою восьми показників нормалізації. Чим вище інтегральний показник, тим вище місце ОТГ в рейтингу (див. рис. 3.4).

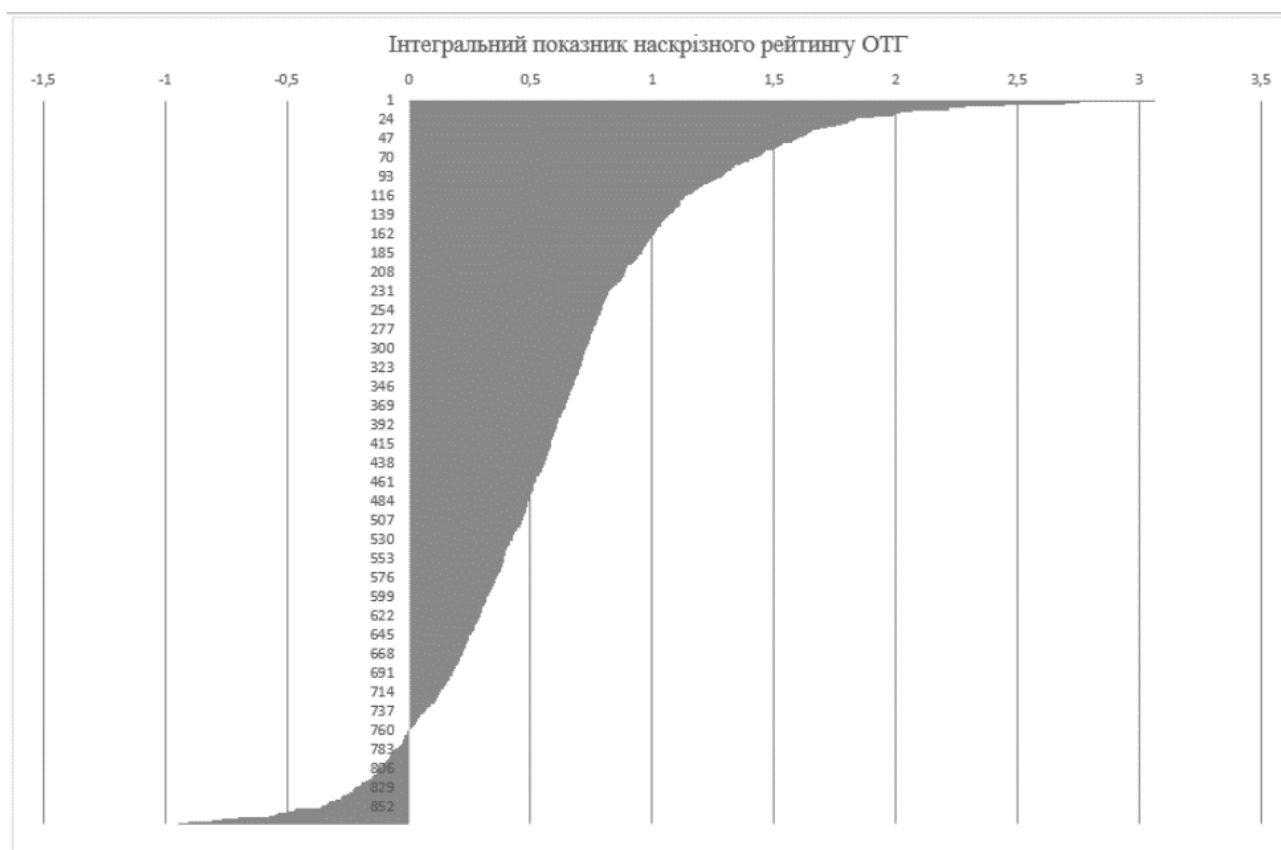

Рисунок 3.4 - Розподіл інтегрального рейтингового показника

Джерело: сформовано автором на основі даних [68].

Також, застосувавши логіку АВС-аналізу на основі розподілу інтегрального рейтингового показника були виокремлені інші три рівні спроможності ОТГ:

- ОТГ з високим рівнем спроможності (успішні): їх інтегральний показник більше одиниці, а саме в цей список входять ОТГ, що займають місця з першого до 162;
- ОТГ з середнім рівнем спроможності (умовно успішні): інтегральний показник яких знаходиться між 0 та 1, це ОТГ з місцями з 163 до 760;
- ОТГ з низьким рівнем спроможності (проблемні): інтегральний показник таких ОТГ нижче нуля (місця від 761 до 872).

Новий наскрізний рейтинг ОТГ України представлений у Додатку Е.

Для прикладу, нижче наведено ТОП-10 ОТГ за новим рейтингом в порівнянні з попереднім (див. табл. 3.4)

Таблиця 3.4 ТОП-10 ОТГ: порівняння рейтингів

Область	Назва ОТГ	Новий рейтинг за авторською методикою	За методикою Мінрегіону	
			Рейтинг	Група
Одеська	Таїровська	1	5	2
Івано-Франківська	Ямницька	2	2	3
Дніпропетровська	Карпівська	3	13	3
Одеська	Визирська	4	4	3
Харківська	Наталинська	5	5	3
Кіровоградська	Петровська	6	1	3
Одеська	Авангардівська	7	3	1
Львівська	Славська	8	3	3
Волинська	Підгайцівська	9	1	2
Дніпропетровська	Новолатівська	10	15	4

Джерело: сформовано автором на основі нових даних та даних з джерела [68].

За новим рейтингом можна зробити наступні висновки:

- 1) за різними підходами формування груп ОТГ виявлені різні результати, що підтверджує неможливість коректно визначити дійсний рейтинг спроможності ОТГ України в результаті проведення реформи бюджетної децентралізації;
- 2) рейтинг, що розроблений експертами фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні, був згрупований лише за одним критерієм - за територіальною ознакою (за кількістю населення), був

обґрунтований проведенням реформи адміністративно-територіального устрою України, а авторський підхід формування рейтингу ОТГ орієнтований на фінансове забезпечення спроможності ОТГ, тому що закладалися в розрахунки всі 8 індикаторів фінансової діяльності ОТГ.

3.3 Перспективи та інструментарій фінансування розвитку територіальних громад

Як зазначалось раніше, за роки реформи відбулись величезні зміни в системі місцевого самоврядування, особливо в частині формування місцевих бюджетів та в утворенні об'єднаних територіальних громад (ОТГ), фінансові ресурси яких наповнюються завдяки певним джерелам. Але для того, щоб нарощувати спроможність територіальних громад, цього недостатньо. Потрібно визначити їх реальні та потенційні фінансові можливості. Фінансовий потенціал може бути представлений такою формулою:

$$\text{Фінансовий потенціал ОТГ} = \text{фінансовий потенціал фактичний} + \text{фінансовий потенціал реальний} + \text{фінансовий потенціал потенційний}$$

Також для того, щоб якісно оцінити фінансові можливості ОТГ потрібно враховувати незадіяні виробничо-господарські та природні ресурси. Така оцінка повинна базуватися на прогнозах щодо потрібності їх використання на певний період часу з врахуванням витрат реального потенціалу територіальної громади.[73]

За результатами дослідження Гургули Т.В. «реальні фінансові можливості» визначаються загальним обсягом всіх фінансових ресурсів, що надійшли на встановлений період часу від джерел, які його формують, і знаходяться в розпорядженні місцевих органів влади та можуть бути ними використані для забезпечення соціально-економічного розвитку територіальної громади; а *потенційні фінансові можливості* територіальної громади являють собою розрахункову величину загального обсягу фінансових ресурсів, які можуть бути

одержані в результаті ефективного використання всіх джерел, що його наповнюють, впровадження нових технологій, інноваційних процесів вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами територіальної громади.» [73]

До потенційних фінансових можливостей, насамперед, можна віднести земельні ресурси. Землі населених пунктів України мають потужний ринковий потенціал і високу доступність для приватизації. Це створює сприятливі умови для включення таких земель в економічний оборот. Враховуючи інвестиційну привабливість та інвестиційні можливості таких територій, їх вихід на ринок тягне за собою залучення різноманітних інвестицій. Це має бути дохід від продажу ділянок, а також залучення цих покупців землі. Муніципальний ринок землі може розширити базу доходів бюджетів на всіх рівнях. [19]

За оцінками експертів, бюджетна система може отримувати щонайменше 3 млрд. грн на рік протягом десяти років з первинного ринку, тобто продажу землі для комерційних цілей. Вторинний ринок землі може направляти до 2 млрд. грн податків та зборів на рік від продажу ділянок до бюджетної системи. Для забезпечення розвитку ринку бюджетний потенціал земельних ресурсів повинен ефективно використовуватися шляхом збільшення доходів від продажу ділянок, що перебувають у комунальній власності, до доходів бюджету відповідних ОТГ та збільшення податків і зборів від продажу приватних земельних ділянок. Наявні можливості використовуються недостатньо.

Основними поточними завданнями в сфері управління землями комунальної власності в ринкових умовах є:

- 1) перехід, зокрема, на аукціони і конкурсний спосіб продажу землі та прав, наданих їй ОТГ;
- 2) розробка механізмів перетворення земельних активів у фінансовий капітал, що випускаються у формі земельних цінних паперів;
- 3) визначення переліку об'єктів, привабливих з точки зору інвестицій, для будівництва яких ділянки можуть бути передбачені лише за умовами продажу;

- 4) введення обов'язкових статистичних звітів про кількість, площу, місце розташування, час та умови попередньої закупівлі, ціни та витрати на продаж проданих ділянок;
 - 5) перехід на сучасну систему реєстрації ринку землі відповідно до вимог ринку.
- [19]

Загалом для забезпечення реалізації проектів ОТГ можуть використовувати різноманітні механізми фінансування, які формують інструментальну модель (див. табл. 3.5).

Кінцевою метою впровадження реформи децентралізації є збільшення доходів ОТГ та зростання їх фінансової спроможності. Враховуючи світову практику, основним фінансовим донором є сучасний бізнес за рахунок постійних відрахувань податків, тому в цьому контексті місцева влада активно має його підтримувати та заохочувати до розвитку.

Для того, щоб справляння податків на підприємницьку діяльність, що приходять до бюджетів громад, відповідало принципу еквівалентності, потрібно, щоб не тільки місцеві органи влади визначали їх ставки, але і щоб доходи від таких податків надходили з місця проведення бізнесу.

Так як основним податком наповнення бюджету ОТГ є ПДФО, також його доцільно передати за місцем проживання платника податку. Щоб цей податок зміг виконувати функцію плати за користування місцевою інфраструктурою, він має справлятися до місцевих бюджетів за місцем проживання, тому що відмінності у податковому навантаженні визначають відмінності у обсягах надання місцевих суспільних благ (або надання якісніших благ).

Загалом задля нарощення фінансових ресурсів ОТГ варто використовувати запропонований інструментарій вище наведеної моделі забезпечення фінансової спроможності та розвитку ОТГ в Україні (див. табл.3.5).

Таблиця 3.5 Інструментальна модель забезпечення фінансової спроможності та розвитку ОТГ в Україні

Складова	Інструментарій	Переваги	Недоліки
Бюджетна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Податки та збори 2. Державні цільові програми 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дає змогу швидко залучити чималі в масштабах міста кошти 2. Додаткове фінансування у вигляді цільових трансфертів з державного бюджету надходжень у рамках державно-приватного партнерства чи концесії, інвестицій, кредитів тощо 3. Співробітництво територіальних громад 	Вичерпність ресурсів
Інвестиційна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Корпоратизація комунальних підприємств 2. Компенсація впливу – компенсація негативного впливу зовнішніх чинників на територію 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання в перехідних економіках 2. Розподіл видатків, ризиків та майбутніх прибутків між публічним і приватним учасниками партнерства 	Мотивація приватних інвесторів
Грантова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна технічна допомога 2. Ендавмент 3. Проекти корпоративної соціальної відповідальності 4. Краудфандинг 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Безоплатна та безповоротна основа 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Географія інтересів 2. Конкурсні засади 3. Для економічно розвинутих країн світу
Кредитна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місцеві запозичення 2. Безоблігаційні позики 3. Місцеві гарантії 4. Кредити міжнародних фінансових організацій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місцеві облігаційні позики. 2. Різний термін залучення 3. Пільговими умовами кредитування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Погодження з Міністерством фінансів України. 2. Можуть робити тільки міські ОТГ 3. Надаються на умовах платності, строковості та майнового забезпечення 4. Цільове призначення коштів
Земельні ресурси ОТГ	Землі у розпорядженні влади ОТГ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розпорядження землями державної власності, передача земельних ділянок державної власності у власність громадян та юридичних осіб; 2. Зміни цільового призначення земельних ділянок приватної власності; 3. Продаж громадянам і юридичним особам земельних ділянок державної та комунальної власності для потреб, визначених Земельним кодексом України; 4. Вилучення для суспільних та інших потреб земельних ділянок із земель державної та комунальної власності. 	Розпорошення повноважень із розпорядження землями
Співробітництво громад (ММС)	Всі вище перелічені способи залучення коштів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливості зменшення бюджетних видатків 2. Можливості використання управлінської експертизи приватного сектору 3. Отримання доступу до запровадження сучасних технологій 	Конфлікт інтересів громад

Джерело: [6].

Висновки. При формуванні майбутньої об'єднаної територіальної громади важливим було використання моделювання її спроможності (тобто здійснення попереднього розрахунку на перспективу), яке запроваджене в Україні з 2015 р. В липні 2018 році був розроблений бюджетний калькулятор для визначення спроможності майбутніх ОТГ, що прийшов на заміну ручному способу розрахунку, його наявність демонструє позитивні ефекти в бюджетуванні ОТГ та дає можливість оцінити вигоди та ризики такого об'єднання, визначити необхідність пошуку додаткових ресурсів та організації видатків, а також бачити перспективи її функціонування з метою соціально-економічного розвитку.

В якості авторської інноваційної розробки задля моделювання рейтингу фінансової спроможності ОТГ було проведено дослідження, що складалось з двох частин: 1) кластеризація ОТГ за допомогою математичних апаратів k-Means та DBSCAN; 2) формування нового (наскрізного) рейтингу ОТГ України за допомогою нормалізації з метою визначення рівнів спроможності громад. В результаті був сформований новий рейтинг ОТГ, орієнтований на фінансове забезпечення спроможності ОТГ; виокремлені три рівні спроможності ОТГ на основі розподілу інтегрального рейтингового показника.

В результаті дослідження перспектив фінансування ОТГ в рамках реформи децентралізації на основі фінансового потенціалу розглянута оглядово інструментальна модель фінансового забезпечення та розвитку ОТГ в Україні, складовими якої є: бюджетна, інвестиційна, грантова, кредитна, земельні ресурси ОТГ, співробітництво громад.

Кожна ОТГ має свої можливості та проблем, тому вона повинна застосовувати індивідуальний підхід у виборі механізмів фінансування розвитку громади. Перед вибором інструментарію важливо звертати увагу на його недоліки та вміло їх усувати та мінімізовувати.

З метою ефективного справляння ПДФО державі та безпосередньо самим ОТГ необхідно зробити наступні кроки: в частині проведення контрольних заходів у сфері оплати праці, підвищення податкової культури населення, сприяння розвитку виробництва та створення нових робочих місць.

Для того, щоб справляння податків на підприємницьку діяльність, що приходять до бюджетів громад, відповідало принципу еквівалентності, потрібно, щоб не тільки місцеві органи влади визначали їх ставки, але і щоб доходи від таких податків надходили з місця проведення бізнесу.

Також доцільно перераховувати податок на доходи фізичних осіб за місцем проживання платника податку. ПДФО може слугувати платою за користування місцевою інфраструктурою, якщо він сплачується до місцевого бюджету за місцем проживання, і відмінності у податковому навантаженні визначають відмінності у обсягах надання місцевих суспільних благ.

Перелік механізмів фінансування місцевого розвитку, що зараз використовуються закордоном, досить великий, тому українські ОТГ сьогодні мають можливості використовувати певні інструменти, враховуючи світовий досвід.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження в рамках кваліфікаційної роботи можна зробити наступні узагальнення теоретичного характеру та практичні висновки:

1. Реформа децентралізації управління в Україні протягом майже 7 років здійснюється на основі досвіду найбільш успішних унітарних держав Європи (Данії, Норвегії, Швеції). Одним із пріоритетів реформи децентралізації в Україні з самого її початку стало формування спроможних об'єднаних територіальних громад, які мали закласти основи нового адміністративно-територіального устрою, що вже затверджений законодавчо.
2. Спроможними територіальними громадами називають ті територіальні громади міст або сіл, які в результаті об'єднання можуть самостійно (у кожній громаді з'являються свої органи місцевого самоврядування) задовольнити гідний рівень надання послуг в різних сферах життя населення. Серед різних аспектів спроможності ОТГ саме фінансова спроможність є основою та запорукою успішного реформування системи місцевого самоврядування в Україні.
3. У рамках реформи бюджетної децентралізації першочерговим є ефективне розмежування повноважень, ресурсів та відповідальності між центральними і місцевими органами влади. Фінансове забезпечення спроможності ОТГ залежить, насамперед, від ефективності розподілу та реалізації повноважень, покладених на раду ОТГ та голову ОТГ, серед яких ключовими щодо фінансів є: 1) встановлення місцевих податків та зборів радою ОТГ; 2) саме голова ОТГ є розпорядником бюджетних коштів.
4. Вивчення фінансового забезпечення спроможності територіальних громад сьогодні неможливе без дослідження їх ресурсної бази та потенційних джерел: - бюджетних; - інвестиційних; - кредитних; - грантових. Забезпечення спроможності та самостійності ОТГ можливе при ефективному залученні потенційних та використанні всіх наявних ресурсів, однак, саме бюджетні ресурси є найвагомішою складовою за даних умов. Фінансові ресурси різних

суб'єктів господарювання можуть бути використані для задоволення потреб ОТГ, включаючи органи місцевого та центрального управління, приватні компанії, фінансові установи та неурядові організації, а також іноземні держави та міжнародні фінансові організації.

5. Сучасними трендами щодо використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування є: забезпечення публічності, прозорості та підзвітності; використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; оцінювання відкритості та доступності бюджетної інформації та бюджетних рішень. За роки реформи створено значний набір сучасного інструментарію задля забезпечення прозорості місцевих бюджетів громад та розпочато активне використання різних форм залучення громадськості на місцевому рівні місцевих бюджетів громад.
6. На сьогоднішній день в Україні створено потужну нормативно–правову базу фінансового забезпечення ОТГ, яка весь час змінюється та доповнюється, щоб надати можливість створювати і розвивати ОТГ. В результаті дослідження виокремлено вагомі новації у фінансовому забезпеченні ОТГ, серед яких запровадження з 2017 року програмно-цільового методу щодо формування місцевих бюджетів, а отже і щодо ОТГ, з метою встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. Практика останніх років показала їх ефективність. Дієвим засобом участі громадськості в ухваленні рішень та успішної співпраці з місцевою владою є бюджет участі (партисипативний бюджет), який надає можливість кожному громадянину приймати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для розвитку територіальної громади та/або голосування за них. На 2020 р. кожна ОТГ має офіційний сайт на якому є розділ «Бюджет участі», але поки що не в усіх громадах він є дієвим, хоча відслідковується позитивна тенденція.
7. На початок 2021 року було створено 1470 ОТГ. Кожна така громада має можливість самостійно акумулювати свої кошти та перенаправляти їх на виконання своїх завдань та забезпечення потреб. Бюджети 872 ОТГ мають певні

особливості свого формування: по-перше, ці бюджети ОТГ мають міжбюджетні відносини з державним бюджетом; по-друге, до бюджетів таких ОТГ, крім доходів, що отримували бюджети до їх об'єднання, зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб; по-третє, за рахунок цих бюджетів територіальні громади, крім видатків на здійснення самоврядних повноважень, фінансуються видатки, які делегуються державою їм на виконання.

8. Результатами бюджетної децентралізації в розрізі ОТГ станом на кінець 2020 року є наступні показники: загалом фінансовий стан бюджетів 872 ОТГ становить 54,0 млрд гривень. В середньому дохід на одну людину складає 5 200,6 грн. Видатків проведено 72,6 млрд. грн. Витрати одного мешканця в середньому склали 6 986,9 грн. На утримання роботи чиновників відходить від однієї людини в середньому 1 014,4 грн. На розвиток громад було відведено загалом 12,9 млрд. грн. Витрати одного мешканця в середньому становлять 1 244,5 грн. Видатків на зарплатню проведено 50,9 млрд грн, що становить 70,1% від обсягу видатків загального фонду бюджетів ОТГ. Середній рівень капітальних видатків становить 14,9%.
9. Результати оцінювання фінансової спроможності всіх ОТГ в Україні дали змогу з'ясувати, що:
 - ✓ для формування власних доходів місцевих бюджетів громадам слід організовувати свою роботу з запровадження та мобілізації додаткових фінансових ресурсів, зокрема місцевих податків і зборів;
 - ✓ чим більша спроможність бюджетів ОТГ, тим менша частка видатків на утримання апарату управління, тому що ці витрати мають відносно усталену величину, тому в більших за розміром бюджетах у відсотковому вираженні вони є меншими, і як результат, великий бюджет дозволяє спрямовувати кошти на розвиток громади;
 - ✓ невеликі ОТГ частіше мають низьку фінансову спроможність, не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку і якісного управління;
 - ✓ є виняткові окремі громади з підприємствами і компаніями з яких у місцевий бюджет надходять великі суми коштів.

10. Аналіз фінансової спроможності демонструє:

- ✓ найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад, так як у більших громадах вигідніше розвивати бізнес;
- ✓ бюджетна спроможність ОТГ стає кращою, хоч і з повільними темпами;
- ✓ зміна методичного підходу до оцінювання бюджетної спроможності не дає можливості зробити адекватні порівняння за період, обраний для дослідження як, щодо однієї чи п'яти вибраних громад, так і загалом щодо всіх ОТГ Вінниччини, щоб зробити відповідні висновки та пропозиції.

11. В дослідженні виявлено, що фінансову спроможність ОТГ можна: 1) оцінювати, розраховуючи її для діючих ОТГ, щоб бачити ефективність їх діяльності та потенційні можливості; 2) вибудовувати рейтинг на основі результатів фінансової діяльності діючих ОТГ; 3) моделювати на перспективу - для майбутньої ОТГ, що планується при об'єднанні декількох сіл, селищ, щоб оцінити, чи створення ОТГ дасть позитивні ефекти.

12. При формуванні майбутньої об'єднаної територіальної громади важливим було використання моделювання її спроможності. В липні 2018 році був розроблений бюджетний калькулятор для визначення спроможності майбутніх ОТГ, його наявність демонструє позитивні ефекти в бюджетуванні ОТГ та дозволяє оцінити переваги та ризики такого об'єднання, визначити потребу в пошуку додаткових коштів та упорядкуванні видатків, а також бачити перспективи її функціонування з метою соціально-економічного розвитку.

13. В якості авторської інноваційної розробки задля моделювання рейтингу фінансової спроможності ОТГ було проведено дослідження, що складалось з двох частин: 1) кластеризація ОТГ за допомогою математичних апаратів k-Means та DBSCAN; 2) формування нового (наскрізного) рейтингу ОТГ України за допомогою нормалізації з метою визначення рівнів спроможності громад. В результаті був сформований новий рейтинг ОТГ, орієнтований на фінансове забезпечення спроможності ОТГ; виокремлені три рівні спроможності ОТГ на основі розподілу інтегрального рейтингового показника.

14. В результаті дослідження перспектив фінансування ОТГ в рамках реформи децентралізації на основі фінансового потенціалу розглянута оглядово інструментальна модель фінансового забезпечення та розвитку ОТГ в Україні, складовими якої є: бюджетна, інвестиційна, грантова, кредитна, земельні ресурси ОТГ, співробітництво громад. Кожна ОТГ має свої можливості та проблеми, тому вона повинна застосовувати індивідуальний підхід у виборі механізмів фінансування розвитку. Перед вибором інструментарію важливо звертати увагу на його недоліки та вміло їх усувати та мінімізувати.

В якості пропозицій та рекомендацій пропонуються наступні:

1. Підготовка та навчання фахівців-фінансистів для роботи в ОТГ, адже, як наслідок через некомпетентність фахівців – низькі результати залучення фінансових ресурсів. Проведення різноманітних тренінгів та курсів, в тому числі навчання з діджиталізації, адже удосконалюючи кадровий менеджмент, ОТГ стають привабливими для інвесторів.
2. У зв'язку з появою партисипативного бюджетування в ОТГ, необхідно використати закордонний досвід щодо інтернет-технологій для збільшення охоплення населення.
3. Пропонується використовувати інноваційний підхід щодо оцінювання рейтингу та рівнів фінансової спроможності ОТГ.
4. Інструментарій фінансування місцевого розвитку, який сьогодні використовується у світовій практиці, є досить широким, тому українським ОТГ слід розпочати активно використовувати його, дослідивши власні можливості.
5. З метою ефективного справляння ПДФО, базового податку, що формує місцеві бюджети ОТГ - державі та безпосередньо самим ОТГ необхідно зробити наступні кроки: в частині проведення контрольних заходів у сфері оплати праці, підвищення податкової культури населення, сприяння розвитку виробництва та створення нових робочих місць. Також ПДФО доцільно передати за місцем проживання платника податку, тоді він зможе виконувати функцію плати за користування місцевою інфраструктурою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куценко Т.Ф., Ємельяненко Л.М. Реформа бюджетної децентралізації в Україні: соціальна функція //«Економіка та держава». - 2016. - № 7. - с.29 -34. URL: http://www.google.com.ua/url?url=http://www.economy.in.ua/pdf/7_2016/6.pdf&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjR2q6mpufTAhUGiywKHVqUDTgQFggTMAA&usg=AFQjCNG_-CZwKa6_nk-c-UkY2OrYkz22LQ
2. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / [Ткачук А.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 120 с. URL: http://despro.org.ua/media/upload/m_sceve_samovryaduvannya_ta_decentral_zac_ya%281%29.pdf
3. Закон України Про добровільне об'єднання територіальних громад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
4. Постанова Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>
5. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. Асоціація міст України URL: http://www.zhydachiv-rda.gov.ua/file/image/051/posibnik_gromadi_1.pdf
6. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/MO_2019_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
7. Указ Президента України «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні» від 30 серпня 2001 р. №749/2001 // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 36. – Ст. 1658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749/2001/ed20010830#Text>

8. Конституція України - Розділ XI Місцеве самоврядування. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi>
9. Ламський М.Д. Проблеми розмежування бюджетних повноважень в Україні. URL: http://www.confcontact.com/2012_10_04/ek8_lamskij.htm
10. Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування, Децентралізація: коротко про головне, за матеріалами USAID/Україна та Асоціації міст України, 2016. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/733/>
11. Місцеві фінанси. Навчальний посібник, Павлоград, 2008. URL: <https://www.bestreferat.ru/referat-376230.html>
12. Збірник наукових праць в всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України», 2016. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/nav4/konf_fin.pdf
13. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 132 с. URL: http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni%282%29.pdf
14. Європейська хартія місцевого самоврядування : хартія від 15 жовт. 1985р.: ратифікована законом України від 15 лип. 1997 р. № 452/97-ВР [Електронний ресурс] // Законодавство України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036.
15. Кириленко О.П. Муніципальні фінанси: навч. посіб.. - Тернопіль: Астон, 2015. - 360 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12250/1/%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%282015%29.pdf>
16. Музика-Стефанчук О.Л. Декілька нарисів про місцеві бюджети в зарубіжних країнах / О.А. Музика-Стефанчук // Науковий вісник Академії муніципального

- управління. Серія «Право». - 2010. - №1. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2010_1/12.pdf
17. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20210101#Text>
18. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. — К. : — 2017. — 107с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/204/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf>
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 6.03.16 № 200 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF/ed20160316#Text>
21. Савчук, Д. М. Характеристика ресурсного потенціалу громади та оцінка ефективності його використання [Текст] / Дмитро Михайлович Савчук// Український журнал прикладної економіки. — 2018. — Том 3. — № 1. — С. 83-94. — ISSN 2415-8453. URL: <http://ujae.wunu.edu.ua/index.php/ujae/article/view/219>
22. Станкус Т., Крот Ю. Місцеві податки і збори — Х. : Фактор, 2017. — 80 с. URL: <https://despro.org.ua/upload/2017-03-Місцеві податки і збори DESPRO.pdf>
23. Тоні Левітас (Tony Levitas), Ясмiна Джийкіч (Jasmina Djikic) «На півдорозі: “Децентралізація”, реформа фінансів органів місцевого самоврядування та реорганізація державного сектору в Україні у 2014-2016 роках». // Проект “Підтримка децентралізації в Україні”; Шведська асоціація місцевих влад та регіонів (SKL); Шведське агентство міжнародного розвитку (Sida) //2017 р. URL: <http://www.google.com.ua/url?url=http://sklinternational.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/ UkraineCaughtMidStream-UKR-FINAL-06.10.2017>.

24. Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Русін В. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/2finlweb.pdf>
25. Бюджетний кодекс України Ст. 64, 66 і 69. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
26. Податковий кодекс України. Розділ VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
27. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи "Прозорий бюджет" від 11.02.2016 р. № 538-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>
28. Програма "Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади" (EGAP). URL: <https://egap.in.ua/innovatsiy/>
29. Платформа "Прозорі місцеві бюджети" / Оцінка прозорості місцевих бюджетів. URL: https://tlb.in.ua/about_project
30. Громадський бюджет. URL: <https://initiativ.e-dem.in.ua/>
31. Соціальний інспектор. URL: <http://ci.org.ua/>
32. Лях В. Методологія оцінки прозорості місцевих бюджетів. Фонд Східна Європа. 19 червня 2018 р. URL: http://auc.org.ua/sites/default/files/5_lyah_methodology_presentation_kk.pdf
33. Бобиренко В., Бойко А., Болтовська Л., Борщ Г., Голинська О., Гринчук Н., Літвінов О., Ліхачов Р., Матвієнко А., Онищук І., Орлов М., Методологія оцінки прозорості місцевих бюджетів // Фонд Східна Європа — 2017. URL: <https://pauci.org/upload/files/metodologiya.pdf>
34. Громадське Партнерство "За прозорі місцеві бюджети". URL: http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_155066-1397.7869.pdf
35. Боголіб М.А, «Міжнародний досвід забезпечення соціально-економічних потреб територіальних громад», 2016. URL: <http://oaji.net/articles/2017/1900-1503941897.pdf>

36. Мануїлова К. В. Децентралізація публічної влади в Данії: досвід для України / К. В. Мануїлова // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 15. - С. 96-99. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2015/23.pdf
37. Данилишин Б. М., Пилипів В.В. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України / Б. М. Данилишин, В. В. Пилипів // Регіональна економіка - 2016. - № 1.- С.5-11.URL: http://ird.gov.ua/pe/re201601/re201601_005_DanylyshynBM,PylypivVV.pdf
38. Сухенко В. В. Досвід децентралізації влади в Швеції: уроки для України / В. В. Сухенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2016. - № 3. - С. 69-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_3_12
39. Коваленко, Г. В., Топольскова Д. Ю. Впровадження децентралізації публічної влади на основі досвіду європейських країн [Текст] / Г. В. Коваленко, Д. Ю. Топольскова // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород: Гельветика, 2017. – Вип. 13. Ч.1. – С. 120-123. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15843>
40. Алфьоров С.В. «Особливості устрою та функціонування територіальних громад країн – членів ЄС», 2013. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/53213/1/Alforov_budget.pdf
41. Рудницька О.П. Особливості устрою та функціонування територіальних громад: зарубіжний досвід. URL: http://eprints.zu.edu.ua/16583/1/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0_%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0.pdf
42. Луніна І. О. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні [Електронний ресурс] / І. О. Луніна. – 2017. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiD1cG26fbAhUFh6YKHQwkD8gQFggnMAA&url=http%3A>

%2F%2Fief.org.ua%2Fdocs%2Fsr%2F292.pdf&usg=AOvVaw0sF3Ia7sro3NTg-2kARThN

43. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

44. Путівник керівника Успішна громада: надання якісних послуг громадянам та сприяння сталому розвитку «U-LEAD з Європою». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12056>

45. Маркович Г. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzheth-byudzhethnyj-process-planirovanie-primenenie-kekr-54-osobennosti-formirovaniya-byudzhethov-obedinennyh-territorialnyh-gromad>

46. Стратегія управління державними фінансами на 2017-2021 рр - [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

47. Немец Юрай Програмно-цільове бюджетування/ За підтримки: SlovakAid, Програма Міністерства закордонних справ Словаччини. URL: https://www.nispa.org/files/publications/training/Performance_budgetingUA.pdf

48. Ткачук А.Ф. Про бюджет і не тільки. Спеціально для об'єднаних територіальних громад/ Анатолій Ткачук, Ніна Наталенко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 76 с. URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2017/01/BudgetOTG-PRN.pdf>

49. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua/news/bjudzheth/normatyvnopravovi-akty>

50. Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua>

51. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів/2016р.–с.25.URL:

<https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%A6%D0%9C.pdf>

52. Слобожан О. Програмно-цільовий метод як складова бюджетної децентралізації. URL: https://www.auc.org.ua/.../pcm_slobozhan_02.03.2017_v.3
53. Фінансові результати місцевих бюджетів за 8 місяців 2018 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9686>
54. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 вересня 2018 р. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/309/10.09.2018.pdf>
55. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main_info
56. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади станом на 10 лютого 2021 р. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/690/10.02.2021.pdf>
57. Експертний аналіз бюджетів 665 ОТГ за I півріччя 2018 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9680>
58. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад, - роз'яснення експерта. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/3958>
59. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2781:vpliv-detsentralizatsiji-na-posilennya-platospromozhnosti-mistsevikh-byudzhativ&catid=8&Itemid=350
60. Сентоме И., Херцберг К., Реке А. Партиципативний бюджет [Електронний ресурс] / И. Сентоме, К. Херцберг і А. Реке. URL: [http://www.fesmos.ru/netcat_files/userfiles/Sintomer_Participatory_RUS%20\(1\).pdf](http://www.fesmos.ru/netcat_files/userfiles/Sintomer_Participatory_RUS%20(1).pdf)
61. Сайт Летичівської ОТГ. URL: <https://letychiv.km.ua/category/%d0%91%d1%8e%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d1%82-%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d1%82%d1%96/>
62. Куценко Т. Ф. Форми залучення громадськості до бюджетного процесу на місцевому рівні в Україні: оглядовий аналіз. Економіка та держава. 2020. № 7. С. 66–72. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.66. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4690&i=8>

63. Юрій Е.О., Карвацький М.В. Механізм залучення громадськості до розподілу та використання коштів місцевого бюджету. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2016_4\(2\)__51.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2016_4(2)__51.pdf)
64. Самостійно розраховуємо фінансову спроможність перспективної ОТГ, – порядок розрахунку від експертів. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9218>
65. Прес-центр ініціативи «Децентралізація», Експертний аналіз бюджетів ОТГ по кожній області - результати 9 місяців. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10218>
66. Методика формування спроможних територіальних громад. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/A3_metodyka.pdf
67. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад // Міністерство Розвитку Громад Та Територій України. – 2019. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Metod.recom_.spromozhnist.gromad.pdf.
68. З якими фінансовими показниками закінчили 2020 рік об'єднані громади – рейтинг. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13333>
69. Куценко Т. Ф., Вербицька А. О. Моделювання та оцінювання бюджетної спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні: оглядовий аналіз. Ефективна економіка. 2020. № 8. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8114> (дата звернення: 28.04.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.71
70. У великих громад більше можливостей: експерти проаналізували бюджети 665 ОТГ за 2018 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10649>
71. «Калькулятор розрахунку фінансової спроможності перспективної ОТГ». URL: <https://decentralization.gov.ua/finance/calculator>
72. Офіційний сайт Новопетрівської сільської ради «Петрівська ОТГ - на фінішній прямій створення». URL: https://novipetrivtsi-rada.gov.ua/ua/news/pg/181019891434838_n/

73. Гургула Т.В. Фінансове забезпечення спроможності територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення, 2017. URL: <http://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2017/05/1-7-1-2017-21.pdf>
74. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf
75. Бюджетний процес/Державні закупівлі в органах місцевого самоврядування / Т. Станкус, В. Матвєєва. — Х.: Фактор, 2016. — 112 с. URL: https://despro.org.ua/upload/2016-07-Budgetniy_process.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні напрями реформи

Джерело: [74].

Додаток В

Основні засади справляння єдиного податку

Елемент податку	Характеристика			
	перша група	друга група	третя група	четверта група
1	2	3	4	5
Платники	Фізичні особи — підприємці. Не використовують працю найманих осіб. Обсяг доходу не перевищує 300 тис. грн.	Фізичні особи — підприємці. Кількість найманих осіб не перевищує 10. Обсяг доходу не перевищує 1 млн 500 тис. грн.	Фізичні особи — підприємці та юридичні особи. Кількість найманих осіб не обмежена. Обсяг доходу не перевищує 5 млн грн.	Сільськогосподарські товаровиробники. Частка доходу від реалізації сільськогосподарської продукції — 75 % і більше
База оподаткування	—	—	Дохід, отриманий платником	Площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду
Об'єкт оподаткування	—	—	Сума доходу платника	НГО 1 га сільськогосподарських угідь, з урахуванням коефіцієнта індексації станом на 1 січня базового (звітного) року
Ставки податку*	До 10 % ПМ (Прожитковий мінімум)	До 20 % МЗП (мінімальна зп)	3 % від доходу для платників ПДВ від обороту; 5 % від доходу для неплатників ПДВ від обороту	Рілля, пасовища, сіножаті — 0,95 % НГО ; багаторічні насадження — 0,57 % НГО ; землі водного фонду — 2,43 % НГО (1 га ріллі); землі, які використовуються в умовах закритого ґрунту, — 6,33 % НГО (1 га ріллі)
Податковий період	Календарний рік	Календарний рік	Календарний квартал	Календарний рік
* Указані розміри ставок єдиного податку, які застосовуються на загальних підставах.				
*НГО – нормативна грошова оцінка земельної ділянки				

Джерело: [24].

Додаток Г
Доходи бюджетів ОТГ

Доходи бюджетів ОТГ		
Вид доходу	Процент, який належить зарахуванню	Норма БКУ
Загальний фонд		
податок на доходи фізичних осіб (крім податку на доходи фізичних осіб, визначеного п. 1 ¹ ч. 2 ст. 29 БКУ), що сплачується (перераховується) згідно з ПКУ на відповідній території	60 %	п. 1 ч. 1 ст. 64 БКУ
державне мито, що зараховується за місцем вчинення дій та видачі документів	100 %	п. 15 ч. 1 ст. 64 БКУ
акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів	100 %	п. 16 ч. 1 ст. 64 БКУ
податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100 %	п. 18 ч. 1 ст. 64 БКУ
податок на майно	100 %	п. 19 ч. 1 ст. 64 БКУ
єдиний податок	100 %	п. 20 ч. 1 ст. 64 БКУ
збір за місця для паркування транспортних засобів	100 %	п. 20 ¹ ч. 1 ст. 64 БКУ
туристичний збір	100 %	п. 20 ² ч. 1 ст. 64 БКУ
плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних місцевих рад	100 %	п. 21 ч. 1 ст. 64 БКУ
надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, засновником яких є об'єднані територіальні громади	100 %	п. 29 ч. 1 ст. 64 БКУ
рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення; рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення*	100 %	п. 30 ч. 1 ст. 64 БКУ
рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)		
плата за розміщення тимчасово вільних коштів	100 %	п. 31 ч. 1 ст. 64 БКУ
орендна плата за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди місцевими радами, яка зараховується відповідно до бюджетів ОТГ	100 %	п. 32 ч. 1 ст. 64 БКУ

кошти від реалізації безхазяйного майна (у тому числі такого, від якого відмовився власник або отримувач), знахідок, спадкового майна (у разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття), майна, одержаного територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі	100 %	п. 33 ч. 1 ст. 64 БКУ
концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності, засновником яких є об'єднані територіальні громади (крім концесійних платежів, визначених п. 3 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ)	100 %	п. 34 ч. 1 ст. 64 БКУ
частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, в порядку, визначеному відповідними місцевими радами	100 %	п. 35 ч. 1 ст. 64 БКУ
плата за надання інших адміністративних послуг, що справляється за місцем надання послуг	100 %	п. 36 ч. 1 ст. 64 БКУ
штрафні санкції за порушення законодавства про патентування	100 %	п. 37 ч. 1 ст. 64 БКУ
адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що зараховуються за місцем вчинення порушення	100 %	п. 37 ¹ ч. 1 ст. 64 БКУ
адміністративні штрафи, що накладаються місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами місцевих рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями	100 %	п. 38 ч. 1 ст. 64 БКУ
штрафні санкції внаслідок невиконання укладених розпорядником бюджетних коштів договорів з суб'єктами господарювання на придбання товарів, робіт і послуг за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів	100 %	п. 39 ч. 1 ст. 64 БКУ
кошти, отримані від надання учасниками процедури закупівель забезпечення їх пропозиції конкурсних торгів, які не підлягають поверненню цим учасникам, у випадках, передбачених <i>Законом № 1197</i> , в частині здійснення закупівель за рахунок коштів бюджетів об'єднаних територіальних громад	100 %	п. 40 ч. 1 ст. 64 БКУ
кошти, отримані від учасника — переможця процедури закупівлі під час укладання договору про закупівлю як забезпечення виконання цього договору, які не підлягають поверненню учаснику-переможцю, в частині здійснення закупівель за рахунок коштів бюджетів об'єднаних територіальних громад	100 %	п. 41 ч. 1 ст. 64 БКУ
кошти, отримані підприємствами, установами та організаціями, що утримуються за рахунок бюджетів об'єднаних територіальних громад за здані у вигляді брухту і відходів золото, платину, метали платинової групи, дорогоцінне каміння	80 %	п. 42 ч. 1 ст. 64 БКУ

кошти, отримані підприємствами, установами та організаціями, що утримуються за рахунок бюджетів об'єднаних територіальних громад за здане у вигляді брухту і відходів срібло	50 %	п. 42 ч. 1 ст. 64 БКУ
екологічний податок (крім екологічного податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк), що сплачується (перераховується) згідно з ПКУ на відповідній території і зараховується до бюджетів об'єднаних територіальних громад	25 %	п. 43 ч. 1 ст. 64 БКУ
інші доходи, що підлягають зарахуванню до бюджетів об'єднаних територіальних громад відповідно до законодавства		п. 44 ч. 1 ст. 64 БКУ
Спеціальний фонд		
кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва	75 %	п. 2 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності, які мають цільове спрямування згідно із законом	100 %	п. 3 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності	50 %	п. 4 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
відрахування вартості питної води суб'єктами підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію питної води через системи централізованого водопостачання з відхиленням від відповідних стандартів	10 %	п. 5 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок відповідного бюджету ОТГ	100 %	п. 6 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
цільові та добровільні внески підприємств, установ, організацій і громадян до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	100 %	п. 7 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
надходження до цільових фондів, утворених місцевими радами	100 %	п. 8 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
субвенції, що надаються з інших бюджетів за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду таких бюджетів	100 %	п. 9 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
повернення кредитів, наданих з місцевих бюджетів індивідуальним сільським забудовникам	100 %	п. 10 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
повернення кредитів, наданих з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла, а також пеня і відсотки за користування ними	100 %	п. 11 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
надходження в рамках програм допомоги і грантів міжнародних фінансових організацій та Європейського Союзу	100 %	п. 12 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ

інші надходження, визначені законом про Державний бюджет України		п. 13 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ
Бюджет розвитку		
дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є комунальна власність	100 %	п. 3 ч. 1 ст. 71 БКУ
плата за надання місцевих гарантій (відповідно до ст. 17 БКУ)	100 %	п. 4 ч. 1 ст. 71 БКУ
кошти пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту, отримані відповідно до Закону № 3038	100 %	п. 4 ¹ ч. 1 ст. 71 БКУ
кошти від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності, включаючи кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них	100 %	п. 5 ч. 1 ст. 71 БКУ
капітальні трансферти (субвенції) з інших бюджетів	100 %	п. 7 ч. 1 ст. 71 БКУ
кошти від повернення кредитів, наданих з відповідного бюджету, та відсотки, сплачені за користування ними (крім надходжень, визначених пп. 10 і 11 ч. 1 ст. 69 ¹ БКУ)	100 %	п. 8 ч. 1 ст. 71 БКУ
місцеві запозичення, здійснені у порядку, визначеному БКУ та іншими законами України	100 %	п. 9 ч. 1 ст. 71 БКУ
кошти, які передаються з іншої частини місцевого бюджету за рішенням місцевої державної адміністрації або виконавчого органу відповідної місцевої ради	100 %	п. 10 ч. 1 ст. 71 БКУ
* Такі платежі зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцезнаходженням (місцем розташування) відповідних природних ресурсів, а щодо водних об'єктів — за місцем податкової реєстрації платника рентної плати.		

Джерело: [75]

Додаток Д **Розрахунок фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад** **Радомишльського району**

	Разом по району	тис.грн.					
		в тому числі:					
1	2	3	4	5	6	7	8
Доходи							
Власні доходи загального фонду (очікувані за 2015 рік)	32 131,5		24 671,5	1 397,0	1 940,7	4 122,3	
Базова дотація (згідно розрахунку горизонтального вирівнювання)	7 759,6	0,0	5 260,3	1 343,1	1 156,2	0,0	
Субвенції з державного бюджету:	64 374,1	15 428,9	33 118,9	5 704,8	6 150,0	3 971,5	0,0
у тому числі:							
освітня (згідно розрахунку)	41 165,7	х	27 620,2	4 935,1	5 419,3	3 191,1	
медична (згідно розрахунку)	23 208,4	15 428,9	5 498,7	769,7	730,7	780,4	
Обсяг доходів загального фонду	104 265,2	15 428,9	63 050,7	8 444,9	9 246,9	8 093,8	0,0
Видатки							
Державне управління (рада і виконком)	7 116,0	1 256,5	2 207,9	1 229,7	1 267,4	1 154,5	
Освіта	58 927,3	х	42 839,2	5 327,3	5 834,0	4 926,8	0,0
у тому числі:							
дошкільна	11 567,1	х	9 595,2	841,2	559,3	571,4	
середня	46 155,4	х	32 250,7	4 367,6	5 274,7	4 262,4	
позашкільна та інші заходи	1 204,8	х	993,3	118,5			93
середня	46 155,4	х	32 250,7	4 367,6	5 274,7	4 262,4	
позашкільна та інші заходи	1 204,8	х	993,3	118,5			93
Охорона здоров'я	24 368,8	16 188,1	5 358,5	1 087,9	971,9	762,4	0,0
у тому числі:							
первинна медична допомога	8 180,7	х	5 358,5	1 087,9	971,9	762,4	
вторинна медична допомога	16 188,1	16 188,1	х	х	х	х	х
Соціальне забезпечення	2 325,4	х	1 860,6	194,0	208,2	62,6	
Культура і мистецтво	6 780,4	х	5 051,6	398,9	534,0	795,9	
Фізична культура і спорт	1 218,7	х	1 215,7			3,0	
Інші видатки	5 611,4	0,0	3 604,7	481,7	1 061,5	463,5	0,0
у тому числі:							
місцева пожежна охорона	948,8	х	237,2	237,2	237,2	237,2	
ЖКГ та благоустрій територій	2 168,0	х	2 027,1	0,4	92,7	47,8	
утримання вулиць і доріг у населених пунктах	0,0	х					
інші (місцеві програми, охорона навколишнього середовища,)	0,0						
Інші заходи і заклади підакцизованої освіти	11,0		11,0				
Методична робота	651,0		464,8	56,8	62,4	67	
Централізовані бухгалтерії	595,8		425,4	52,0	57,1	61,3	
Групи централізованого господарського обслуговування	168,7		120,5	14,7	16,2	17,3	
Інші освітні програми	588,2		294,1	117,6	147,1	29,4	
Допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, яким виповнилося 18 років	34,4		24,6	3,0	3,3	3,5	
навчально-виховний комплекс					445,5		
Обсяг видатків загального фонду	106 348,0	17 444,6	62 138,2	8 719,5	9 877,0	8 168,7	0,0
Баланс фінансових ресурсів (+) профіцит, (-) дефіцит, всього	-2 082,8	-2 015,7	912,5	-274,6	-630,1	-74,9	0,0
у тому числі субвенції:							
освітня	-4 989,7	х	-4 630,5	567,5	144,6	-1 071,3	0,0
медична	-1 160,4	-759,2	140,2	-318,2	-241,2	18,0	0,0
Очікувані доходи до бюджету розвитку	0,0						

Додаток Е

Новий наскрізний рейтинг ОТГ України станом на кінець 2020 року

Область	Назва ОТГ	Виправлений нормалізований наскрізний рейтинг	Доходи загального фонду на 1-го мешканця (без трансфертів) (грн.)	Видатки загального фонду на 1-го мешканця (грн.)	Видатки на утримання апарату управління на 1-го мешканця (грн.)	Капітальні видатки на 1-го мешканця (грн.)	Рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах) (%)	Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду (без трансфертів) (%)	Питома вага зарплатної плати у видатках загального фонду (%)	Питома вага капітальних видатків у загальній сумі видатків (загальний та спеціальний фонди), (%)
Одеська	Тайрівська	1	12,448.0	7,805.1	2,182.5	11,142.3	-1.4%	17.5%	46.1%	58.7%
І.-Франківська	Ямницька	2	13,783.3	9,982.0	1,636.5	7,979.3	-15.7%	11.9%	49.4%	44.3%
Дніпропетровська	Карпівська	3	15,621.4	8,074.5	1,959.8	9,885.8	0.0%	12.5%	65.6%	54.6%
Одеська	Визирська	4	34,249.4	21,544.3	2,354.2	7,828.9	-20.0%	6.9%	43.1%	26.2%
Харківська	Наталинська	5	16,993.6	11,423.4	2,231.1	6,547.8	-22.9%	13.1%	50.4%	36.3%
Кіровоградська	Петровська	6	13,189.3	10,532.7	1,361.3	5,051.0	-9.7%	10.3%	45.4%	31.1%
Одеська	Авангардівська	7	10,169.7	7,557.5	1,217.9	4,650.3	-6.1%	12.0%	52.0%	37.9%
Львівська	Славська	8	18,589.5	15,749.3	1,921.9	5,759.6	-21.5%	10.3%	46.3%	26.6%
Волинська	Підгайцівська	9	10,420.7	9,452.8	1,268.3	4,096.6	-17.8%	12.2%	48.1%	30.0%
Дніпропетровська	Новолатівська	10	18,469.1	9,756.9	3,086.8	10,123.6	2.2%	16.7%	74.3%	50.5%
Вінницька	Вінницька	11	8,358.7	8,345.7	634.6	2,463.8	-5.8%	7.6%	43.1%	22.4%
Полтавська	Бутенківська	12	9,324.6	3,891.2	1,796.1	2,825.7	0.0%	19.3%	50.3%	41.5%
Житомирська	Олійська	13	18,415.4	15,438.1	3,700.2	7,316.9	-24.2%	20.1%	46.4%	32.1%
Київська	Обухівська	14	10,459.8	8,941.1	1,096.9	3,677.0	-11.0%	10.5%	56.2%	28.8%
Волинська	Зарічанська	15	8,974.5	6,990.1	1,375.6	4,229.1	-7.9%	15.3%	62.2%	37.4%
Черкаська	Степанецька	16	17,853.7	16,120.3	3,067.7	5,719.0	-26.2%	17.2%	43.9%	25.9%
Волинська	Боратинська	17	15,829.2	18,201.8	1,760.4	3,191.0	-38.0%	11.1%	39.1%	14.7%
Полтавська	Коломацька	18	13,556.3	10,634.5	3,295.4	9,469.4	7.6%	24.3%	65.2%	47.1%
Львівська	Солонківська	19	10,325.4	7,973.0	2,428.2	7,338.1	-3.0%	23.5%	72.5%	47.6%
Дніпропетровська	Вербківська	20	18,372.8	18,206.6	2,446.7	3,622.4	-30.1%	13.3%	40.6%	16.5%
Дніпропетровська	Першотравневська	21	14,342.0	11,450.6	2,536.8	5,004.7	-18.5%	17.7%	58.7%	30.3%
Дніпропетровська	Троїцька	22	40,482.3	29,462.5	5,525.6	10,773.5	-20.9%	13.6%	56.7%	26.4%
Тернопільська	Тернопільська	23	7,182.4	7,677.8	656.2	2,676.8	-3.4%	9.1%	58.0%	25.2%
Донецька	Шахівська	24	19,076.2	14,448.5	4,750.4	10,457.7	-0.5%	24.9%	60.1%	41.7%
Кіровоградська	Мар'янівська	25	10,048.3	7,667.6	1,743.8	642.1	-37.5%	17.4%	38.8%	7.7%
Полтавська	Горішньоплавнівська	26	10,344.2	10,651.1	1,278.5	2,524.6	-13.1%	12.4%	47.4%	18.0%
Львівська	Дублянська	27	6,275.9	5,495.6	1,132.9	5,968.0	14.9%	18.1%	83.6%	51.9%
Вінницька	Літинська	28	6,046.9	3,779.5	845.1	1,313.8	-3.2%	14.0%	55.3%	25.5%
Закарпатська	Тячівська	29	6,579.1	6,844.4	808.8	3,621.0	0.0%	12.3%	70.3%	34.4%
Дніпропетровська	Новоолександрівська	30	9,999.5	7,477.8	1,590.2	4,031.9	0.0%	15.9%	66.0%	34.7%
Київська	Миронівська	31	16,381.5	15,084.4	1,769.3	2,791.4	-21.0%	10.8%	49.9%	15.6%
Полтавська	Пришвівська	32	9,734.1	10,582.6	2,069.4	6,439.2	6.4%	21.3%	62.5%	36.1%
Львівська	Давидівська	33	7,441.0	6,641.9	1,728.4	5,827.0	1.9%	23.2%	80.1%	46.1%
Житомирська	Станишівська	34	6,493.2	4,564.8	1,130.5	2,672.2	-3.5%	17.4%	72.3%	36.2%
Київська	Бучанська	35	6,480.4	8,125.7	1,048.3	3,981.3	3.0%	16.2%	66.5%	32.2%
Вінницька	Якушинська	36	7,021.8	5,481.3	1,596.6	3,821.7	-1.2%	22.7%	71.9%	40.7%
Харківська	Пісочинська	37	5,525.1	5,893.8	603.9	2,359.3	14.8%	10.9%	59.9%	28.3%
Донецька	Бахмутська	38	4,019.1	4,499.7	623.7	1,966.9	7.8%	15.5%	61.0%	29.9%
Дніпропетровська	Богданівська	39	14,174.7	14,266.6	1,972.8	2,663.6	-22.9%	13.9%	49.9%	15.6%
Сумська	Сумська	40	7,028.6	7,372.2	867.9	1,695.1	-5.7%	12.3%	54.8%	17.8%
Закарпатська	Мукачівська	41	7,200.2	8,610.1	828.0	1,865.8	-6.4%	11.5%	54.5%	17.4%
Хмельницька	Розсошанська	42	9,669.7	8,749.3	1,418.1	3,380.4	-7.3%	14.7%	67.3%	27.7%
Київська	Студениківська	43	13,237.2	12,862.1	2,628.1	4,651.6	-13.8%	19.9%	56.8%	26.3%
І.-Франківська	І.-Франківська	44	7,432.3	7,980.1	664.4	1,866.6	-3.8%	8.9%	60.8%	18.6%
Волинська	Луцька	45	7,179.1	8,109.8	875.3	2,313.0	-5.3%	12.2%	62.2%	21.8%
Полтавська	Сенчанська	46	20,913.7	16,643.7	4,461.0	7,699.4	-5.7%	21.3%	55.5%	31.2%
Одеська	Затишанська	47	9,047.2	7,495.5	1,020.6	3,479.8	11.7%	11.3%	70.6%	31.5%
Дніпропетровська	Гречаноподільська	48	11,470.0	9,803.0	2,478.5	7,011.0	7.2%	21.6%	76.0%	40.5%
Сумська	Тростянецька	49	5,548.3	6,939.2	663.4	1,592.0	-1.1%	12.0%	56.8%	18.2%
Волинська	Княгининська	50	6,970.6	6,905.5	1,083.6	3,067.8	2.8%	15.5%	69.6%	30.3%
Львівська	Зимноводівська	51	5,245.1	5,875.6	895.2	3,961.6	17.5%	17.1%	76.1%	40.0%
Полтавська	Новоселівська	52	6,457.4	3,650.1	1,518.6	843.3	0.0%	23.5%	46.1%	18.7%
Житомирська	Житомирська	53	7,342.2	8,636.5	573.8	961.0	-5.4%	7.8%	53.3%	9.8%
Рівненська	Вараська	54	11,707.9	11,884.4	1,499.1	2,426.5	-14.0%	12.8%	58.4%	16.7%
Чернігівська	Гончарівська	55	10,258.3	9,310.6	1,528.0	2,435.0	-13.9%	14.9%	63.8%	20.6%

Харківська	Малоданилівська	56	5,079.1	5,875.6	1,023.1	2,103.3	11.1%	20.1%	55.9%	26.2%
Дніпропетровська	Слобожанська	57	25,163.1	22,296.0	2,771.8	3,936.2	-19.9%	11.0%	54.1%	14.8%
Київська	Великодиммерська	58	7,584.4	7,612.6	1,049.1	2,166.3	-6.5%	13.8%	66.4%	22.0%
Одеська	Березівська	59	4,462.6	7,532.6	762.1	4,814.2	7.7%	17.1%	82.2%	35.9%
Київська	Ковалівська	60	8,078.5	10,172.4	1,344.8	1,565.3	-25.1%	16.6%	58.1%	13.3%
Дніпропетровська	Миколаївська (Петропавл. р-н)	61	6,084.3	6,935.1	1,250.4	1,535.2	-17.4%	20.6%	60.4%	18.0%
Полтавська	Ланнівська	62	8,048.0	8,191.1	1,757.5	4,111.6	-5.1%	21.8%	74.5%	33.1%
Львівська	Підберізівська	63	7,759.1	8,061.9	1,979.8	4,822.9	13.8%	25.5%	66.9%	37.1%
Харківська	Старовірівська	64	10,531.7	12,033.4	1,916.8	3,018.2	4.9%	18.2%	48.1%	19.7%
Львівська	Мурованська	65	6,299.8	6,483.9	1,591.3	4,388.2	10.3%	25.3%	74.8%	39.9%
Дніпропетровська	Покровська	66	5,622.1	6,336.7	660.9	1,217.0	1.0%	11.8%	60.7%	15.8%
Житомирська	Ушомирська	67	12,900.7	12,479.6	1,977.9	2,645.5	-18.1%	15.3%	61.3%	17.4%
Кіровоградська	Помічянська	68	7,162.0	8,612.5	740.4	1,234.7	-13.7%	10.3%	63.7%	12.3%
Донецька	Соледарська	69	6,504.0	8,611.5	1,539.7	2,690.3	-9.6%	23.7%	61.9%	23.7%
Львівська	Нижанковицька	70	2,293.7	5,933.2	1,297.5	9,625.1	29.3%	56.6%	91.7%	61.5%
Вінницька	Глуховецька	71	2,936.4	4,364.1	733.3	2,323.1	0.0%	25.0%	76.4%	34.0%
Миколаївська	Галицинівська	72	15,223.1	15,090.1	1,855.9	1,608.3	-22.5%	12.2%	54.5%	9.5%
Вінницька	Калинівська	73	7,171.7	7,156.2	892.5	2,101.0	-2.9%	12.4%	73.0%	22.4%
Луганська	Новоолександрівська	74	3,608.3	4,725.9	793.2	2,924.6	12.9%	22.0%	78.5%	37.7%
Черкаська	Драбівська	75	5,723.9	3,290.6	776.7	436.4	-1.8%	13.6%	61.9%	11.6%
Полтавська	Глобінська	76	10,132.8	11,713.0	2,213.6	3,278.0	-15.8%	21.8%	62.2%	21.7%
Вінницька	Теплицька	77	3,567.6	6,245.7	663.7	3,463.0	9.5%	18.6%	80.7%	33.0%
Полтавська	Опшнінська	78	8,880.0	8,860.4	1,877.9	2,467.8	-5.2%	21.1%	61.2%	21.4%
Донецька	Жанківська	79	6,352.0	7,733.0	1,780.3	3,508.9	-5.2%	28.0%	70.2%	30.5%
Черкаська	Жанківська	80	6,208.0	7,533.3	727.8	1,772.3	0.0%	11.7%	70.1%	18.8%
Житомирська	Новоград-Волинська	81	5,749.5	6,848.7	672.3	1,166.1	-1.1%	11.7%	65.4%	14.4%
Чернігівська	Корюківська	82	7,302.0	8,908.1	947.9	1,625.3	-5.1%	13.0%	64.9%	15.1%
Чернігівська	Ніжинська	83	5,272.7	6,127.1	811.1	1,361.6	4.4%	15.4%	63.7%	18.0%
Житомирська	Чигиринська	84	8,663.3	9,969.1	1,438.2	2,176.1	-13.5%	16.6%	67.2%	17.9%
Черкаська	Стеблівська	85	5,485.7	5,995.6	1,283.6	2,435.9	-2.3%	23.4%	73.8%	28.7%
Донецька	Миколаївська	86	5,218.2	5,777.2	1,148.7	1,323.2	-8.0%	22.0%	64.7%	18.3%
Дніпропетровська	Солонянська	87	5,737.7	8,428.9	1,125.8	1,994.5	0.0%	19.6%	61.6%	19.0%
Черкаська	Шполянська	88	6,637.4	6,848.1	926.2	1,439.5	-4.6%	14.0%	70.0%	17.2%
Сумська	Конотопська	89	4,182.1	5,285.1	578.1	600.2	0.0%	13.8%	60.4%	10.0%
Хмельницька	Крупницька	90	8,762.0	10,179.4	2,654.4	4,475.7	-7.1%	30.3%	65.6%	29.8%
Хмельницька	Негішнівська	91	9,455.3	9,957.7	1,470.1	1,507.8	-9.6%	15.5%	60.7%	13.0%
Сумська	Комшанська	92	12,035.0	14,579.4	1,569.0	1,215.9	-15.2%	13.0%	52.6%	7.7%
Київська	Дивичівська	93	7,630.1	8,788.0	1,814.2	2,137.2	-11.1%	23.8%	61.7%	19.2%
Харківська	Малинівська	94	5,759.9	5,748.5	1,477.8	2,022.4	-3.1%	25.7%	69.1%	25.7%
Тернопільська	Байковецька	95	10,402.2	9,778.3	2,187.7	1,289.2	-17.6%	21.0%	54.8%	11.6%
Полтавська	Решетилівська	96	7,897.3	8,088.7	1,427.8	2,606.5	-1.7%	18.1%	74.1%	23.8%
Чернігівська	Батуринська	97	6,009.3	5,638.9	1,343.8	2,061.8	0.0%	22.4%	74.0%	26.5%
Хмельницька	Сатанівська	98	4,400.6	5,551.8	958.5	2,023.7	10.7%	21.8%	70.8%	26.4%
Кіровоградська	Первозванівська	99	10,913.3	11,679.2	2,460.0	2,322.6	-18.1%	22.5%	59.1%	16.2%
Вінницька	Іллінецька	100	6,782.6	7,856.9	1,102.2	1,432.3	-6.1%	16.3%	67.7%	15.2%
Полтавська	Гадяцька	101	4,579.2	4,930.6	570.3	517.5	0.4%	12.5%	66.1%	9.3%
Волинська	Липинська	102	8,143.4	8,289.7	1,656.7	1,194.4	-8.6%	20.3%	58.9%	12.2%
Харківська	Роганська	103	6,402.4	7,426.8	1,382.8	1,394.8	-5.7%	21.6%	63.4%	15.7%
Київська	Богуславська	104	4,130.5	3,922.6	627.5	319.9	3.1%	15.2%	61.9%	7.5%
Рівненська	Боремельська	105	2,488.7	7,034.8	1,098.0	6,834.4	31.4%	44.1%	84.6%	48.1%
Полтавська	Щербанівська	106	8,128.9	8,824.7	1,258.3	1,826.6	-1.5%	15.5%	69.7%	16.9%
І.-Франківська	Калуська	107	6,253.0	7,891.0	967.1	942.5	-0.2%	15.5%	61.0%	10.4%
Харківська	Нововодолазька	108	5,758.4	6,897.2	935.1	1,446.2	0.0%	16.2%	71.3%	17.1%
Дніпропетровська	Чумаківська	109	11,706.7	11,300.6	2,771.6	3,205.9	-13.0%	23.7%	66.7%	21.6%
Кіровоградська	Смолінська	110	4,510.1	6,000.7	722.7	643.9	-0.3%	16.0%	63.7%	9.5%
Вінницька	Немирівська	111	7,111.9	8,346.4	1,465.2	2,345.3	-4.9%	20.6%	74.0%	21.7%
Луганська	Лозно-Олександрівська	112	3,656.6	6,152.4	1,703.4	5,652.4	18.9%	46.6%	82.1%	47.6%
Миколаївська	Мигіївська	113	7,974.2	6,230.7	1,329.3	913.4	-5.1%	16.7%	68.8%	12.5%
Херсонська	Новокаховська	114	5,614.4	7,143.4	789.6	782.5	3.8%	14.1%	63.5%	9.7%
Сумська	Охтирська	115	4,478.2	5,742.9	736.7	679.1	0.0%	16.5%	66.1%	10.3%
Кіровоградська	Добровеличківська	116	6,444.6	7,001.0	967.3	981.5	-1.0%	15.0%	68.7%	12.2%
Вінницька	Гніванська	117	5,244.0	6,975.2	843.3	1,473.7	8.3%	16.1%	69.8%	17.2%
Одеська	Куяльницька	118	6,437.0	8,230.0	1,336.2	2,658.2	11.5%	20.8%	71.4%	24.2%
Вінницька	Тростянецька	119	5,542.2	6,495.9	1,112.7	1,209.6	0.0%	20.1%	67.9%	15.3%
Вінницька	Барська	120	4,365.2	6,272.6	528.0	1,092.0	2.2%	12.1%	75.7%	14.6%
Одеська	Дальницька	121	4,769.6	7,199.5	1,178.5	2,721.8	19.9%	24.7%	68.7%	26.4%
Полтавська	Нехворощанська	122	8,593.1	9,389.9	1,448.6	1,601.9	-9.9%	16.9%	71.4%	14.3%
Одеська	Церківська	123	3,642.4	6,385.3	1,193.6	3,393.5	18.2%	32.8%	75.5%	34.6%
Львівська	Кам'янка-Бузька	124	6,098.0	7,436.2	852.4	1,331.0	-1.8%	14.0%	75.0%	14.9%
Миколаївська	Ольшанська	125	5,229.9	6,395.7	1,187.7	1,925.3	-1.0%	22.7%	76.6%	22.9%
Житомирська	Миропільська	126	4,438.3	5,790.5	612.1	1,271.1	0.0%	13.8%	80.5%	17.9%
Полтавська	Драбнівська	127	9,041.4	10,309.7	1,273.2	183.6	-21.3%	14.1%	62.0%	1.7%
Сумська	Шосткинська	128	3,424.0	4,906.2	561.2	703.7	8.2%	16.4%	67.4%	12.4%
Харківська	Лозівська	129	4,895.8	6,620.9	866.9	888.2	0.2%	17.7%	66.9%	11.6%
Полтавська	Пирятинська	130	6,873.9	7,445.4	1,181.6	1,523.2	2.0%	17.2%	71.9%	16.7%
Київська	Пісківська	131	6,185.1	8,169.5	1,055.4	1,562.5	0.0%	17.1%	71.7%	15.8%
Луганська	Біловодська	132	1,765.6	3,484.8	705.9	2,593.9	41.3%	40.0%	71.0%	42.2%
Черкаська	Чигиринська	133	4,453.9	6,268.9	999.4	1,929.0	0.0%	22.4%	79.2%	23.3%
Вінницька	Тульчинська	134	5,465.5	7,554.3	877.7	1,070.3	-8.1%	16.1%	73.7%	12.2%

Одеська	Білівська	135	5 431,0	8 036,6	1 476,8	2 418,8	0,0%	27,2%	71,5%	23,0%
Вінницька	Оратівська	136	7 679,5	10 215,8	1 476,2	1 899,6	-5,9%	19,2%	69,4%	15,4%
Черкаська	Канівська	137	7 077,4	7 985,1	1 476,8	1 471,4	-2,7%	20,9%	68,2%	15,4%
Кіровоградська	Дмитрівська	138	7 069,2	7 319,5	1 761,4	2 251,6	3,2%	24,9%	72,0%	23,3%
Закарпатська	Іршавська	139	5 012,7	8 033,5	643,4	1 354,4	0,0%	12,8%	76,7%	14,3%
Одеська	Маяківська	140	4 186,3	7 103,6	1 213,1	3 205,7	19,3%	29,0%	75,1%	31,0%
Дніпропетровська	Томаківська	141	4 868,5	8 131,3	930,5	1 526,6	0,5%	19,1%	71,5%	15,6%
Миколаївська	Михайлівська	142	8 245,8	11 933,1	2 205,0	2 972,9	-1,1%	26,7%	62,1%	19,8%
Миколаївська	Бузька	143	9 697,8	5 310,8	2 142,2	1 245,3	0,0%	22,1%	69,7%	17,6%
Запорізька	Бердянська	144	3 940,2	5 372,2	781,0	627,2	9,9%	19,8%	62,9%	10,3%
Одеська	Балтська	145	5 150,2	7 793,3	915,9	1 386,8	7,6%	17,8%	69,1%	15,0%
Миколаївська	Арбузинська	146	4 275,0	5 880,5	856,5	1 574,5	7,8%	20,0%	77,0%	20,6%
Запорізька	Павлівська	147	3 753,1	4 232,8	1 049,8	1 295,2	9,1%	28,0%	73,0%	23,4%
Полтавська	Петрівсько-Роменська	148	6 434,8	8 361,4	1 802,3	3 129,1	5,9%	28,0%	74,1%	26,4%
Миколаївська	Новобузька	149	3 326,0	3 006,7	470,8	545,8	18,1%	14,2%	73,4%	14,8%
Дніпропетровська	Чкаловська	150	4 596,5	7 894,6	2 044,0	5 199,9	10,1%	44,5%	79,5%	39,3%
Житомирська	Пулинська	151	2 875,1	5 651,5	991,1	3 588,4	18,2%	34,5%	86,1%	38,2%
Миколаївська	Вознесенська	152	4 486,5	6 984,0	789,7	912,5	2,1%	17,6%	69,5%	11,3%
Запорізька	Пологівська	153	7 148,7	9 095,1	1 212,4	810,9	-5,7%	17,0%	65,8%	8,1%
Донецька	Лиманська	154	4 088,0	5 346,3	1 052,4	1 034,1	0,0%	25,7%	70,6%	16,0%
Полтавська	Михайлівська	155	10 384,7	11 271,3	2 094,8	1 317,8	-14,6%	20,2%	64,2%	10,5%
Полтавська	Маміньська	156	7 488,3	8 390,7	1 219,2	332,0	-8,9%	16,3%	63,7%	3,8%
Миколаївська	Березанська	157	4 938,2	7 117,0	1 130,4	2 175,0	4,3%	22,9%	79,4%	23,1%
Запорізька	Плодородненська	158	3 851,1	6 140,7	1 318,9	2 876,8	11,1%	34,2%	78,5%	31,8%
Хмельницька	Антонінська	159	4 389,1	6 493,8	957,1	1 719,2	11,5%	21,8%	74,1%	20,7%
Кіровоградська	Новопілля	160	4 763,8	2 942,6	1 201,0	664,1	6,3%	25,2%	72,0%	17,9%
Житомирська	Іршанська	161	5 621,0	6 902,3	1 125,0	1 742,5	0,0%	20,0%	80,3%	19,8%
Волинська	Жидичинська	162	4 072,5	7 808,7	1 239,5	2 650,8	0,0%	30,4%	78,0%	25,1%
Волинська	Луківська	163	4 146,3	6 369,2	826,5	2 476,9	18,0%	19,9%	84,1%	27,8%
Тернопільська	Настасівська	164	8 041,5	4 650,2	2 513,3	42,4	-17,1%	31,3%	50,1%	0,9%
Сумська	Миколаївська	165	8 774,7	9 681,1	1 782,8	922,7	-6,5%	20,3%	61,5%	8,4%
Сумська	Буринська	166	5 830,8	7 340,6	1 171,3	1 539,9	2,3%	20,1%	75,2%	17,0%
Одеська	Любашівська	167	4 197,5	5 700,6	792,8	1 277,5	8,6%	18,9%	77,4%	18,2%
Запорізька	Широківська	168	6 772,4	8 396,3	1 694,0	1 259,2	0,0%	25,0%	61,9%	12,9%
І.-Франківська	Коломийська	169	5 286,6	6 807,0	899,3	867,3	0,0%	17,0%	73,2%	11,1%
Житомирська	Овруцька	170	4 055,3	6 576,0	684,0	904,6	11,0%	16,9%	69,5%	12,0%
Київська	Березанська	171	6 067,0	7 731,3	1 379,4	1 179,7	0,0%	22,7%	67,2%	13,0%
Черкаська	Палаєвська	172	7 396,4	8 726,0	1 657,9	923,5	-10,6%	22,4%	65,6%	9,4%
Волинська	Заборозьська	173	5 883,6	7 850,5	1 352,8	1 887,5	4,0%	23,0%	74,0%	19,2%
Тернопільська	Трибухівська	174	4 722,7	4 880,8	1 074,6	934,9	3,7%	22,8%	73,9%	15,6%
Черкаська	Русько-Полянська	175	4 307,5	6 223,7	1 013,3	1 550,0	15,2%	23,5%	71,4%	19,7%
Полтавська	Козельщинська	176	5 740,2	7 322,6	1 007,1	1 152,2	0,0%	17,5%	75,7%	13,3%
Рівненська	Клеванська	177	7 513,6	9 303,1	1 142,4	412,5	-12,5%	15,2%	69,1%	4,2%
Чернігівська	Варвинська	178	8 261,0	9 394,6	1 388,0	250,2	-17,2%	16,8%	66,6%	2,5%
Харківська	Зачепилівська	179	4 369,7	6 575,4	942,9	1 440,2	3,9%	21,6%	77,0%	17,7%
Дніпропетровська	Марганецька	180	3 267,6	5 391,3	551,1	353,1	10,3%	16,9%	65,5%	6,0%
Хмельницька	Волочиська	181	4 791,0	6 624,8	570,7	663,7	0,0%	11,9%	78,0%	8,9%
Полтавська	Гребінківська	182	6 369,7	8 150,6	1 358,4	718,3	-7,3%	21,3%	66,2%	8,0%
Львівська	Великолюбінська	183	4 463,7	6 023,1	1 089,3	2 399,8	20,7%	24,4%	80,4%	28,3%
Полтавська	Лохвицька	184	5 431,9	6 504,0	1 210,3	1 406,7	-3,5%	22,3%	79,2%	17,4%
Рівненська	Малоголобашанська	185	6 945,0	8 370,6	1 534,8	2 011,7	10,0%	22,1%	71,5%	19,1%
Миколаївська	Снігурівська	186	4 116,3	3 410,1	691,7	310,1	5,7%	16,8%	74,0%	8,1%
Сумська	Дружбівська	187	6 353,0	7 005,0	1 640,5	1 396,0	0,0%	25,8%	70,6%	16,4%
Дніпропетровська	Васильківська	188	3 650,7	6 958,5	939,7	1 667,7	13,8%	25,7%	70,8%	18,9%
Київська	Бородянська	189	5 190,1	6 615,6	892,8	775,0	6,0%	17,2%	71,6%	10,4%
І.-Франківська	Утринівська	190	7 045,7	10 234,7	2 217,8	2 922,8	11,0%	31,5%	62,3%	22,1%
Кіровоградська	Маловисікська	191	4 642,2	6 227,5	899,9	603,3	3,7%	19,4%	69,3%	8,7%
Харківська	Ізюмська	192	3 004,7	5 223,8	765,1	1 181,8	22,0%	25,5%	68,3%	18,1%
Хмельницька	Наркевичівська	193	5 030,9	6 513,5	1 245,4	977,2	0,0%	24,8%	70,1%	12,9%
Запорізька	Приморська	194	3 701,9	5 467,1	537,9	680,6	9,7%	14,5%	76,1%	10,9%
Кіровоградська	Катеринівська	195	7 122,8	9 616,5	1 516,4	738,4	-0,3%	21,3%	60,2%	7,0%
Хмельницька	Красилівська	196	4 898,9	6 855,7	726,0	511,9	-0,5%	14,8%	74,2%	6,9%
Полтавська	Шишацька	197	7 820,4	10 200,5	1 449,0	727,2	-7,6%	18,5%	66,2%	6,6%
Миколаївська	Чорноморська	198	4 817,6	8 019,0	582,8	503,6	13,6%	12,1%	66,7%	5,3%
Вінницька	Жмеринська	199	6 158,7	7 459,0	1 460,7	647,3	-10,5%	23,7%	69,2%	7,9%
Сумська	Кролевецька	200	4 366,2	6 221,4	591,5	528,5	8,7%	13,5%	74,0%	7,7%
Черкаська	Сагунівська	201	3 934,9	5 453,5	1 173,0	1 080,8	0,5%	29,8%	73,5%	16,2%
Сумська	Боромлянська	202	5 797,7	7 335,7	1 370,2	1 331,4	0,0%	23,6%	74,8%	15,2%
Вінницька	Брацлавська	203	2 028,6	4 075,1	659,0	1 834,6	34,1%	32,5%	76,5%	30,9%
Чернігівська	Носівська	204	4 380,0	6 936,2	873,0	1 373,4	9,0%	19,9%	77,8%	16,3%
Дніпропетровська	Червоногрігорівська	205	3 672,3	5 621,2	908,2	1 876,1	16,7%	24,7%	82,1%	24,8%
Харківська	Чкаловська	206	4 173,8	6 056,0	907,9	1 030,9	11,5%	21,8%	73,1%	14,5%
Кіровоградська	Компаніївська	207	5 703,4	7 834,2	1 487,4	1 926,2	-2,3%	26,1%	79,2%	19,3%
Миколаївська	Благодатненська	208	7 116,9	9 653,9	1 357,6	839,6	-9,5%	19,1%	71,5%	7,9%
Житомирська	Глибочицька	209	5 404,8	7 019,2	1 699,6	2 069,6	15,5%	31,4%	68,7%	22,5%
Миколаївська	Лоцька	210	4 185,8	2 640,8	1 126,2	374,4	15,6%	26,9%	66,4%	11,7%
Дніпропетровська	Царичанська	211	4 107,3	6 957,5	822,0	829,2	8,4%	20,0%	70,5%	10,5%

Запорізька	Оріхівська	212	4 589,1	6 976,1	1 189,1	1 760,9	6,9%	25,9%	77,8%	19,9%
Чернігівська	Ічнянська	213	5 432,3	6 296,4	733,3	461,7	0,0%	13,5%	78,3%	6,7%
Харківська	Золочівська	214	4 548,5	6 652,3	872,7	838,4	4,5%	19,2%	74,7%	11,0%
Сумська	Краснопільська	215	5 983,3	7 457,6	925,8	646,3	-0,2%	15,5%	75,7%	7,9%
Вінницька	Іванівська	216	3 906,0	5 549,9	1 247,3	1 648,6	2,2%	31,9%	80,1%	22,5%
Черкаська	Червонослобідська	217	5 847,9	6 708,3	1 274,3	1 018,5	4,1%	21,8%	73,9%	12,9%
Чернігівська	Олишівська	218	6 763,3	6 752,6	1 717,1	1 043,6	0,0%	25,4%	70,7%	13,2%
Черкаська	Кам'янська	219	4 845,7	6 444,7	597,2	413,3	1,7%	12,3%	78,7%	5,9%
Полтавська	Терешківська	220	4 366,0	5 139,4	820,6	348,6	1,9%	18,8%	74,2%	6,3%
Полтавська	Чорнухинська	221	5 940,1	8 073,8	1 456,4	1 477,6	0,0%	24,5%	74,9%	15,2%
Сумська	Хотинська	222	5 733,2	7 377,0	1 235,3	1 157,5	0,0%	21,5%	77,3%	13,3%
Донецька	Вугледарівська	223	7 032,5	7 318,7	1 787,5	1 152,0	0,0%	25,4%	70,9%	13,4%
Дніпропетровська	Покровська	224	3 948,6	6 352,2	774,6	775,4	7,5%	19,6%	75,1%	10,6%
Житомирська	Новоборівська	225	4 115,6	6 410,8	966,7	1 771,1	19,5%	23,5%	79,2%	21,5%
Черкаська	Набутівська	226	4 185,4	4 999,2	1 381,0	1 194,6	8,1%	33,0%	73,1%	19,2%
Кіровоградська	Новоукраїнська	227	5 217,0	7 151,5	791,3	608,7	0,0%	15,2%	79,1%	7,7%
Львівська	Жовтанецька	228	4 734,0	7 083,4	1 009,9	1 211,0	0,0%	21,3%	81,6%	14,5%
Хмельницька	Гуменецька	229	7 657,6	9 504,2	1 757,2	787,0	-4,4%	22,9%	65,7%	7,5%
Луганська	Троїцька	230	5 444,7	6 628,4	1 084,1	896,5	0,0%	19,9%	79,8%	11,8%
Вінницька	Кунківська	231	7 171,6	7 264,6	1 702,2	1 233,1	0,0%	23,7%	75,9%	14,4%
Донецька	Айдрівська	232	15 059,3	12 322,9	3 707,7	3 075,7	-0,1%	24,6%	68,5%	19,6%
Київська	Баршівська	233	5 456,4	8 030,1	1 069,7	767,0	1,2%	19,6%	73,2%	8,5%
Дніпропетровська	Могиливецька	234	5 847,9	7 502,7	1 432,7	1 132,6	-2,0%	24,5%	75,6%	13,0%
Херсонська	Голопристанська	235	5 166,3	6 584,6	955,4	732,4	0,0%	18,5%	79,5%	9,8%
Дніпропетровська	Піщанська	236	4 759,9	6 321,3	883,9	687,7	2,0%	18,6%	79,0%	9,7%
Львівська	Розвадівська	237	2 601,4	4 713,3	680,7	1 545,2	33,2%	26,2%	77,4%	24,6%
Запорізька	Смирновська	238	6 120,5	7 705,1	1 762,0	1 460,4	-1,5%	28,8%	73,5%	15,5%
Тернопільська	Великогайська	239	4 873,0	7 069,9	1 229,9	984,2	6,7%	25,2%	71,1%	12,1%
Запорізька	Коминь-Зорянська	240	4 363,8	6 644,5	1 259,5	1 727,3	5,1%	28,9%	80,8%	20,3%
Кіровоградська	Бобринецька	241	4 473,7	6 359,7	910,3	684,1	7,6%	20,3%	74,3%	9,5%
Волинська	Поромівська	242	4 048,1	6 522,5	1 092,5	819,1	-5,0%	27,0%	76,1%	10,9%
Вінницька	Вапнярська	243	3 714,8	5 675,2	827,9	698,3	13,0%	22,3%	72,7%	10,9%
Одеська	Новокальчевська	244	5 138,3	9 225,9	1 320,8	1 040,2	0,0%	25,7%	68,4%	10,1%
Полтавська	Заворсклянська	245	3 132,3	4 117,5	1 034,9	1 459,4	25,5%	33,0%	77,0%	26,0%
Вінницька	Жданівська	246	5 642,6	8 074,3	1 497,2	685,5	-14,9%	26,5%	73,4%	7,7%
Вінницька	Хмільницька	247	5 064,8	5 832,2	1 266,1	871,7	1,9%	25,0%	76,9%	12,8%
Чернігівська	Борзнянська	248	4 066,1	5 171,4	588,1	210,3	6,6%	14,5%	76,8%	3,9%
Дніпропетровська	Юр'ївська	249	6 216,7	10 139,4	1 728,4	1 930,5	0,0%	27,8%	72,3%	15,8%
Одеська	Маразлівська	250	3 072,8	6 045,5	933,9	1 507,7	20,8%	30,4%	73,4%	19,9%
Миколаївська	Вільнозапорізька	251	4 167,1	3 892,3	1 293,3	1 679,4	16,3%	31,0%	86,4%	28,8%
Хмельницька	Солобоковецька	252	5 177,9	7 657,3	1 520,8	1 706,6	4,3%	29,4%	75,9%	18,2%
Львівська	Ходорівська	253	3 029,8	5 835,6	803,3	1 114,1	22,9%	26,5%	70,9%	15,9%
Харківська	Мереф'янська	254	3 636,4	6 159,2	895,7	922,1	13,7%	24,6%	72,7%	12,8%
Одеська	Льманська	255	3 118,6	7 372,7	1 158,5	3 648,2	20,7%	37,1%	86,8%	32,5%
Тернопільська	Теребовлянська	256	3 370,6	5 800,4	546,8	661,7	12,9%	16,2%	78,8%	10,0%
Львівська	Тростянецька	257	5 035,6	6 925,2	1 346,7	1 208,7	13,0%	26,7%	70,7%	14,8%
Полтавська	Омельницька	258	5 074,9	6 987,1	1 703,5	1 789,1	4,1%	33,6%	75,2%	20,1%
Тернопільська	Гусятинська	259	5 433,1	6 796,5	1 068,0	582,2	0,0%	19,7%	76,9%	7,8%
Львівська	Великомостівська	260	3 440,1	6 089,6	664,3	768,0	6,9%	19,3%	80,3%	11,0%
Одеська	Великомихайлівська	261	4 023,9	6 627,5	665,7	874,4	6,9%	16,5%	82,7%	11,4%
Київська	Медвинська	262	4 412,4	5 807,5	1 222,4	408,4	0,0%	27,7%	68,9%	6,6%
Херсонська	Музиківська	263	7 284,9	9 490,7	2 159,1	2 098,6	-4,3%	29,6%	74,6%	17,0%
Одеська	Кілійська	264	3 428,6	6 372,5	855,7	899,6	14,7%	25,0%	71,7%	12,2%
Полтавська	Краснолуцька	265	8 664,8	9 608,3	2 139,7	1 087,5	-3,1%	24,7%	67,7%	10,1%
Кіровоградська	Соколівська	266	8 895,4	10 605,0	2 189,1	1 461,2	-4,4%	24,6%	70,0%	12,0%
Чернігівська	Деснянська	267	8 446,1	9 463,6	1 993,8	422,5	-10,2%	23,6%	65,3%	4,2%
Вінницька	Смолигівська	268	2 550,4	5 725,8	1 045,3	1 097,3	-20,9%	41,0%	83,7%	15,6%
Львівська	Меденицька	269	3 285,8	5 688,7	993,6	1 118,6	18,3%	30,2%	71,3%	16,3%
Сумська	Березівська	270	7 430,9	9 463,0	2 194,8	2 290,4	4,1%	29,5%	73,5%	19,3%
Миколаївська	Веснянська	271	5 311,1	6 279,0	1 267,5	285,0	-1,6%	23,9%	69,9%	4,3%
Запорізька	Воскресенська	272	4 166,6	6 371,3	1 341,2	1 033,2	0,0%	32,2%	74,0%	13,9%
Полтавська	Великобагачанська	273	5 596,4	7 292,2	1 098,1	1 106,8	0,0%	19,6%	84,3%	12,9%
Запорізька	Якимівська	274	4 233,2	7 375,8	796,2	626,6	11,8%	18,8%	72,5%	7,8%
Запорізька	Кирилівська	275	10 039,6	10 868,6	2 323,0	1 304,6	5,3%	23,1%	63,9%	10,6%
Хмельницька	Білогірська	276	4 768,5	6 351,1	1 188,8	771,5	2,2%	24,9%	75,9%	10,6%
Чернігівська	Бібровицька	277	5 896,6	6 362,1	1 185,3	503,7	-3,7%	20,1%	79,4%	7,2%
Житомирська	Словчанська	278	3 830,4	6 854,8	879,7	930,5	14,4%	23,0%	73,6%	11,9%
Житомирська	Квітневої	279	7 333,9	8 488,1	1 741,6	901,6	-6,2%	23,7%	74,5%	9,6%
Миколаївська	Куцурубська	280	3 748,7	6 434,8	766,6	1 000,2	10,3%	20,4%	80,9%	13,0%
Дніпропетровська	Зайцівська	281	7 496,5	9 790,6	1 726,0	240,6	-10,2%	23,0%	65,1%	2,3%
Дніпропетровська	Божедарівська	282	3 912,7	6 341,5	1 166,1	1 136,7	7,7%	29,8%	75,2%	15,1%
Полтавська	Рокитнянська	283	8 978,9	10 582,9	1 920,3	658,6	-13,3%	21,4%	71,6%	5,8%
Волинська	Рівненська	284	6 494,9	9 606,9	1 665,2	2 121,3	4,6%	25,6%	78,9%	18,0%
Вінницька	Томашпільська	285	4 291,7	6 676,3	996,0	706,9	-0,9%	23,2%	78,6%	9,4%
Вінницька	Соболівська	286	2 426,5	5 447,0	987,3	2 869,0	34,0%	40,7%	80,6%	32,7%
Хмельницька	Улашанівська	287	4 539,9	6 745,0	1 483,1	1 919,0	2,2%	32,7%	83,0%	21,4%
Дніпропетровська	Перещенинська	288	3 807,0	6 174,2	742,3	488,9	10,8%	19,5%	74,7%	7,3%

Миколаївська	Широківська	289	5 113,4	7 468,5	961,0	522,4	0,0%	18,8%	77,6%	6,5%
Сумська	Степанівська	290	6 296,0	6 897,8	1 505,4	667,5	0,0%	23,9%	74,0%	8,7%
Волинська	Торчинська	291	3 600,3	6 218,7	978,2	1 036,5	4,7%	27,2%	79,3%	13,9%
Полтавська	Новогалячинська	292	4 715,6	5 867,8	1 709,8	2 551,5	16,0%	36,3%	80,6%	26,3%
Хмельницька	Новоставецька	293	6 840,6	9 616,6	1 435,9	269,0	-5,2%	21,0%	67,4%	2,7%
Вінницька	Вороновська	294	3 142,7	4 605,7	943,0	1 127,3	15,4%	30,0%	80,1%	19,2%
Волинська	Ківерцівська	295	3 844,0	7 232,7	584,0	564,2	6,1%	15,2%	80,5%	7,2%
Київська	Узинська	296	3 847,1	6 775,7	884,7	355,1	7,0%	23,0%	69,7%	5,0%
Хмельницька	Городоцька	297	3 930,2	5 958,8	681,8	486,9	14,3%	17,3%	76,2%	7,4%
Запорізька	Долинська	298	6 897,0	7 664,0	1 677,5	642,2	0,0%	24,3%	70,4%	7,4%
Київська	Тетіївська	299	4 689,3	7 316,1	1 130,0	594,0	1,2%	24,1%	73,4%	7,4%
Херсонська	Ювілейної	300	3 747,3	7 627,2	950,4	1 495,9	21,0%	25,4%	74,4%	16,2%
Черкаська	Тальнівська	301	5 395,3	6 770,4	862,3	242,6	0,0%	16,0%	78,9%	3,4%
І.-Франківська	Долинська	302	7 872,5	11 319,7	1 380,2	738,4	-6,4%	17,5%	75,1%	6,0%
Запорізька	Кам'янсько-Дніпровська	303	3 504,1	5 974,6	786,5	1 145,7	18,2%	22,4%	80,6%	15,9%
Одеська	Шабівська	304	5 766,1	8 428,6	1 247,9	612,0	0,0%	21,6%	73,4%	6,7%
Житомирська	Радомишльська	305	4 627,0	8 136,0	1 006,3	642,6	3,1%	21,7%	73,9%	7,2%
Миколаївська	Калинівська	306	7 147,7	3 553,3	1 444,2	0,0	0,9%	20,2%	74,2%	0,0%
Чернігівська	Сосницька	307	4 031,8	6 275,3	722,4	546,8	8,8%	17,9%	79,3%	7,8%
Львівська	Радехівська	308	4 591,2	6 956,3	722,2	502,1	5,6%	15,7%	80,6%	6,6%
Волинська	Городищенська	309	5 622,3	8 299,0	1 483,6	929,8	-4,0%	26,4%	74,8%	9,9%
Полтавська	Семенівська	310	5 452,5	7 279,1	1 549,7	1 143,4	2,6%	28,4%	75,3%	13,4%
Хмельницька	Шаровечківська	311	4 544,2	5 038,8	1 265,5	460,4	8,8%	27,8%	70,5%	8,3%
Чернівецька	Заставнівська	312	3 441,9	5 693,6	760,8	297,7	4,2%	22,1%	75,4%	4,9%
Сумська	Липоводолинська	313	6 371,8	7 226,4	1 444,3	577,7	-3,8%	22,7%	76,7%	7,2%
Запорізька	Гуляйпільська	314	4 247,5	6 748,7	899,0	829,0	8,8%	21,2%	79,2%	10,8%
Дніпропетровська	Криничанська	315	5 161,3	9 111,2	1 404,7	660,6	0,0%	27,2%	66,8%	6,7%
Чернівецька	Глибочицька	316	3 899,6	5 997,4	899,8	638,6	5,5%	23,1%	78,8%	9,5%
Дніпропетровська	Українська	317	5 678,2	7 261,0	1 298,4	732,1	1,1%	22,9%	77,1%	9,1%
Сумська	Білопільська	318	4 110,8	6 249,7	871,0	426,3	4,5%	21,2%	76,7%	6,3%
Запорізька	Приазовська	319	5 067,3	7 245,2	794,6	298,6	4,4%	15,7%	77,6%	3,9%
Хмельницька	Славутська	320	4 820,7	6 198,1	1 245,1	800,8	3,9%	25,8%	77,6%	11,2%
Дніпропетровська	Великомихайлівська	321	3 558,5	5 058,3	1 006,4	1 117,5	10,5%	28,3%	83,3%	17,9%
Львівська	Шегинівська	322	3 642,4	5 492,6	1 186,0	1 086,9	7,5%	32,6%	78,1%	16,4%
Чернігівська	Львовицька	323	5 783,9	7 575,8	1 803,1	1 159,8	0,0%	31,2%	72,6%	13,1%
Дніпропетровська	Аулівська	324	3 263,8	4 971,7	918,0	542,6	7,0%	28,1%	76,1%	9,8%
Хмельницька	Олешківська	325	4 846,4	6 523,0	1 298,1	1 060,5	5,5%	26,8%	78,9%	13,7%
Рівненська	Підлозіцька	326	3 399,2	8 418,8	1 468,1	3 090,3	9,1%	43,2%	80,5%	26,0%
Черкаська	Ладизинська	327	5 939,8	7 146,1	1 600,5	1 036,7	3,0%	26,9%	76,1%	12,5%
Черкаська	Єрківська	328	6 580,2	8 337,8	2 093,5	846,8	-11,5%	31,8%	70,2%	9,2%
Дніпропетровська	Апостолівська	329	4 243,5	7 795,8	742,7	197,8	5,4%	17,5%	73,0%	2,4%
Тернопільська	Білецька	330	4 243,3	5 577,2	1 053,6	543,5	3,4%	24,8%	78,3%	8,9%
Житомирська	Попільнянська	331	6 296,9	8 406,5	1 268,1	674,4	-0,8%	20,1%	78,0%	7,4%
Донецька	Черкаська	332	1 850,3	3 781,1	644,8	1 381,0	42,7%	34,8%	75,7%	26,3%
Черкаська	Шевченківська	333	3 437,1	4 313,9	967,1	565,1	9,4%	28,1%	78,3%	11,5%
Дніпропетровська	Софіївська	334	4 113,7	6 898,3	1 021,8	484,1	0,0%	24,8%	75,8%	6,5%
Рівненська	Клесівська	335	4 965,0	7 429,2	1 044,9	596,8	0,0%	21,0%	79,5%	7,3%
Чернівецька	Сокрицька	336	3 864,3	5 270,4	933,0	563,7	10,8%	24,1%	78,9%	9,6%
Черкаська	Дмитрушківська	337	5 622,9	7 059,2	1 574,0	998,5	0,0%	28,0%	78,8%	12,1%
Рівненська	Смильська	338	4 078,0	7 029,7	812,2	484,2	0,0%	19,9%	82,3%	6,3%
Дніпропетровська	Петриківська	339	4 346,7	8 806,7	1 271,1	756,2	4,6%	29,2%	68,5%	7,7%
Дніпропетровська	Мирієвська	340	4 049,9	6 533,1	1 079,7	861,5	9,3%	26,7%	77,8%	11,5%
Миколаївська	Олександрівська	361	3 377,2	6 020,4	792,8	1 284,5	20,3%	23,5%	84,3%	17,0%
Тернопільська	Лановецька	362	3 865,3	6 496,5	856,9	607,1	8,3%	22,2%	79,4%	8,3%
Запорізька	Веселівська	363	4 294,2	7 468,8	1 289,9	1 183,6	9,8%	30,0%	75,3%	13,5%
Чернігівська	Талалаївська	364	4 848,4	6 264,5	1 165,4	281,8	0,0%	24,0%	76,1%	4,2%
Миколаївська	Коблівська	365	10 044,3	12 290,6	2 140,2	1 746,4	0,0%	21,3%	77,1%	12,2%
Запорізька	Більмацька	366	3 957,0	5 809,1	920,8	516,9	7,2%	23,3%	79,6%	8,0%
Чернігівська	Срібнянська	367	6 136,9	7 460,3	1 199,7	260,8	-5,3%	19,5%	80,0%	3,3%
Сумська	Недригайлівська	368	5 420,2	7 161,8	1 537,1	1 538,9	0,0%	28,4%	86,7%	17,3%
Луганська	Блокуракинська	369	3 587,3	5 174,0	893,4	575,0	11,4%	24,9%	79,4%	9,8%
Миколаївська	Софіївська	370	3 932,2	4 297,3	939,6	595,7	16,1%	23,9%	81,2%	11,9%
Херсонська	Костянтинівська	371	5 445,9	7 460,8	1 416,3	1 096,6	0,0%	26,0%	82,7%	12,7%
Чернівецька	Хотинська	372	4 775,1	8 130,2	1 059,6	600,4	4,6%	22,2%	76,4%	6,8%
Дніпропетровська	Зеленодольська	373	4 064,8	6 302,5	915,8	112,1	1,6%	22,5%	75,1%	1,6%
Закарпатська	Перечинська	374	4 054,6	5 924,7	1 100,0	706,4	0,0%	27,1%	83,0%	10,5%
Чернігівська	Сновська	375	4 355,0	6 877,7	950,3	589,6	8,3%	21,8%	78,8%	7,7%
Одеська	Красносільська	376	7 769,5	8 614,9	2 434,4	1 627,3	0,0%	31,3%	75,3%	15,8%
Хмельницька	Баламутівська	377	4 275,9	3 083,1	1 225,3	718,4	10,2%	28,7%	88,1%	17,8%
Хмельницька	Чемаровецька	378	4 131,4	6 304,1	957,6	509,4	4,4%	23,2%	80,4%	7,3%
Харківська	Коломацька	379	7 351,0	9 431,2	2 189,4	1 372,6	0,0%	29,8%	72,7%	12,6%
Миколаївська	Мостівська	380	6 037,9	9 451,1	1 375,1	1 242,5	1,8%	22,8%	81,4%	11,4%
І.-Франківська	Вигодська	381	3 995,4	7 597,6	876,4	732,7	3,0%	21,9%	83,1%	8,7%
Запорізька	Чернігівська	382	4 808,4	7 834,8	1 046,4	524,8	5,5%	21,8%	77,3%	6,2%
Миколаївська	Висунська	383	3 707,4	3 937,6	817,8	561,8	17,4%	22,1%	85,1%	12,3%
Львівська	Бібрська	384	3 134,4	6 201,7	840,6	1 051,2	23,4%	26,8%	77,6%	14,3%
Запорізька	Малотокмачанська	385	5 213,5	7 142,1	1 960,3	1 230,0	4,0%	37,6%	71,6%	14,7%

Чернівецька	Кіцманська	386	3 926,9	6 314,0	796,3	443,1	11,1%	20,3%	79,7%	6,5%
Луганська	Марківська	387	1 771,3	1 931,3	568,3	444,0	39,4%	32,1%	76,0%	18,5%
Львівська	Заболотцівська	388	5 813,6	8 678,2	1 413,2	914,0	6,9%	24,3%	75,9%	9,5%
Черкаська	Селищенська	389	5 410,0	7 207,9	1 757,0	507,7	0,0%	32,5%	68,4%	6,5%
Волинська	Литовезька	390	3 761,4	5 666,4	1 219,2	717,3	0,0%	32,4%	80,4%	11,1%
Запорізька	Михайлівська	391	3 547,4	6 400,4	694,0	511,7	14,9%	19,6%	79,7%	7,2%
Вінницька	Бабчинська	392	4 516,3	6 872,6	1 166,5	761,9	11,1%	25,8%	76,9%	9,9%
Дніпропетровська	Верхньодніпровська	393	4 061,9	6 179,9	929,4	238,7	0,0%	22,9%	79,8%	3,6%
Вінницька	Росошанська	394	3 996,2	5 788,8	1 562,5	1 925,2	16,7%	39,1%	81,9%	24,5%
Черкаська	Бобринська	395	4 831,3	3 768,1	2 293,5	785,6	12,4%	47,5%	63,7%	17,1%
Житомирська	Любарська	396	4 454,7	7 455,0	896,4	639,5	0,0%	20,1%	86,1%	7,8%
Тернопільська	Зборівська	397	3 600,4	6 036,4	712,6	665,7	14,0%	19,8%	84,2%	9,8%
Миколаївська	Березнегуватська	398	3 897,2	3 784,5	907,0	141,3	11,9%	23,3%	77,7%	3,6%
Запорізька	Великобілозерська	399	4 993,9	7 943,7	1 476,0	904,0	0,0%	29,6%	77,1%	10,1%
Запорізька	Новобогданівська	400	3 495,9	5 718,8	1 038,2	1 000,9	17,7%	29,7%	79,3%	14,8%
Львівська	Мостиська	401	3 227,5	5 968,1	701,9	603,5	14,6%	21,7%	81,7%	9,1%
Харківська	Старосаутівська	402	5 328,9	7 421,0	1 699,9	842,4	8,1%	31,9%	70,1%	10,0%
Хмельницька	Меджибізька	403	5 583,8	6 955,1	1 334,4	469,4	2,7%	23,9%	78,3%	6,3%
Донецька	Олександрівська	404	3 612,0	5 698,8	1 039,1	804,1	13,7%	28,8%	79,2%	12,1%
Черкаська	Бужанська	405	4 711,6	7 926,4	1 559,5	1 037,7	0,8%	33,1%	75,5%	11,3%
Полтавська	Малоперещепинська	406	5 299,2	8 211,5	1 394,3	560,4	8,2%	26,3%	70,8%	6,3%
Дніпропетровська	Ляхківська	407	3 148,8	5 382,8	990,1	863,2	20,2%	31,4%	76,4%	13,7%
Черкаська	Водяницька	408	4 659,9	6 599,5	1 908,8	1 154,5	9,1%	41,0%	68,6%	14,8%
Волинська	Прилісненська	409	3 350,0	7 756,8	974,4	1 840,9	14,9%	29,1%	86,3%	18,9%
Чернівецька	Новодністровська	410	4 691,7	6 862,1	1 601,7	805,3	0,0%	34,1%	75,2%	10,3%
Черкаська	Лисянська	411	3 657,0	6 557,5	694,9	203,2	8,1%	19,0%	79,6%	3,0%
Одеська	Ясківська	412	2 289,9	5 891,1	931,4	2 215,5	35,9%	40,7%	79,9%	27,3%
Хмельницька	Летичівська	413	4 440,0	6 730,9	828,1	330,9	4,9%	18,7%	83,0%	4,6%
Житомирська	Довбиська	414	3 073,8	5 335,4	626,2	568,0	15,0%	20,4%	85,2%	9,5%
Тернопільська	Хоростківська	415	3 499,1	5 777,7	863,3	493,8	17,2%	24,7%	76,4%	7,7%
Вінницька	Дашівська	416	3 299,8	6 212,2	778,5	697,1	19,3%	23,6%	78,8%	9,9%
Сумська	Бездрицька	417	4 942,8	7 787,1	1 413,1	908,3	13,0%	28,6%	72,8%	10,3%
Миколаївська	Прибузька	418	3 462,6	6 304,1	1 003,1	1 083,2	18,0%	29,0%	79,8%	14,4%
Херсонська	Тавричанська	419	6 380,5	9 655,2	2 103,5	712,7	-8,6%	33,0%	68,4%	6,7%
Херсонська	Зеленодільська	420	6 980,4	5 852,0	2 306,5	710,1	1,9%	33,0%	72,6%	10,7%
Запорізька	Комншуваська	421	2 414,4	5 238,1	761,8	1 091,9	33,0%	31,6%	76,1%	17,2%
Полтавська	Білоцерківська	422	8 782,2	10 946,2	2 150,8	576,4	-11,9%	24,5%	73,8%	4,9%
Черкаська	Мокрокалігірська	423	5 525,1	7 307,8	1 677,8	757,0	6,2%	30,4%	73,0%	9,3%
Харківська	Великобурдунська	424	5 951,0	7 948,1	1 744,5	563,0	0,0%	29,3%	72,3%	6,5%
Тернопільська	Товстенська	425	2 773,9	5 364,9	682,7	535,4	23,9%	24,6%	76,6%	9,0%
Чернігівська	Парафіївська	426	6 568,6	8 580,4	1 847,0	410,0	-2,3%	28,1%	70,2%	4,4%
Тернопільська	Бережанська	427	3 287,7	5 070,0	797,1	238,6	13,2%	24,2%	77,3%	4,5%
Тернопільська	Більче-Золотецька	428	2 662,6	5 787,8	1 101,3	1 865,7	24,2%	41,4%	81,0%	24,1%
Хмельницька	Лісовогринівська	429	5 010,5	6 856,2	1 403,6	437,8	7,7%	28,0%	72,6%	5,9%
Миколаївська	Доманівська	430	3 828,0	7 013,2	705,9	557,7	9,1%	18,4%	85,4%	7,3%
Запорізька	Біленьківська	431	3 314,7	6 396,1	1 063,8	823,0	17,0%	32,1%	73,9%	11,1%
Херсонська	Іванівська	432	5 197,5	7 200,4	1 232,3	476,4	1,0%	23,7%	81,0%	6,2%
Полтавська	Піщанська	433	5 385,7	6 867,9	1 775,0	932,1	0,0%	33,0%	78,3%	11,9%
Львівська	Новокалінівська	434	4 908,2	6 213,3	1 784,9	922,3	0,0%	36,4%	77,6%	12,9%
Вінницька	Шляхівська	435	3 275,6	2 299,9	1 193,7	644,9	25,4%	36,4%	82,2%	21,6%
Дніпропетровська	Личківська	436	5 442,9	7 375,0	1 424,9	427,0	0,3%	26,2%	76,9%	5,4%
Миколаївська	Шевченківська	437	3 692,1	5 991,2	755,3	599,0	8,9%	20,5%	87,6%	8,9%
Волинська	Зимнівська	438	2 883,7	7 304,2	918,6	2 080,6	27,1%	31,9%	84,2%	21,8%
Черкаська	Зорівська	439	8 141,9	9 990,7	2 024,2	91,5	-4,9%	24,9%	67,1%	0,9%
Миколаївська	Казанківська	440	4 568,9	7 311,6	1 024,2	607,5	6,2%	22,4%	82,5%	7,5%
Чернівецька	Новоселицька	441	3 213,2	6 694,7	866,6	1 081,9	20,2%	27,0%	81,2%	13,8%
Дніпропетровська	Миколаївська (Васильк. р-н)	442	4 434,8	5 679,5	1 318,6	312,3	1,4%	29,7%	76,9%	5,0%
Дніпропетровська	Китайгородська	443	3 612,4	5 648,8	968,6	781,4	15,6%	26,8%	82,5%	12,1%
Сумська	Вільшанська	444	5 206,8	5 725,0	1 565,2	818,5	2,2%	30,1%	83,9%	12,4%
Сумська	Андріївська	445	7 813,6	8 022,0	1 532,8	485,5	2,4%	19,6%	82,1%	5,7%
Запорізька	Новоукраїнська	446	4 609,4	5 810,3	1 990,5	1 714,5	18,1%	43,2%	75,3%	22,7%
Волинська	Устилувська	447	4 833,0	7 663,4	1 230,4	596,6	10,8%	25,5%	75,6%	7,2%
Житомирська	Семенивська	448	6 337,2	8 100,0	1 654,8	592,3	0,0%	26,1%	77,5%	6,8%
Хмельницька	Поніківська	449	3 238,3	5 589,9	689,1	221,5	14,3%	21,3%	79,6%	3,7%
Запорізька	Розівська	450	5 297,1	8 453,5	1 557,4	931,6	2,6%	29,4%	77,8%	9,8%
Черкаська	Степанківська	451	4 536,8	6 057,0	1 384,7	712,6	5,2%	30,5%	80,9%	10,4%
Херсонська	Любимівська	452	3 798,0	6 394,7	1 079,1	609,5	10,9%	28,4%	78,8%	8,7%
Чернігівська	Комарівська	453	6 171,6	7 776,4	1 689,5	661,6	0,0%	27,4%	78,9%	7,7%
Житомирська	Чуднівська	454	4 707,6	7 259,1	1 087,1	376,6	0,0%	23,1%	83,2%	4,9%
Чернігівська	Кіптівська	455	5 762,5	8 472,4	2 374,0	2 580,0	7,3%	41,2%	80,7%	23,2%
Житомирська	Коростинівська	456	3 704,6	6 375,4	727,2	347,8	13,4%	19,6%	82,5%	5,1%
Хмельницька	Дунаєвська	457	3 365,9	6 081,4	1 015,3	518,7	17,0%	30,2%	74,2%	7,8%
Черкаська	Карашинська	458	3 842,3	5 216,6	1 384,7	410,4	13,0%	36,0%	70,1%	7,2%
Одеська	Мологівська	459	1 661,7	5 174,5	435,0	1 166,2	43,6%	26,2%	80,9%	18,2%
Сумська	Нижньосиротавська	460	3 086,7	5 885,9	1 082,0	653,3	23,2%	35,1%	69,9%	9,8%
Херсонська	Каланчацька	461	4 027,4	6 653,0	857,4	501,2	8,2%	21,3%	85,7%	6,9%
Одеська	Великобуклицька	462	3 730,8	4 004,3	916,6	280,2	19,8%	24,6%	80,0%	6,5%

Херсонська	Мириненська	463	5 585,0	8 311,8	1 943,3	1 486,6	5,6%	34,8%	78,1%	15,0%
Тернопільська	Заводська	464	3 789,2	5 412,1	1 171,2	202,7	3,6%	30,9%	76,4%	3,5%
Сумська	Миропільська	465	5 421,9	7 339,4	1 382,3	541,7	0,3%	25,5%	82,4%	6,7%
Тернопільська	Скориківська	466	5 472,1	7 095,3	1 913,5	947,6	0,0%	35,0%	78,0%	11,7%
Миколаївська	Кам'яномостівська	467	3 656,2	6 863,0	995,7	816,0	13,4%	27,2%	81,0%	9,7%
Хмельницька	Судилківська	468	2 792,1	5 920,6	784,1	1 050,1	22,3%	28,1%	84,5%	14,9%
Тернопільська	Підволочиська	469	4 159,4	6 551,1	971,0	343,0	4,6%	23,3%	83,1%	4,8%
Миколаївська	Прибужанівська	470	3 356,9	5 740,0	724,9	550,0	17,9%	21,6%	84,4%	8,4%
Хмельницька	Полонська	471	3 401,9	6 516,8	686,0	441,7	14,6%	20,2%	83,6%	6,3%
І.-Франківська	Брошнів-Осадська	472	3 869,8	6 083,5	1 276,6	605,3	0,0%	33,0%	82,0%	8,9%
Сумська	Шалигинська	473	6 622,7	7 673,4	2 517,6	1 263,2	0,0%	38,0%	73,8%	13,8%
Полтавська	Великосорочинська	474	4 595,3	6 673,5	1 238,8	535,5	4,4%	27,0%	82,0%	7,3%
Дніпропетровська	Лошкарівська	475	4 154,6	6 638,5	1 344,2	589,4	5,4%	32,4%	77,4%	8,0%
Полтавська	Засульська	476	4 795,9	7 186,8	1 443,1	440,9	2,9%	30,1%	76,1%	5,7%
Кіровоградська	Понельнастівська	477	10 243,2	7 723,1	3 868,0	537,8	0,0%	37,8%	54,2%	6,4%
Хмельницька	Війтовецька	478	4 312,3	6 377,8	1 563,6	1 000,2	10,8%	36,3%	77,5%	13,3%
Миколаївська	Володимирівська	479	4 606,8	5 553,9	1 373,6	175,6	2,2%	29,8%	76,9%	3,0%
Дніпропетровська	Новонавлівська	480	4 398,9	6 228,6	1 113,6	387,6	11,4%	25,3%	79,5%	5,8%
Полтавська	Новозіам'янська	481	3 619,4	5 388,7	1 232,0	667,3	17,3%	34,0%	76,3%	10,9%
Миколаївська	Баштанська	482	4 603,3	6 682,8	1 171,3	433,6	5,1%	25,4%	82,2%	5,9%
Рівненська	Радивилівська	483	4 259,3	7 103,3	1 082,9	623,2	3,6%	25,4%	85,6%	8,0%
Дніпропетровська	Райська	484	5 110,7	7 707,4	1 259,7	255,1	5,4%	24,6%	77,0%	3,2%
Запорізька	Підгірненська	485	6 814,3	8 342,0	2 058,9	426,5	6,9%	30,2%	67,5%	4,9%
Вінницька	Лука-Мелешківська	486	3 737,2	6 804,7	1 169,0	790,8	0,0%	31,3%	85,9%	10,3%
Чернігівська	Хмільницька	487	5 534,9	6 834,4	1 600,4	818,9	0,0%	28,9%	85,5%	10,5%
Миколаївська	Горохівська	488	3 468,5	3 924,9	796,1	292,8	18,5%	23,0%	84,8%	6,9%
І.-Франківська	Загвіздянська	489	2 579,0	5 347,1	778,6	964,1	30,5%	30,2%	80,5%	14,9%
Дніпропетровська	Широківська	490	4 307,3	6 446,0	1 049,1	276,4	8,8%	24,4%	80,1%	4,1%
Житомирська	Олевська	491	3 156,4	7 450,0	662,1	824,8	21,6%	21,0%	83,9%	9,8%
Рівненська	Шпанівська	492	4 522,3	7 522,8	1 150,9	521,8	20,7%	25,4%	73,4%	6,3%
Одеська	Старокозачка	493	3 415,6	6 581,0	999,4	631,8	17,8%	29,3%	77,3%	8,7%
Вінницька	Ковалівська	494	3 987,6	5 938,1	1 185,2	726,2	9,3%	29,7%	84,2%	10,8%
Чернігівська	М.-Кошобинська	495	4 443,7	6 294,3	1 335,2	269,9	3,3%	30,0%	77,1%	4,0%
Дніпропетровська	Новоокровська	496	3 926,4	6 752,8	1 337,9	1 409,6	15,2%	34,1%	84,0%	17,0%
Запорізька	Преображенська	497	4 165,0	6 613,1	1 614,0	1 319,2	14,8%	38,8%	77,9%	16,4%
Полтавська	Мачухівська	498	5 209,1	6 620,0	1 848,0	835,4	7,9%	35,5%	75,3%	11,0%
Вінницька	Старопридлуцька	499	3 262,6	4 809,7	1 398,0	1 112,9	4,9%	42,9%	86,5%	18,6%
Волинська	Гіркополонківська	500	2 837,4	5 887,1	1 020,8	1 086,1	19,0%	36,0%	81,3%	15,2%
Чернігівська	Вертіївська	501	6 017,3	6 942,2	2 001,8	1 087,0	5,1%	33,3%	80,7%	13,3%
Вінницька	Ситковецька	502	3 883,4	6 380,8	1 195,6	1 143,9	19,9%	30,8%	83,2%	15,1%
Житомирська	Горщиківська	503	4 952,0	7 238,1	1 695,2	902,0	0,0%	34,2%	81,4%	11,0%
Черкаська	Ліпнявська	504	6 871,6	9 279,1	2 575,4	846,4	-9,3%	37,5%	70,6%	8,2%
Луганська	Нижньодуванська	505	3 903,0	6 923,2	1 425,1	740,3	7,7%	36,5%	75,7%	9,5%
Харківська	Оскільська	506	2 470,6	4 622,1	883,4	784,3	31,1%	35,8%	76,5%	14,3%
Херсонська	Борозенська	507	5 831,4	8 302,3	1 699,9	594,5	0,0%	29,2%	78,3%	6,6%
Хмельницька	Новоушицька	508	3 149,3	5 910,6	788,4	397,5	17,2%	25,0%	81,1%	6,2%
Херсонська	Новорайська	509	4 271,3	6 953,9	1 616,7	919,4	4,1%	37,8%	78,1%	11,3%
Миколаївська	Нечаянська	510	4 482,4	7 202,8	1 359,3	829,4	8,8%	30,3%	81,5%	10,3%
Рівненська	Острожецька	511	2 936,0	7 406,6	857,6	876,7	21,1%	29,2%	78,8%	10,4%
Вінницька	Сокиринська	512	3 770,7	5 649,2	1 210,5	824,6	24,5%	32,1%	77,7%	12,5%
Херсонська	Чаплинська	513	4 741,6	7 188,7	1 027,3	401,9	2,6%	21,7%	87,9%	5,2%
Волинська	Любомльська	514	3 525,1	7 081,2	845,0	694,0	15,9%	24,0%	84,8%	8,8%
Черкаська	Балаклівська	515	5 492,9	7 927,9	1 467,3	352,4	2,3%	26,7%	78,9%	4,1%
Сумська	Миколаївська	516	5 627,7	7 433,0	1 652,2	165,0	-1,2%	29,4%	75,6%	2,1%
Київська	Фурсівська	517	4 686,3	6 648,6	1 330,6	366,5	6,2%	28,4%	79,7%	5,1%
Чернівецька	Великокучурівська	518	1 948,7	4 864,1	740,5	1 112,9	42,9%	38,0%	75,7%	18,4%
Житомирська	Червононьська	519	3 538,1	6 189,7	1 232,9	1 061,7	15,5%	34,8%	83,2%	14,5%
Тернопільська	Іванівська	520	3 557,4	5 428,4	1 029,4	209,8	6,6%	28,9%	81,6%	3,6%
Вінницька	Джудинська	521	3 903,4	8 425,6	1 015,8	942,3	14,0%	26,0%	83,5%	9,9%
Закарпатська	Полянська	522	4 050,2	7 483,3	1 496,1	674,8	10,2%	36,9%	72,8%	8,2%
Дніпропетровська	Іларіонівська	523	2 835,9	6 176,0	925,5	492,3	28,6%	32,6%	70,9%	7,3%
Чернігівська	Малодівицька	524	5 108,8	7 261,7	1 681,5	466,3	0,9%	32,9%	77,4%	5,9%
Рівненська	Млинівська	525	3 313,6	6 516,9	751,2	293,6	14,2%	22,7%	83,2%	4,2%
Львівська	Гніздичівська	526	2 745,7	5 057,7	846,9	407,0	16,6%	30,8%	81,4%	7,3%
Черкаська	Іваньківська	527	4 783,3	7 339,5	1 760,1	898,5	8,4%	36,8%	76,2%	10,8%
Житомирська	Брусилівська	528	4 620,2	8 083,4	1 360,7	362,5	3,0%	29,5%	77,7%	4,2%
Херсонська	Горностаївська	529	3 805,0	7 084,2	902,5	270,2	10,5%	23,7%	82,1%	3,6%
Луганська	Веселівська	530	4 115,8	5 637,2	1 190,7	487,8	11,3%	28,9%	83,9%	7,9%
Рівненська	Тараканівська	531	4 552,3	7 007,9	1 630,9	767,9	14,4%	35,8%	74,2%	9,8%
Чернігівська	Козелецька	532	5 451,6	8 082,4	1 363,6	231,0	0,0%	25,0%	81,9%	2,7%
Чернігівська	Остерська	533	3 340,3	7 037,0	976,5	314,5	18,6%	29,2%	74,2%	4,2%
Хмельницька	Гришівська	534	3 340,3	5 811,8	996,9	275,3	5,2%	29,8%	83,5%	4,4%
Хмельницька	Смотрицька	535	3 855,6	6 024,7	1 181,5	416,4	15,3%	30,6%	78,4%	6,5%
Тернопільська	Микудинська	536	2 812,5	5 599,8	894,2	525,8	20,9%	31,8%	79,5%	8,5%
Миколаївська	Радсаївська	537	4 514,2	7 763,4	1 286,0	613,2	6,7%	28,5%	82,5%	7,2%
Кіровоградська	Великосеверинівська	538	6 907,5	8 717,5	2 880,4	1 788,1	5,8%	41,7%	73,7%	16,9%
Тернопільська	Купчинська	539	3 152,1	5 801,3	1 212,1	1 132,0	26,5%	38,5%	79,3%	16,2%

Дніпропетровська	Любимівська	540	4 100,7	5 592,1	1 792,1	696,3	9,4%	43,7%	73,9%	10,9%
Закарпатська	Баранівська	541	6 580,5	8 133,2	2 314,4	1 323,6	10,0%	35,2%	77,7%	13,9%
Запорізька	Степанівська Першої	542	4 695,0	7 448,3	1 587,0	921,8	5,1%	33,8%	83,3%	11,0%
Дніпропетровська	Маломихайлівська	543	2 719,2	5 121,6	722,9	442,6	27,5%	26,6%	81,6%	7,9%
Чернігівська	Новобілоуська	544	4 858,8	6 952,5	1 499,7	478,1	5,2%	30,9%	80,7%	6,2%
Херсонська	Роздольненська	545	3 647,5	3 096,1	1 479,3	343,0	18,6%	40,6%	76,1%	9,8%
Вінницька	Павлівська	546	3 208,7	5 608,2	1 146,7	999,9	23,8%	35,7%	82,3%	14,9%
Київська	Калитянська	547	3 613,1	6 128,4	1 057,3	359,5	14,9%	29,3%	79,9%	5,5%
Київська	Ржищівська	548	4 315,8	7 040,8	1 441,4	199,2	3,1%	33,4%	75,6%	2,7%
Сумська	Корovinська	549	3 745,5	5 212,1	1 180,5	697,9	15,2%	31,5%	86,5%	11,6%
Луганська	Чмирівська	550	1 735,4	3 786,5	888,1	1 272,6	41,1%	51,2%	78,2%	24,9%
Сумська	Кириківська	551	3 404,6	6 017,1	1 046,0	265,1	16,4%	30,7%	76,8%	4,2%
Черкаська	Ротмістрівська	552	3 603,4	5 804,7	1 227,2	325,2	13,0%	34,1%	76,6%	5,3%
Рівненська	Привільненська	553	5 668,2	8 027,2	1 764,2	931,9	14,4%	31,1%	77,9%	10,2%
Запорізька	Михайлівська	554	3 885,6	6 738,9	1 487,9	973,7	16,4%	38,3%	77,6%	12,3%
Чернівецька	Мамайівська	555	3 338,9	6 195,9	996,1	650,9	24,5%	29,8%	79,9%	9,4%
Дніпропетровська	Роздорська	556	4 045,4	6 485,7	1 455,1	516,0	1,7%	36,0%	81,3%	7,2%
Черкаська	Бузька	557	4 983,5	7 497,3	1 442,1	108,5	6,5%	28,9%	75,3%	1,4%
Дніпропетровська	Девладівська	558	5 492,3	7 674,2	1 782,1	444,7	0,0%	32,4%	78,7%	5,4%
Чернігівська	Озерянська	559	6 969,8	9 997,4	1 840,4	168,8	-10,7%	26,4%	80,3%	1,6%
Черкаська	Михайлівська	560	6 001,1	6 630,3	1 927,3	447,3	0,0%	32,1%	81,0%	6,3%
Тернопільська	Скала-Подільська	561	2 541,0	5 285,9	621,0	189,5	27,3%	24,4%	79,0%	3,4%
Херсонська	Великокопанівська	562	3 082,8	6 425,2	1 139,1	1 290,1	29,1%	37,0%	80,3%	16,3%
Черкаська	Ірклівська	563	4 258,5	6 761,2	1 447,0	606,8	10,5%	34,0%	79,2%	8,1%
Чернігівська	Новгород-Сіверська	564	4 314,5	5 809,1	1 373,5	41,7	0,8%	31,8%	79,1%	0,7%
Полтавська	Сергіївська	565	9 075,6	10 052,3	2 580,5	440,0	-0,4%	28,4%	72,2%	4,1%
Черкаська	Бузівська	566	3 923,0	6 798,5	1 309,9	1 251,3	13,0%	33,4%	89,1%	15,1%
Херсонська	Високопільська	567	4 000,5	6 225,3	1 058,2	267,9	8,3%	26,5%	85,0%	4,0%
Житомирська	Гришковецька	568	2 662,5	5 442,2	727,9	459,4	26,1%	27,3%	82,6%	7,7%
Чернівецька	Вікнянська	569	2 928,5	5 703,0	1 322,4	1 463,3	31,0%	45,2%	78,6%	20,2%
Тернопільська	Скалатська	570	3 255,4	6 525,6	831,8	174,3	18,8%	25,6%	79,3%	2,6%
Чернігівська	Любецька	571	5 219,5	7 179,1	1 930,8	600,8	3,9%	37,0%	76,6%	7,6%
Волинська	Дубівська	572	4 592,4	10 580,2	1 439,0	1 293,7	0,0%	31,3%	86,2%	10,5%
Вінницька	Шпиківська	573	2 717,1	5 144,4	1 065,3	915,6	22,6%	39,2%	83,3%	14,9%
Харківська	Циркунівська	574	3 552,2	5 125,9	1 706,0	951,2	19,3%	48,0%	74,7%	15,6%
Хмельницька	Старосинявська	575	4 010,0	6 747,8	1 208,4	232,6	8,1%	30,1%	80,2%	3,3%
Черкаська	Плешканівська	576	5 870,5	7 795,6	1 732,3	138,9	0,0%	29,5%	77,9%	1,7%
Черкаська	Березняківська	577	3 078,3	5 406,1	1 289,1	493,0	19,2%	41,9%	73,2%	8,3%
Кіровоградська	Тишківська	578	8 041,3	9 450,9	2 223,7	767,2	0,0%	27,7%	81,9%	7,4%
Рівненська	Немовицька	579	2 234,8	7 160,8	852,7	1 633,3	34,1%	38,2%	82,5%	18,5%
Луганська	Красноталівська	580	2 724,1	1 313,7	1 004,0	21,9	30,5%	36,9%	72,6%	1,6%
Дніпропетровська	Саксаганська	581	4 342,1	6 455,2	1 272,8	172,9	8,4%	29,3%	80,5%	2,6%
Чернігівська	Київська	582	4 093,7	6 312,7	1 119,4	202,4	20,3%	27,3%	77,4%	3,0%
Волинська	Турійська	583	3 224,3	8 136,6	808,7	350,5	8,0%	25,1%	85,8%	4,0%
Тернопільська	Монастирська	584	3 311,8	6 141,2	844,6	228,7	18,7%	25,5%	82,4%	3,5%
Волинська	Шацька	585	3 322,2	6 963,1	888,2	331,9	16,6%	26,7%	82,2%	4,5%
Одеська	Великопольська	586	4 940,8	7 420,0	1 568,8	351,3	2,7%	31,8%	80,8%	4,5%
Житомирська	Городишківська	587	2 705,1	6 105,6	831,5	408,7	26,5%	30,7%	78,0%	6,3%
Полтавська	Оболонська	588	4 038,2	4 187,8	1 804,3	194,5	13,0%	44,7%	69,0%	4,4%
Житомирська	Смільчинська	589	3 166,4	6 429,6	861,0	484,1	15,7%	27,2%	86,9%	6,9%
Львівська	Волицька	590	6 920,1	10 274,4	2 717,7	2 037,0	6,3%	39,3%	78,3%	16,4%
Полтавська	Рудківська	591	4 293,1	6 856,3	1 383,2	527,6	4,6%	32,2%	85,3%	7,0%
Одеська	Коноплянська	592	4 485,0	9 027,6	1 124,3	315,1	4,8%	25,1%	84,2%	3,4%
Житомирська	Баранівська	593	3 158,0	6 535,6	878,6	324,9	17,3%	27,8%	82,6%	4,6%
Волинська	Іванічівська	594	2 796,0	5 898,9	809,3	240,1	18,9%	28,9%	81,5%	3,9%
Запорізька	Таврійська	595	2 736,6	5 140,0	1 086,9	686,9	20,9%	39,7%	81,6%	11,8%
Луганська	Красноріченська	596	2 164,3	4 401,3	908,6	619,5	35,5%	42,0%	75,1%	12,2%
Черкаська	Хлестунівська	597	4 399,7	6 619,9	1 400,1	210,8	7,5%	31,8%	79,9%	3,1%
Львівська	Судововишнянська	598	2 405,7	5 919,0	923,2	1 022,4	33,1%	38,4%	80,3%	14,6%
Запорізька	Водянська	599	2 310,3	5 415,1	751,8	909,6	34,8%	32,5%	85,0%	14,3%
Запорізька	Роздольська	600	3 952,3	6 997,7	1 110,4	441,5	13,1%	28,1%	84,9%	5,9%
Житомирська	Високівська	601	6 162,7	7 676,3	2 108,7	1 091,3	4,6%	34,2%	85,8%	12,4%
Житомирська	Корнинська	602	3 304,8	6 589,7	1 094,7	291,5	20,2%	33,1%	75,8%	4,2%
Чернівецька	Герцаївська	603	3 175,0	7 652,4	835,7	605,8	13,2%	26,3%	88,8%	7,2%
Запорізька	Воздвижівська	604	5 817,0	8 560,9	1 824,9	93,6	-6,9%	31,4%	79,6%	1,1%
Дніпропетровська	Святовасилівська	605	4 525,0	7 668,3	1 767,0	1 045,0	12,5%	39,0%	79,5%	11,9%
Дніпропетровська	Славгородська	606	4 607,7	6 594,5	1 283,9	82,3	5,9%	27,9%	83,1%	1,2%
Волинська	Старовижівська	607	2 948,0	6 280,1	798,8	341,3	19,5%	27,1%	84,7%	5,1%
Миколаївська	Новополтавська	608	3 136,2	6 010,4	1 187,1	854,8	21,1%	37,9%	83,2%	12,4%
Сумська	Верхньосиротська	609	3 552,8	5 903,7	1 113,8	224,9	21,4%	31,4%	77,5%	3,6%
Чернігівська	Коропська	610	3 988,6	6 400,5	1 063,7	166,3	11,0%	26,7%	85,2%	2,5%
Житомирська	Андрушківська	611	6 937,9	9 122,1	2 322,8	313,2	-6,2%	33,5%	76,8%	3,3%
Черкаська	Михайлівська	612	5 294,6	7 881,7	1 724,4	87,4	0,0%	32,6%	77,6%	1,1%
Хмельницька	Берездівська	613	2 406,8	6 031,4	862,0	720,6	26,2%	35,8%	82,1%	10,5%
Черкаська	Матусівська	614	4 021,9	5 772,3	1 827,2	783,0	15,3%	45,4%	75,9%	11,9%
Сумська	Дубов'язівська	615	6 554,1	7 720,3	2 267,0	153,3	-2,3%	34,6%	74,9%	1,9%
Черкаська	Білозірська	616	3 723,4	5 899,2	1 352,6	593,8	17,1%	36,3%	81,6%	9,0%

Запорізька	Новоуспенівська	617	3 866,1	6 270,0	1 377,9	973,2	18,6%	35,6%	86,2%	13,2%
Львівська	Рудківська	618	1 971,8	6 136,2	759,4	1 077,6	38,9%	38,5%	79,5%	14,7%
Хмельницька	Слобідсько-Кульчієвецька	619	3 599,9	5 440,7	1 312,1	71,9	13,8%	36,4%	75,0%	1,3%
Житомирська	Народницька	620	4 917,3	8 511,3	1 364,7	71,4	7,0%	27,8%	78,9%	0,8%
Хмельницька	Гуківська	621	3 694,4	6 086,1	1 171,2	252,6	13,3%	31,7%	82,1%	4,0%
Чернігівська	Холмиська	622	3 549,6	6 008,3	1 103,9	159,9	12,2%	31,1%	82,0%	2,5%
Хмельницька	Жванецька	623	3 307,0	5 366,1	1 109,2	78,5	12,2%	33,5%	80,0%	1,4%
Дніпропетровська	Межиріцька	624	3 780,9	7 023,3	1 208,3	644,7	16,1%	32,0%	84,4%	8,3%
Одеська	Вилківська	625	2 661,8	6 360,8	887,4	695,1	25,6%	33,3%	83,2%	9,7%
Хмельницька	Староушицька	626	1 925,9	4 684,5	798,6	605,0	39,0%	41,5%	75,3%	11,3%
Миколаївська	Сухосланецька	627	3 383,7	4 589,9	1 535,0	1 173,7	26,2%	45,4%	85,2%	20,3%
Черкаська	Тернівська	628	3 336,0	5 687,9	1 333,1	159,6	12,1%	40,0%	75,2%	2,7%
Сумська	Зноб-Новгородська	629	5 469,6	8 255,5	1 789,8	641,1	9,9%	32,7%	80,4%	7,1%
Волинська	Колківська	630	2 102,9	6 299,7	523,7	598,5	35,1%	24,9%	85,7%	8,5%
Черкаська	Вільшанська	631	3 190,4	5 386,4	1 151,4	230,1	18,7%	36,1%	78,3%	4,0%
Рівненська	Демидівська	632	3 416,1	6 533,3	909,2	284,7	15,4%	26,6%	87,2%	4,1%
Рівненська	Острозька	633	3 326,2	5 110,1	1 200,9	157,3	7,7%	36,1%	83,3%	2,9%
Херсонська	Присиваська	634	4 928,3	7 076,7	1 834,3	972,6	12,2%	37,2%	83,3%	11,3%
Чернігівська	Мринська	635	5 028,9	7 208,4	1 710,6	244,6	0,0%	34,0%	82,2%	3,2%
Хмельницька	Гвардійська	636	3 301,3	5 783,3	1 112,6	202,8	17,2%	33,7%	79,8%	3,3%
І.-Франківська	Тлумацька	637	2 223,3	5 739,0	720,2	765,0	27,8%	32,4%	88,1%	11,5%
Миколаївська	Веселинівська	638	3 825,9	7 278,9	991,6	316,5	13,0%	25,9%	87,6%	4,1%
Житомирська	Швайківська	639	4 399,7	6 735,0	1 486,3	377,7	0,0%	33,8%	87,9%	5,3%
Чернігівська	Куликівська	640	4 384,5	6 882,7	1 310,1	169,7	6,9%	29,9%	84,4%	2,3%
Одеська	Ширківська	641	4 334,3	7 279,8	1 619,8	437,0	9,7%	37,4%	78,4%	5,6%
Полтавська	Недогарківська	642	3 892,8	5 631,0	1 411,4	462,0	13,0%	36,3%	84,1%	7,5%
Кіровоградська	Ганнівська	643	8 352,3	10 951,2	2 754,9	160,9	-10,5%	33,0%	73,4%	1,4%
Житомирська	Хорошівська	644	2 700,4	6 037,4	791,5	427,8	25,0%	29,3%	85,7%	6,5%
Дніпропетровська	Варварівська	645	6 671,4	9 239,0	1 866,8	483,2	-0,1%	28,0%	86,6%	4,9%
Чернівецька	Магальська	646	4 063,9	6 517,9	1 179,3	531,9	25,0%	29,0%	84,1%	7,5%
Рівненська	Ярославська	647	4 618,2	8 225,4	1 723,8	397,1	3,6%	37,3%	78,8%	4,6%
Миколаївська	Дорошівська	648	1 727,7	3 612,8	739,4	470,0	22,5%	42,8%	87,6%	11,5%
Волинська	Оваднівська	649	3 921,1	7 604,0	1 482,5	518,7	13,6%	37,8%	78,2%	6,4%
Житомирська	Лугинська	650	3 392,0	6 776,1	933,9	244,3	18,5%	27,5%	84,9%	3,5%
Запорізька	Берестівська	651	4 372,6	6 455,2	1 668,2	695,8	13,0%	38,2%	83,0%	9,3%
Черкаська	Сколівська	652	5 293,5	8 569,2	2 057,4	1 324,2	4,6%	38,9%	86,8%	13,2%
Волинська	Сміднівська	653	2 003,8	5 252,0	839,5	1 058,9	36,7%	41,9%	84,5%	16,7%
Черкаська	Межиріцька	654	3 643,9	6 267,1	1 288,3	270,2	0,0%	35,4%	88,8%	4,1%
Херсонська	Білозерська	655	3 101,8	6 099,6	698,9	97,6	17,1%	22,5%	90,3%	1,5%
Чернівецька	Сторожинська	656	2 507,2	6 332,1	612,5	374,4	27,0%	24,4%	88,4%	5,5%
Сумська	Грушківська	657	2 954,1	6 142,7	922,9	520,3	22,3%	31,2%	87,0%	7,5%
Хмельницька	Ямпільська	658	3 401,1	6 243,5	1 122,3	483,3	18,9%	33,0%	85,4%	7,0%
І.-Франківська	Матівецька	659	1 799,3	5 327,9	812,5	1 337,1	39,1%	45,2%	85,5%	19,6%
Хмельницька	Ленківська	660	4 218,3	7 197,2	1 417,8	258,5	1,2%	33,6%	86,6%	3,4%
Тернопільська	Почайівська	661	2 839,3	6 388,7	767,3	103,1	25,4%	27,0%	81,8%	1,6%
Херсонська	Хрестівська	662	4 321,2	8 019,6	1 364,2	374,8	4,6%	31,6%	86,6%	4,4%
Сумська	Чунаківська	663	2 822,8	5 483,5	1 090,8	242,3	25,0%	38,6%	76,0%	4,1%
Кіровоградська	Піщанобридська	664	6 584,6	8 597,5	2 395,7	486,2	0,0%	36,4%	78,3%	5,3%
Чернівецька	Чагорська	665	2 108,2	4 890,8	935,9	1 264,3	38,8%	44,4%	86,7%	20,3%
Чернігівська	Лосинівська	666	3 180,7	5 280,4	1 134,3	193,2	17,1%	35,7%	81,9%	3,5%
Херсонська	Чулаківська	667	2 589,9	6 670,3	971,4	1 239,1	26,8%	37,5%	89,6%	15,2%
Сумська	Синівська	668	5 659,6	6 987,9	2 084,2	544,1	3,0%	36,8%	83,2%	6,3%
Тернопільська	Козлівська	669	2 714,6	5 095,6	1 109,9	111,2	17,4%	40,9%	77,1%	2,1%
Чернігівська	Іванівська	670	4 544,1	7 198,3	1 761,9	558,8	18,2%	38,8%	76,1%	7,1%
Вінницька	Студеняківська	671	4 008,7	6 619,5	1 616,2	262,6	8,4%	40,3%	78,3%	3,8%
Запорізька	Новоолександрівська	672	2 326,6	6 009,7	990,9	1 207,8	32,9%	42,6%	85,2%	16,1%
Херсонська	Виноградівська	673	1 722,1	5 089,4	621,3	730,5	44,6%	36,1%	82,0%	12,3%
Кіровоградська	Великобудицька	674	3 100,8	6 463,6	1 142,3	309,9	20,0%	36,8%	79,5%	4,5%
Рівненська	Дядківська	675	3 243,8	6 223,9	992,1	127,7	12,4%	30,6%	86,8%	2,0%
І.-Франківська	Делятинська	676	2 138,1	6 491,9	653,9	590,4	34,3%	30,6%	84,5%	8,3%
Житомирська	Вільшанська	677	4 357,7	6 985,9	1 538,5	445,6	3,4%	35,3%	88,1%	5,9%
Житомирська	Брошківська	678	3 621,9	6 522,2	1 096,0	189,1	20,2%	30,3%	82,7%	2,8%
Тернопільська	Гримайлівська	679	4 051,7	7 092,4	1 280,0	269,5	6,8%	31,6%	88,1%	3,6%
Тернопільська	Вишнівська	680	1 586,4	4 868,7	593,6	411,4	38,7%	37,4%	79,9%	7,6%
Чернівецька	Вижницька	681	3 297,0	7 515,3	1 028,0	446,6	17,3%	31,2%	86,3%	5,5%
Херсонська	Бехтерівська	682	3 066,3	7 333,9	1 210,8	881,8	18,3%	39,5%	85,5%	10,6%
Львівська	Бісковицька	683	2 069,5	5 704,9	1 193,2	1 670,6	35,8%	57,7%	81,4%	22,4%
Волинська	Любимівська	684	2 407,0	5 369,3	704,4	304,0	29,4%	29,3%	86,8%	5,2%
Дніпропетровська	Нивотрудівська	685	1 855,0	5 220,7	678,0	820,5	38,7%	36,6%	87,1%	13,4%
Запорізька	Петро-Михайлівська	686	3 994,7	7 119,6	1 541,4	470,0	12,5%	38,6%	81,6%	6,1%
Херсонська	Милівська	687	4 115,0	6 747,4	1 804,3	1 008,4	22,7%	43,8%	79,7%	12,8%
Тернопільська	Копичинська	688	2 192,4	5 265,0	699,4	194,7	27,9%	31,9%	84,1%	3,5%
Чернівецька	Неполюківська	689	2 494,4	5 489,8	981,0	640,4	25,7%	39,3%	86,2%	10,4%
Дніпропетровська	Грушівська	690	1 854,4	5 549,4	664,6	211,2	39,1%	35,8%	75,1%	3,6%
Сумська	Новослобідська	691	6 014,8	8 186,2	2 322,6	492,7	3,6%	38,6%	78,7%	5,6%
Рівненська	Бокітківська	692	2 449,8	6 004,3	1 003,4	818,4	27,8%	41,0%	85,0%	11,8%
Одеська	Тузлівська	693	3 800,6	8 016,1	1 347,8	323,9	20,6%	35,5%	77,1%	3,8%

Полтавська	Новоаврамівська	694	4 732,8	6 498,3	1 742,7	336,9	0,0%	36,8%	88,8%	4,9%
Чернівецька	Вашковецька	695	1 652,3	5 258,5	693,3	982,6	43,4%	42,0%	84,2%	15,3%
Хмельницька	Ганноніївська	696	2 277,5	6 595,9	842,8	639,5	31,9%	37,0%	82,5%	8,7%
Одеська	Знам'янська	697	3 008,8	6 195,9	976,1	431,1	27,8%	32,4%	84,9%	6,4%
Тернопільська	Шумська	698	2 519,4	6 228,9	796,7	264,9	24,9%	31,6%	85,4%	4,0%
Житомирська	Тетерівська	699	4 192,1	6 449,9	1 983,6	633,8	8,6%	47,3%	79,9%	8,9%
Волинська	Пуманська	700	2 260,1	6 529,8	774,5	392,6	25,0%	34,3%	85,2%	5,6%
Черкаська	Лесківська	701	2 579,0	5 428,3	1 029,6	355,5	29,7%	39,9%	79,4%	6,1%
Луганська	Коломийчеська	702	6 093,1	6 004,3	2 582,5	70,9	0,0%	42,4%	75,1%	1,2%
Житомирська	Білокорівська	703	2 651,2	5 548,0	1 122,1	526,3	23,5%	42,3%	83,5%	8,5%
Сумська	Річківська	704	5 635,7	7 200,3	2 005,2	149,2	0,9%	35,6%	83,6%	2,0%
Запорізька	Остриківська	705	4 436,8	7 623,9	1 416,1	25,1	11,2%	31,9%	82,1%	0,3%
Запорізька	Грісівська	706	5 847,6	8 813,5	2 314,8	718,6	6,9%	39,6%	79,5%	7,4%
Житомирська	Чоповицька	707	3 050,1	5 653,7	1 308,2	629,5	26,1%	42,9%	81,9%	9,6%
Житомирська	Вишневська	708	4 327,7	7 589,7	1 582,5	664,1	12,0%	36,6%	87,4%	8,0%
Львівська	Новострілицька	709	2 618,9	6 134,0	1 212,5	1 095,3	29,8%	46,3%	84,9%	15,0%
Одеська	Роквітська	710	3 377,6	6 823,2	1 300,3	394,7	17,9%	38,5%	83,0%	5,4%
Дніпропетровська	Вишнівська	711	3 026,0	5 877,4	1 251,3	417,1	23,9%	41,4%	81,0%	6,5%
Луганська	Калмиківська	712	5 889,3	3 188,4	2 636,5	330,7	0,9%	44,8%	88,2%	9,4%
Чернігівська	Пилипівська	713	6 101,8	8 695,4	2 732,8	394,6	2,5%	44,8%	71,3%	4,3%
Херсонська	Шляхівська	714	4 609,7	6 559,6	1 755,1	347,0	11,4%	38,1%	83,9%	5,0%
Волинська	Троїтанська	715	3 303,7	7 007,2	1 040,3	317,1	25,1%	31,5%	84,9%	4,3%
Донецька	Сіверська	716	1 440,3	3 984,3	689,5	368,5	49,0%	47,9%	72,9%	8,4%
Рівненська	Крупницька	717	5 219,5	8 726,3	1 819,2	288,6	-2,9%	34,9%	87,9%	3,1%
Полтавська	Покровсько-Багачанська	718	5 298,6	7 215,3	2 048,6	312,0	0,0%	38,7%	85,6%	4,1%
Житомирська	Краснопільська	719	4 914,1	7 482,6	2 031,0	460,3	0,0%	41,3%	85,5%	5,8%
Житомирська	Дубрівська	720	2 678,5	6 471,4	1 179,7	920,0	27,6%	44,0%	85,2%	12,3%
Львівська	Грабовецька	721	2 055,9	4 860,1	1 540,4	2 313,3	34,6%	74,9%	85,4%	31,8%
Тернопільська	Васильковецька	722	3 191,2	6 682,8	1 065,3	135,6	19,5%	33,4%	84,7%	2,0%
Вінницька	Северинівська	723	2 658,7	5 866,2	1 239,4	888,0	20,6%	46,6%	88,7%	13,0%
Рівненська	Бабинська	724	2 976,7	7 547,0	1 612,9	2 034,5	29,1%	54,2%	85,5%	21,1%
Запорізька	Мириненська	725	2 683,9	5 963,5	929,6	86,5	22,4%	34,6%	84,0%	1,4%
Херсонська	Станіславська	726	2 037,0	5 558,1	822,2	621,6	38,1%	40,4%	83,6%	9,7%
Вінницька	Райгородська	727	4 853,0	7 558,4	1 807,3	215,5	8,2%	37,2%	83,4%	2,8%
Волинська	Голобська	728	2 724,8	5 974,4	995,5	380,1	26,4%	36,5%	86,5%	5,8%
Рівненська	Степанська	729	1 813,0	6 416,6	463,8	75,6	43,2%	25,6%	82,0%	1,2%
Запорізька	Чкаловська	730	4 317,4	7 803,4	1 542,1	140,8	10,6%	35,7%	83,4%	1,7%
Рівненська	Локницька	731	1 962,0	7 037,6	646,8	489,9	42,3%	33,0%	82,3%	6,4%
Львівська	Чуківська	732	1 777,2	6 003,2	1 175,4	2 368,6	40,4%	66,1%	88,3%	28,2%
Чернівецька	Тереблеченська	733	3 072,3	6 308,1	1 341,2	855,3	25,7%	43,7%	87,2%	11,8%
Луганська	Великочернігівська	734	2 943,6	2 222,1	1 280,4	22,5	28,1%	43,5%	80,6%	1,0%
Тернопільська	Великодеркальська	735	2 427,4	5 564,9	896,7	89,3	16,6%	36,9%	88,8%	1,6%
Житомирська	Вчорайшенська	736	4 153,1	6 738,5	1 593,9	138,3	4,9%	38,4%	87,5%	1,9%
Чернівецька	Недобоївська	737	2 466,1	5 013,9	1 051,8	574,6	35,7%	42,6%	84,9%	10,2%
Хмельницька	Маківська	738	2 590,0	5 750,4	806,4	42,4	30,8%	31,1%	85,0%	0,7%
Хмельницька	Плужненська	739	2 012,1	5 392,6	722,6	44,2	32,7%	35,9%	82,5%	0,8%
Херсонська	Гладківська	740	1 875,8	5 767,0	807,4	624,2	40,0%	43,0%	83,2%	9,6%
Волинська	Поворська	741	2 209,2	5 678,1	856,2	420,2	29,9%	38,8%	87,9%	6,7%
Волинська	Копачівська	742	2 460,1	6 983,1	772,6	382,2	33,7%	31,4%	87,6%	5,1%
Запорізька	Новоолексіївська	743	3 515,2	6 134,3	1 284,2	121,7	13,0%	36,5%	89,2%	1,9%
Чернігівська	Макіївська	744	5 459,0	8 257,4	2 252,4	209,0	3,9%	41,3%	80,4%	2,5%
Черкаська	Великохутірська	745	7 889,6	8 757,2	3 270,6	665,9	0,0%	41,5%	80,0%	6,9%
Чернігівська	Тупичівська	746	4 618,3	7 532,2	2 261,4	1 011,2	14,6%	49,0%	82,5%	11,8%
Тернопільська	Мельнище-Подільська	747	1 293,9	4 923,5	490,6	415,3	50,0%	37,9%	83,0%	7,5%
Волинська	Колодажненська	748	3 381,2	9 001,6	1 337,8	592,0	24,9%	39,6%	80,9%	6,1%
Донецька	Званівська	749	2 722,1	6 731,0	1 192,3	154,3	18,6%	43,8%	81,3%	2,2%
Вінницька	Мурафська	750	1 888,7	6 459,6	679,6	461,8	37,8%	36,0%	86,3%	6,6%
Житомирська	Піщівська	751	4 673,7	7 121,0	1 568,3	125,9	17,0%	33,6%	86,1%	1,7%
Волинська	Любешівська	752	2 258,0	7 537,3	791,5	458,5	31,9%	35,1%	86,6%	5,7%
Запорізька	Благовіщенська	753	2 318,1	5 448,9	1 262,3	1 117,4	36,3%	54,5%	85,0%	16,9%
Черкаська	Моринська	754	5 392,2	6 626,1	2 677,6	291,3	-3,1%	49,7%	80,5%	4,2%
Закарпатська	Вільховецька	755	1 362,9	6 170,5	645,6	1 358,9	51,0%	47,4%	87,7%	18,0%
Черкаська	Лебедівська	756	6 010,3	8 386,1	2 916,0	935,1	0,0%	48,5%	83,1%	10,0%
І.-Франківська	П'ятицька	757	1 239,5	5 224,5	679,0	1 381,2	53,5%	54,8%	86,4%	20,6%
Тернопільська	Золотниківська	758	3 011,4	5 958,0	1 173,7	108,9	23,3%	39,0%	85,0%	1,8%
Тернопільська	Борсуківська	759	2 832,8	6 087,7	1 277,8	193,1	17,7%	45,1%	84,2%	3,0%
Вінницька	Новогребельська	760	5 422,6	8 333,0	2 065,3	155,3	4,0%	38,1%	85,4%	1,8%
Волинська	Заболотівська	761	1 316,2	6 019,8	485,7	431,4	49,2%	36,9%	83,2%	6,5%
Рівненська	Олександрійська	762	3 159,9	7 057,3	1 235,3	401,1	17,6%	39,1%	90,3%	5,3%
Хмельницька	Вовковинська	763	2 621,6	5 945,3	1 129,4	146,6	27,3%	43,1%	81,5%	2,4%
Волинська	Затурицька	764	3 016,1	7 835,5	1 148,5	523,9	25,9%	38,1%	87,7%	6,2%
Полтавська	Скороходівська	765	4 668,9	6 908,4	2 415,8	488,1	10,8%	51,7%	77,9%	6,5%
Миколаївська	Воскресенська	766	1 931,6	4 650,2	808,2	304,9	39,7%	41,8%	85,2%	6,1%
Луганська	Шульгинська	767	2 988,5	5 194,8	1 215,5	154,1	26,8%	40,7%	85,3%	2,9%
Рівненська	Бугринська	768	1 937,4	7 084,9	907,0	579,3	38,4%	46,8%	79,6%	7,5%
Хмельницька	Колібівська	769	3 141,8	5 637,1	1 622,2	311,7	27,5%	51,6%	75,9%	5,2%
Запорізька	Ботіївська	770	4 710,5	7 902,3	2 370,7	750,0	5,0%	50,3%	83,9%	8,6%

Чернівецька	Мамалигівська	771	2 116,8	5 394,8	990,2	695,0	36,2%	46,8%	87,7%	11,1%
Тернопільська	Черніхівська	772	4 231,1	7 549,9	2 160,2	241,3	18,3%	51,1%	71,2%	3,1%
Чернівецька	Вашківська	773	1 678,4	5 770,0	773,6	805,8	44,0%	46,1%	86,5%	12,1%
Львівська	Щирецька	774	2 574,9	5 250,3	1 139,5	424,1	30,9%	44,3%	87,0%	7,4%
І.-Франківська	Букачівська	775	2 798,3	7 591,3	1 321,6	318,6	31,4%	47,2%	75,2%	4,0%
Житомирська	Потіївська	776	3 664,8	6 584,2	1 837,6	521,8	21,5%	50,1%	80,5%	7,3%
Рівненська	Повчанська	777	2 483,2	6 549,9	1 254,8	895,1	32,7%	50,5%	85,2%	12,0%
Чернівецька	Краснольська	778	1 202,4	4 856,9	528,7	754,8	54,4%	44,0%	87,5%	13,3%
Волинська	Велимченська	779	1 009,7	6 382,8	418,3	819,1	60,6%	41,4%	82,1%	11,2%
Чернігівська	Височанська	780	3 353,5	6 111,7	1 438,2	62,5	18,0%	42,9%	84,7%	1,0%
Дніпропетровська	Вакулівська	781	4 541,6	8 366,4	2 119,7	191,0	11,2%	46,7%	77,6%	2,2%
І.-Франківська	Верхнянська	782	1 730,6	5 192,5	908,1	661,8	43,0%	52,5%	83,1%	11,2%
Волинська	Дубеченська	783	1 135,5	5 010,5	435,8	212,1	47,1%	38,4%	85,6%	4,0%
Волинська	Головинська	784	1 380,2	5 400,7	613,7	792,0	49,8%	44,5%	88,8%	12,7%
Рівненська	Милицька	785	2 004,9	7 670,2	817,7	842,6	35,3%	40,8%	91,0%	9,9%
Волинська	Самарівська	786	1 273,8	6 783,6	600,2	1 135,9	52,3%	47,1%	86,5%	14,1%
Черкаська	Баладинська	787	5 449,6	7 033,1	2 711,2	34,8	10,5%	49,8%	72,1%	0,5%
Чернівецька	Острицька	788	1 469,3	5 267,4	723,2	689,5	47,0%	49,2%	85,8%	11,5%
Черкаська	Лип'янська	789	7 307,8	8 032,8	3 059,9	169,8	6,2%	41,9%	78,7%	2,1%
Луганська	Привільська	790	5 252,2	7 724,8	2 537,5	346,1	0,0%	48,3%	84,7%	4,3%
Житомирська	Барашівська	791	2 132,0	5 464,9	1 182,7	649,5	36,5%	55,5%	82,4%	10,6%
Рівненська	Деражненська	792	2 095,8	7 113,5	928,1	657,7	38,7%	44,3%	85,6%	8,3%
Полтавська	Клепацьківська	793	6 024,5	7 968,2	2 917,6	651,2	0,0%	48,4%	85,6%	7,5%
Львівська	Магерівська	794	1 453,4	5 239,6	825,9	1 082,1	46,8%	56,8%	87,7%	17,1%
Житомирська	Вільська	795	3 356,2	7 020,2	1 463,6	539,4	22,7%	43,6%	90,0%	7,1%
Рівненська	Пісківська	796	1 978,3	6 671,4	972,9	124,3	40,8%	49,2%	73,8%	1,8%
Тернопільська	Залозецька	797	2 135,5	5 701,0	1 055,5	297,4	33,7%	49,4%	82,6%	4,9%
Дніпропетровська	Сурсько-Литовська	798	2 710,9	5 796,7	1 254,1	36,5	27,4%	46,3%	81,4%	0,6%
Миколаївська	Новомар'їнська	799	6 116,8	10 270,2	2 547,2	295,8	4,1%	41,6%	82,3%	2,7%
Волинська	Забродівська	800	1 248,7	6 337,4	479,7	634,6	52,9%	38,4%	88,5%	8,9%
Рівненська	Старосільська	801	1 145,8	8 394,7	706,3	2 553,1	61,1%	61,6%	85,7%	23,2%
Львівська	Воютинська	802	1 454,1	5 051,3	787,9	770,6	48,0%	54,2%	86,1%	13,2%
Чернівецька	Кострижівська	803	2 134,6	5 330,6	969,9	165,1	31,7%	45,4%	86,7%	3,0%
Рівненська	Висоцька	804	2 438,5	6 726,7	1 079,3	398,6	31,1%	44,3%	87,8%	5,5%
Херсонська	Долматовська	805	2 704,4	7 367,3	1 209,4	377,7	30,6%	44,7%	84,8%	4,8%
І.-Франківська	Білоберізька	806	1 831,9	7 212,1	1 035,5	1 111,2	39,9%	56,5%	84,8%	13,3%
Чернівецька	Ставчанська	807	1 828,9	4 982,4	934,9	410,6	41,1%	51,1%	84,6%	7,6%
Рівненська	Мирогородська	808	1 922,2	5 729,5	824,1	108,0	36,9%	42,9%	85,1%	1,8%
Тернопільська	Новосільська	809	2 296,4	5 097,2	1 108,8	286,2	30,0%	48,3%	88,2%	5,2%
Житомирська	Райгородська	810	3 479,7	7 172,0	1 785,5	402,9	15,8%	51,3%	85,3%	5,3%
Дніпропетровська	Лихівська	811	3 827,8	6 650,8	1 948,8	51,8	19,8%	50,9%	77,2%	0,8%
Запорізька	Олександрівська	812	7 284,7	11 180,5	3 336,9	710,9	1,9%	45,8%	78,9%	5,9%
Вінницька	Мельниківська	813	3 962,3	6 737,8	1 816,9	441,4	14,9%	45,9%	91,9%	6,1%
І.-Франківська	Заболотівська	814	1 622,0	5 915,2	792,9	187,9	45,3%	48,9%	78,9%	3,1%
Тернопільська	Озернянська	815	2 174,7	5 921,1	1 088,2	146,6	35,7%	50,0%	80,3%	2,4%
Чернівецька	Волоківська	816	2 137,7	5 123,5	1 049,3	314,3	39,2%	49,1%	84,9%	5,8%
Херсонська	Кочубівська	817	4 203,8	6 899,7	2 164,4	228,2	14,3%	51,5%	81,5%	3,1%
Рівненська	Бугайківська	818	4 110,5	5 181,8	2 198,7	187,8	21,7%	53,5%	79,7%	3,5%
Чернівецька	Селятинська	819	2 573,0	10 265,2	1 206,3	863,1	24,5%	46,9%	88,6%	7,7%
І.-Франківська	Войнилівська	820	1 551,9	5 636,5	741,2	154,9	44,7%	47,8%	81,9%	2,6%
Черкаська	Медведівська	821	3 636,0	6 904,1	2 079,4	724,0	20,7%	57,2%	84,9%	9,5%
Волинська	Привітненська	822	2 111,9	6 526,5	985,7	397,6	33,4%	46,7%	90,1%	5,6%
І.-Франківська	Більшівцівська	823	1 835,2	5 807,5	987,2	325,5	40,6%	53,8%	81,8%	4,9%
І.-Франківська	Нижньовербівська	824	1 209,8	4 306,5	759,0	786,6	55,2%	62,7%	84,5%	15,0%
Луганська	Підгорівська	825	2 014,9	5 095,1	982,7	52,3	39,5%	48,8%	82,7%	1,0%
І.-Франківська	Олешанська	826	1 572,3	6 478,4	788,3	735,3	45,9%	50,1%	89,3%	10,2%
Чернівецька	Чудейська	827	988,1	5 311,7	565,2	1 015,4	59,8%	57,2%	88,1%	15,7%
Рівненська	Козинська	828	2 584,1	5 985,7	1 193,1	159,5	28,0%	46,2%	90,5%	2,6%
Волинська	Павлівська	829	2 403,5	7 189,5	1 079,7	245,7	31,3%	44,9%	89,1%	3,2%
Чернівецька	Юрковецька	830	1 638,4	5 421,3	763,8	283,9	44,6%	46,6%	88,5%	4,9%
Тернопільська	Короньська	831	1 332,2	4 418,3	673,5	132,4	47,8%	50,6%	84,4%	2,9%
І.-Франківська	Яблунівська	832	1 374,3	6 776,2	715,4	422,9	48,0%	52,1%	82,5%	5,8%
Тернопільська	Колоденська	833	2 806,8	6 383,1	1 585,8	75,5	20,1%	56,5%	83,0%	1,1%
Львівська	Бабинська	834	3 179,1	6 808,9	1 722,5	307,0	28,0%	54,2%	82,4%	4,3%
Тернопільська	Білобожницька	835	2 399,3	5 394,8	1 377,3	61,2	30,1%	57,4%	80,8%	1,1%
Волинська	Велицька	836	1 813,1	6 366,2	1 013,9	434,3	41,3%	55,9%	83,9%	6,3%
Тернопільська	Золотонощинська	837	1 547,7	5 479,1	660,2	40,2	45,7%	42,7%	88,4%	0,7%
Волинська	Сереховичівська	838	2 024,0	5 556,9	1 162,4	256,7	42,4%	57,4%	80,9%	4,4%
Тернопільська	Коліндзянська	839	1 578,6	5 185,5	979,2	184,4	45,2%	62,0%	77,5%	3,4%
Черкаська	Литвинівська	840	9 065,9	16 226,9	3 361,8	521,4	-0,7%	37,1%	82,4%	3,1%
Житомирська	Курненська	841	2 346,4	6 724,5	1 237,9	466,8	36,3%	52,8%	87,9%	6,4%
І.-Франківська	Спаська	842	2 501,0	8 151,7	1 552,8	1 083,0	36,0%	62,1%	84,5%	11,7%
Львівська	Новоміська	843	1 052,0	4 262,5	750,0	1 178,0	59,3%	71,3%	90,5%	21,4%
Хмельницька	Китайгородська	844	1 654,5	4 627,9	909,4	107,0	43,7%	55,0%	85,6%	2,2%
І.-Франківська	Коршівська	845	1 313,2	5 205,6	757,1	348,5	51,8%	57,7%	85,1%	6,2%
Тернопільська	Дорогичівська	846	2 504,1	5 857,6	1 260,2	188,5	36,8%	50,3%	89,5%	3,1%
Житомирська	Мартинівська	847	2 669,0	6 749,1	1 641,0	274,6	28,4%	61,5%	82,5%	3,8%

Тернопільська	Озерянська	848	1 880,2	5 508,6	1 074,3	43,6	35,4%	57,1%	85,3%	0,8%
Тернопільська	Саранчуківська	849	2 739,7	6 496,2	1 794,4	165,6	23,4%	65,5%	80,3%	2,5%
Черкаська	Таганчанська	850	3 210,2	6 348,7	1 974,6	122,2	20,9%	61,5%	83,2%	1,9%
І.-Франківська	Печеніжинська	851	1 129,3	5 473,9	690,9	398,3	54,4%	61,2%	83,7%	6,7%
Волинська	Війницька	852	2 136,7	5 960,5	1 134,7	132,6	36,2%	53,1%	89,1%	2,1%
І.-Франківська	Рожнівська	853	954,7	5 416,2	573,6	351,5	61,5%	60,1%	82,0%	6,0%
І.-Франківська	Космацька	854	833,9	6 184,1	629,0	1 513,0	64,0%	75,4%	91,8%	19,4%
Тернопільська	Лопушненська	855	2 143,7	7 410,7	1 332,6	268,8	31,9%	62,2%	88,7%	3,5%
Чернівецька	Усть-Путильська	856	2 452,1	8 977,5	1 311,9	333,9	30,4%	53,5%	92,9%	3,5%
І.-Франківська	Старобогородчанська	857	1 681,5	5 544,3	1 173,6	333,1	44,5%	69,8%	86,0%	5,6%
Тернопільська	Коцюбинська	858	2 055,3	5 663,0	1 300,9	194,2	37,3%	63,3%	90,8%	3,3%
Львівська	Вільшаницька	859	1 543,8	5 846,1	1 140,0	754,1	48,2%	73,8%	90,5%	11,4%
Волинська	Гуто-Боровенська	860	1 444,1	7 283,7	904,1	620,1	52,2%	62,6%	91,2%	7,8%
Чернівецька	Рукшинська	861	1 208,1	5 301,3	801,9	324,0	55,8%	66,4%	88,3%	5,7%
Львівська	Луківська	862	1 247,1	5 223,7	949,2	717,4	54,1%	76,1%	90,0%	12,0%
Чернівецька	Клішківська	863	1 582,8	6 106,4	1 015,0	233,5	45,6%	64,1%	91,2%	3,6%
Чернівецька	Конятинська	864	1 535,8	8 123,8	1 014,6	210,1	46,9%	66,1%	91,0%	2,5%
Львівська	Воле-Баранецька	865	1 117,8	5 003,3	1 082,9	954,8	56,7%	96,9%	90,2%	15,9%
І.-Франківська	Дзвиняцька	866	985,5	5 253,6	880,9	565,9	57,1%	89,4%	89,2%	9,7%
Житомирська	Соколівська	867	1 791,0	6 326,4	1 464,9	169,9	40,9%	81,8%	87,1%	2,6%
І.-Франківська	Ланчинська	868	1 016,5	5 084,4	882,3	330,6	60,3%	86,8%	87,5%	6,0%
Львівська	Міженецька	869	1 326,8	5 012,5	1 243,3	238,3	50,9%	93,7%	87,8%	4,5%
І.-Франківська	Переріслянська	870	1 045,2	5 758,4	924,7	251,1	59,5%	88,5%	88,4%	4,2%
І.-Франківська	Новицька	871	1 028,3	5 026,3	969,5	277,4	59,2%	94,3%	89,2%	5,1%
І.-Франківська	Витвицька	872	1 110,0	6 557,6	1 026,3	669,6	55,7%	92,5%	95,0%	9,2%
І.-Франківська	Старобогородчанська	857	1 681,5	5 544,3	1 173,6	333,1	44,5%	69,8%	86,0%	5,6%
Тернопільська	Коцюбинська	858	2 055,3	5 663,0	1 300,9	194,2	37,3%	63,3%	90,8%	3,3%
Львівська	Вільшаницька	859	1 543,8	5 846,1	1 140,0	754,1	48,2%	73,8%	90,5%	11,4%
Волинська	Гуто-Боровенська	860	1 444,1	7 283,7	904,1	620,1	52,2%	62,6%	91,2%	7,8%
Чернівецька	Рукшинська	861	1 208,1	5 301,3	801,9	324,0	55,8%	66,4%	88,3%	5,7%
Львівська	Луківська	862	1 247,1	5 223,7	949,2	717,4	54,1%	76,1%	90,0%	12,0%
Чернівецька	Клішківська	863	1 582,8	6 106,4	1 015,0	233,5	45,6%	64,1%	91,2%	3,6%
Чернівецька	Конятинська	864	1 535,8	8 123,8	1 014,6	210,1	46,9%	66,1%	91,0%	2,5%
Львівська	Воле-Баранецька	865	1 117,8	5 003,3	1 082,9	954,8	56,7%	96,9%	90,2%	15,9%
І.-Франківська	Дзвиняцька	866	985,5	5 253,6	880,9	565,9	57,1%	89,4%	89,2%	9,7%
Житомирська	Соколівська	867	1 791,0	6 326,4	1 464,9	169,9	40,9%	81,8%	87,1%	2,6%
І.-Франківська	Ланчинська	868	1 016,5	5 084,4	882,3	330,6	60,3%	86,8%	87,5%	6,0%
Львівська	Міженецька	869	1 326,8	5 012,5	1 243,3	238,3	50,9%	93,7%	87,8%	4,5%
І.-Франківська	Переріслянська	870	1 045,2	5 758,4	924,7	251,1	59,5%	88,5%	88,4%	4,2%
І.-Франківська	Новицька	871	1 028,3	5 026,3	969,5	277,4	59,2%	94,3%	89,2%	5,1%
І.-Франківська	Витвицька	872	1 110,0	6 557,6	1 026,3	669,6	55,7%	92,5%	95,0%	9,2%

Джерело: складено автором на основі даних [68].

Додаток Ж

Тези на тему «Бюджетна спроможність об'єднаних територіальних громад в Україні»

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

22 червня 2020 р.

Херсон 2020

Додаток И

Зміст збірника матеріалів

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ....	9
Акберлі А.Р., Сисосенко І.А. ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ.....	9
Амбарчян М.С. ПОРІВНЯЛЬНА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ	12
Вітковська Д.В., Сідельникова Л.П. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	15
Honcharenko I.G. CONTEMPORARY CONCEPT OF STATE FINANCIAL SECURITY.....	18
Гремівських Н.В., Сідельникова Л.П. СОЦІАЛЬНІ ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	21
Кагарлицька М.В., Посадисєва О.М. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ АКУМУЛЯЦІЇ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	24
Карпич А.Ю., Драниця І.Я. ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ.....	27
Карпич А.Ю. КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	30
Кривуля П.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗА УМОВ КРИЗИ НАЦІОНАЛЬНИХ МУЛЬТИВАЛЮТНИХ СИСТЕМ ЯК РЕГУЛЯТОРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	33
Куценко Т.Ф., Вербицька А.О. БЮДЖЕТНА СПРОМОЖНІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ.....	36
Нечипоренко А.В. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	39
Онищенко Я.В., Сідельникова Л.П. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МДЖБЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	42
Панфілова Т.О. РОЗГОРТАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ	45
Пасічник Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В НОВИХ УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	48
Тищенко В.В., Старун Н.В. РОЛЬ ОФІЦІЙНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....	51
Юрій С.М. РЕГІОНАЛЬНІ ПРОГРАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ.....	54
СЕКЦІЯ 2. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЯ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	57
Барабаш Л.В. АДАПТАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО	57

Додаток К

Стаття на тему «Моделювання та оцінювання бюджетної спроможності об'єднаних територіальних громад в Україні: оглядовий аналіз»

Про журнал

Електронний журнал "Ефективна економіка"

включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з питань економіки. Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975

Індексація видання

Index Copernicus (IC) створена в 1999 році в Польщі. Індекс Коперника (IC) являє собою онлайн-базу даних користувачів інформації, в тому числі наукового профілю, а також наукових установ, видань та проєктів. База даних має кілька інструментів для оцінки продуктивності, які дозволяють відслідковувати вплив наукових робіт і публікацій окремих учених чи наукових установ. На додаток до оцінки продуктивності, індекс Коперника також пропонує традиційні реферування та індексування наукових публікацій.

[Ефективна економіка на Index Copernicus](#)

Вільна доступна пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. Індекс Google Scholar включає в себе більшість рецензованих онлайн-журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв.

[Ефективна економіка на Google Scholar](#)

Засновники

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
ТОВ "ДКС Центр"

Головний редактор

Величко Олександр Петрович,
доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри менеджменту і права,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відповідальний секретар

Кучеренко Ганна Борисівна

ISSN 2307-2105

<p>Ефективна економіка № 8, 2020 DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8</p> <p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.1</p> <p>Yu. Safonov <i>Doctor of Economic Sciences, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman</i> H. Hryhoriev <i>Doctor of Economic Sciences, Associate professor, National University of "Kyiv – Mohyla Academy"</i> IS SOVEREIGN DEBT RESISTANCE OVERCOMING A PREMISE OF SOVEREIGN DEFAULT PATH DEPENDENCE OCCURRENCE?</p> <p>Ю. М. Сафонов <i>ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»</i> Г. С. Григор'єв <i>д. е. н., доцент, Національний Університет «Київ – Могила академія»</i> ЧИ Є ПРОТИДІЯ ПОДОЛАННЮ СУВЕРЕННОГО БОРТУ ПЕРЕДУМОВОЮ ВИНИКНЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ПОПЕРЕДЬОГО РОЗВИТКУ СУВЕРЕННОГО ДЕФОЛТУ?</p>	<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.68</p> <p>Т. О. Шматковська <i>к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк</i> О. Б. Станісх <i>д. е. н., професор, професор кафедри фінансів та кредиту, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк</i> УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ</p> <p>T. Shmatkovska <i>PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Audit, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk</i> O. Stanyskh <i>Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance and Credit, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk</i> MANAGEMENT OF THE STAFF DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF INCLUSIVE GROWTH</p>
<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.2</p> <p>Н. В. Резнікова <i>д. е. н., професор, професор кафедри світової економіки та міжнародних економічних відносин, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка</i> ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ СЕПАРАТИЗМУ ТА ІРЕДЕНТИЗМУ В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЦІЛІСНОСТІ ДЕРЖАВИ</p> <p>N. Reznikova <i>Doctor of Economic Sciences, Professor at the Chair of World Economy and International Economic Relations of Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv</i> ECONOMIC MECHANISMS OF THE POLICY FOR COUNTERACTING SEPARATISM AND IRREDENTISM IN UKRAINE: ECONOMIC SECURITY AS A DETERMINANT OF STATE INTEGRITY</p>	<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.69</p> <p>А. Б. Сєріков <i>к. ф.-м. н., професор, професор кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Харківський національний університет будівництва та архітектури</i> ДО АКСІОМАТИКИ ТЕОРІЇ СИНЕРГЕТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ</p> <p>A. Sierikov <i>PhD in Physico-Mathematical Sciences, Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture</i> TO THE AXIOMATICS OF THE THEORY OF SYNERGETIC MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS</p>
<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.3</p> <p>Т. В. Березилло <i>д. е. н., доцент, завідувач кафедри економіки праці та менеджменту, Національний університет харчових технологій</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ</p> <p>T. Berezhillo <i>Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, National University of Food Technologies</i> CURRENT ISSUES OF CORPORATE GOVERNANCE</p>	<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.70</p> <p>О. П. Горлова <i>старший викладач кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, Одеський національний економічний університет, м. Одеса</i> ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНІХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ</p> <p>O. Gorlova <i>Senior Lecturer of the Department of Economics of Enterprise and Business Organization, Odessa National Economic University</i> THEORETICO-METHODOLOGICAL APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF INTEGRATED MANAGEMENT SYSTEMS</p>
<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.4</p> <p>О. М. Тумченко <i>д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ</i> Є. С. Осадчий <i>к. е. н., доцент, старший науковий співробітник НДІ Економічного розвитку, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ</i> ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ СЕГМЕНТАЦІЇ ПОДАТКОВИХ БОРЖНИКІВ В УКРАЇНІ</p> <p>O. Tumchenko <i>Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance, SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv</i> Ye. Osadchyi <i>PhD in Economics, Associate Professor, Senior researcher at Research Institute of Economic Development, SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv</i> INSTITUTIONAL CAPACITY TO IMPLEMENT THE MODEL OF TAX DEBTOR'S SEGMENTATION IN UKRAINE</p>	<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.71</p> <p>Т. Ф. Куценко <i>к. е. н., доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ</i> А. О. Вербицька <i>студентка, Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ</i> МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ: ОГЛЯДОВИЙ АНАЛІЗ</p> <p>T. Kutsenko <i>Ph.D., Associate Professor, National Economy and Public Administration Department, SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv</i> A. Verbytska <i>student, National University of "Kyiv-Mohyla Academy", Kyiv</i> MODEL BUILDING AND ASSESSMENT OF THE FISCAL CAPACITY OF UNITED LOCAL COMMUNITIES IN UKRAINE: A REVIEW ANALYSIS</p>
<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.5</p> <p>В. Нікіфоров <i>Doctor of Economic Sciences, Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University</i> I. Babukh <i>PhD in Economics, Associate Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University</i> Ye. Vynker <i>PhD in Economics, Associate Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University</i> FINTech SERVICES MARKET IN UKRAINE: CURRENT SITUATION, PROBLEMS AND PROSPECTS</p> <p>П. О. Нікіфоров <i>д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича</i> І. Б. Бабух <i>к. е. н., доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича</i> Є. І. Венкер <i>к. е. н., а.о. доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича</i></p>	<p>DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.72</p> <p>І. О. Мудрик <i>к. е. н., доцент, завідувач кафедри аналізу та статистики, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АНАЛІТИЧНОЇ СЛУЖБИ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>I. Mudrik <i>PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Analysis and Statistics Department, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia</i> ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ACTIVITY OF THE ANALYTICAL SERVICE OF THE ENTERPRISE</p>

Джерело: [69].

Додаток Л

Сертифікат щодо розміщення статті в електронному науковому виданні

